

Tisdagen den 7 november

Kl. 13.00–15.59
18.00–22.19

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 26–27 oktober

*Återrapportering
från Europeiska
rådets möte den
26–27 oktober*

Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det var i ett dovt stämningssläge som Europeiska rådet träffades under torsdagen och fredagen i förrföra veckan. Det var många svåra frågor på dagordningen, men det var krisen i Mellanöstern, Rysslands krig mot Ukraina, budgetöversynen och migrationen som stod i fokus.

Det finns en grundläggande europeisk enighet om några fundamentala frågor i Mellanöstern. För det första: Hamas är en terroristorganisation vars besinningslösa våld mot helt vanliga barn, ungdomar, kvinnor och män är ett övergrepp av historiska proportioner. För det andra: Israel har rätt att försvara sig. För det tredje: Internationell rätt ska respekteras och humanitärt tillträde garanteras. För det fjärde: Vi har ett ansvar att undvika eskalering. För det femte: Vi söker en tvåstatslösning. Så långt är Europeiska unionen enig.

Men det är samtidigt ingen hemlighet att medlemsstaterna av historiska och andra skäl har helt olika uppfattningar om Israel och Palestina och olika syn på situationen i Mellanöstern. Det manifesterades också i en lång diskussion om den exakta ordalydelsen för Europeiska rådets uppmaning till humanitärt tillträde. Denna oenighet återkom också sedan när EU:s medlemsstater några timmar senare och i ett helt annat sammanhang röstade på tre olika vis i FN:s generalförsamling. Denna oenighet om Mellanöstern är som sagt inte ny, och mycket lite talar för att decenniegamla åsiktsskillnader just nu skulle försvinna.

En fundamentalt ny ingrediens är dock denna att i flera länder handlar dessa konflikter alls inte längre enbart om konflikter i Mellanöstern utan i ökande grad om Mellanöstern på hemmaplan och hur Mellanöstern används som sköld för helt andra budskap – så även i Sverige, Danmark, Tyskland och Frankrike, för att nämna några länder. Vi ser demonstrationer och aktioner till stöd för Hamas terror, både på svenska och på andra europeiska länders gator. Vi ser och hör ren och skär antisemitism och tydligt våldsbejakande budskap som skapar oro och rädsla hos många judiska familjer i vårt land och i andra europeiska länder.

Jag var inte den enda statsminister på Europeiska rådet som var djupt bekymrad över denna utveckling – och än värre så efter terrorattentatet mot svenskar i Bryssel för bara några veckor sedan. Mitt budskap på Europeiska rådet var detta, och jag säger det igen i denna kammare: I en demo-

krati som vår är det helt legitimt att tycka helt olika om konflikterna i Mellanöstern och på andra ställen i världen, men det är fullständigt oacceptabelt att ta dessa konflikter hit och sprida hatiska och antisemitiska budskap mot judar i Sverige. Regeringen kommer att bekämpa hat, hot och terrorism med full kraft och entydigt stå upp för den judiska minoritetens rätt att leva ett judiskt liv i Sverige. Jag kan i denna kammare inte nog understryka hur viktig den frågan är.

Fru talman! Även Ukraina var på dagordningen, och precis som många gånger tidigare deltog president Zelenskyj över videolänk. Det mycket breda stödet för Ukraina manifesterades en gång till, och många underströk att EU inte får låta krisen i Mellanöstern leda till ett fallande engagemang för kriget mot Ukraina. EU måste klara av att ha flera tankar i huvudet samtidigt.

Diskussionen om budgetöversynen handlade denna gång om deklARATION av positioner, inte om förhandlingar. De kommer sannolikt till mötet i december. Jag redogjorde för de svenska utgångspunkter som har mycket brett stöd i riksdagen. För det första är ett förutsägbart och uthålligt stöd till Ukraina den egentliga och centrala frågan i den kommande förhandlingen. För det andra ska budgetramen inte röras. Nya prioriteringar, som den i och för sig nödvändiga förstärkningen av EU:s yttre gräns om EU ska kunna stoppa en ny, okontrollerbar migrationsvåg, måste finansieras genom omfördelningar inom den befintliga budgetramen. Så tvingas Sverige och andra medlemsländer göra i sina egna nationella budgetar, och så måste det också vara för EU.

Som alla kan förstå blev diskussionen spretig. Den speglade alla de olika synsätt som råder bland medlemsstaterna, relativt ofta styrda av huruvida man är nettobidragstagare eller nettobidragsgivare till den samlade budgeten – ingen nyhet där, alltså. Många länder gav stöd till vår linje att omprioritera och inte skjuta till nya medel. Kanske allra tydligast var stödet från Tyskland men även från Danmark, Finland, Nederländerna och Österrike. Ett fortsatt nära samarbete mellan oss som både vill stå upp för ett fortsatt stöd till Ukraina och vara sparsamma med medlemsstaternas pengar är alltså nödvändigt.

Fru talman! Apropos migrationen kan jag säga att fokus i den frågan precis som tidigare låg på dels förhandlingarna inom migrationspakten, dels omedelbara åtgärder för att mycket bättre än i dag skydda EU:s yttre gräns.

Under mötet tackade jag också mina kollegor för allt stöd de har visat oss i Sverige efter terrorattacken i Bryssel i början av oktober. Inför mötet lyfte vi också från svenskt håll upp behovet av samarbete inom EU för att bättre än i dag bekämpa gränsöverskridande terrorism. Det handlar om att dela information mellan länders brottsbekämpande myndigheter för att upptäcka människor som är farliga. Det handlar också om att stärka EU:s yttre gräns och att kraftigt öka återvändandet av migranter som inte har rätt att stanna kvar inom EU:s gränser.

Bara i Sverige lever nu 27 000 personer med lagakraftvunna beslut att de ska lämna landet, och i Belgien över 100 000. Några av dessa är uppenbart farliga personer. Detta är helt ohållbart. Europas länder behöver ha mycket bättre koll på vilka som kommer hit och vilka som är här och på att de som inte ska vara här också lämnar Sverige och andra europeiska

länder. Problemet är gränsöverskridande, och EU kan här spela en helt avgörande roll.

Sverige fick stöd för att samarbetet mot terrorism ska intensifieras. Arbetet tas nu vidare i flera olika spår. Bland annat fortsätter förhandlingarna om åtgärder mot penningtvätt och terroristfinansiering. Även förhandlingarna om skjutvapenförordningen, som reglerar införsel av vapen från tredjeländ samt transit av vapen inom EU, fortsätter. Kommissionen ska också i december föreslå en modernisering av EU:s lagstiftning mot migrant-smuggling.

Vid mötet antogs slutsatser om västra Balkan, Armenien–Azerbajdzjan och Sahel, i princip utan diskussion. EU:s antagna förhandlingsposition inför COP 28 accepterades också.

Under eurotoppmötet gav Europeiska centralbankens ordförande Christine Lagarde sin bild av det ekonomiska läget i EU. Hon konstaterade en fortsatt svag ekonomi men vissa tecken på återhämtning, både en fallande inflation och en förväntat långsamt stigande tillväxt. Även Europas starka arbetsmarknad, med den lägsta arbetslösheten i modern tid, är en styrka i annars svåra tider.

I marginalerna till mötet träffade jag Donald Tusk, som efter valet i Polen hoppas ha parlamentariska förutsättningar att kunna bilda nästa polska regering. Jag träffade också Finlands statsminister Petteri Orpo och Estlands premiärminister Kaja Kallas. Vi gick i detalj igenom vad vi nu vet och inte vet om de skadade gas- och datakablar i Östersjön mellan våra tre länder.

Allra sist, fru talman, vill jag bara säga några ord om den ganska kollegiala stämning som även i tuffa tider råder på EU-toppmöten. Medan jag själv med detta europeiska råd har varit med på varje möte i exakt ett år var det vid mötet en person som lämnade ledarkretsen efter att ha varit med på varje möte i tio år. Luxemburgs premiärminister Xavier Bettel är en riktig Sverigevän. Han är hängiven entusiast för också den svenska delen av Melodifestivalen – bara en sådan sak. Han har nog varit på fler klubbar och barer här än jag ens har läst eller hört talas om. Och för tre år sedan var han prisutdelare på den stora QX-galan här i Stockholm.

Under hans ledarskap har Luxemburg öppnat upp äktenskapet även för samkönade par och infört grundlagsskydd för samkönade äktenskap och regnbågsfamiljer. Han är en mycket uppskattad kollega. Jag och den svenska regeringen lägger oss inte i Luxemburgs inrikespolitik, men det skulle inte alls förvåna mig om vi kommer att få se mycket mer av honom i europeisk politik även i framtiden.

Därmed, fru talman, är åtterrapporten från toppmötet slut.
(Applåder)

Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Det var ju oundvikligt att toppmötet för snart två veckor sedan skulle domineras av konflikten mellan Israel och Hamas, en konflikt som tyvärr bara förvärras för varje dag som går. Det är välkommet att EU:s ledare trots de olika perspektiv som finns i frågan lyckades enas om ett uttalande om att man fortsatt driver på för att gisslan ska släppas, att man verkar för humanitära pauser i Gaza och att man gör allt för att förhindra en upptrappning av konflikten i regionen. Europas ledare måste gemen-

samt kunna visa att såväl israeler som palestinier har samma rätt till liv i säkerhet, fred och frihet.

Inför toppmötet sa statsministern att han med EU-ledarna skulle diskutera hur EU kan bli bättre på att arbeta mot den organiserade brottsligheten. Det är ju mycket vällovligt att statsministern äntligen tog den chansen. Jag har tidigare tagit upp frågan om ett initiativ för att stoppa införsel av narkotika till europeiska hamnar. Det är ett initiativ där flera EU-länder deltar, bland annat Nederländerna, Spanien och Frankrike. Svenska hamnar är ju som bekant alltmer exponerade för storskalig narkotikasmuggling. Känner statsministern till detta initiativ, och hur ser statsministern på att Sverige skulle kunna delta i det?

Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Narkotika i sig själv var inte uppe på toppmötet. Däremot diskuterade vi i bredare termer all den gränsöverskridande brottslighet som nu påverkar i stort sett alla Europas länder. Där är ju vapen och narkotika, såväl som människosmuggling, viktiga delar. Vi diskuterade alltså inte narkotikan specifikt på det här toppmötet.

Däremot är det alldeles uppenbart att narkotikan är en av de många saker som finansierar de stora gängen. På svensk botten brukar vi påpeka att narkotikan är en viktig del, men det är inte alls den största delen. Narkotikan är parallellt med bedrägeribrott, skattebrott, organiserad ekonomisk brottslighet och mycket annat det som finansierar gängen. Allt samarbete över gränserna för att begränsa den sortens faror ser jag positivt på.

Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S):

Fru talman! Tack, statsministern, för svaret! Det går ju inte att komma ifrån att narkotikan är en viktig inkomstkälla för de svenska gängen och att införseln ökar i svenska hamnar. Jag menar verkligen att vi borde utnyttja alla tillfällen att jobba gemensamt med andra EU-länder för att stoppa knarket. Den möjligheten hade ju statsministern tillsammans med övriga EU-ledare. Statsministern hade kunnat lyfta upp denna fråga på bordet när ni träffades på toppmötet för två veckor sedan. Då kunde man också ha lyft detta initiativ, och man hade kanske också kunnat ge besked om huruvida Sverige har tänkt delta i det.

Jag vill fråga igen om statsministern känner till detta initiativ och om statsministern verkligen tycker att vi gör tillräckligt för att få bort drivkraften bakom gängmorden.

Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! De svenska gängmorden diskuterades tyvärr på rådet eftersom alla har hört skräckhistorier om hur dåligt det går i Sverige. De ställer sig frågan vad Sverige har misslyckats med under så lång tid. Men de exakta delingredienserna var inte nämnvärt uppe i diskussionen, och narkotikaproblematiken är ju stor i alla länder. Låt mig påpeka det.

Jag vet att ni är speciellt intresserade av just narkotikadelen. Det finns starka skäl att bekämpa narkotikan. Alla Europas länder har problem med narkotika, men det är bara Sverige som har dessa problem med organiserad brottslighet där man skjuter ihjäl varandra. Inget annat land har dessa problem.

Jag tror alltså inte att man ska överdriva just narkotikans betydelse. Det är en delmängd av alla de pengar som finansierar grov organiserad brottslighet.

Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Det finns ett inspelat samtal mellan den israeliska armén och Hamas som jag tycker på ett ganska bra sätt sammanfattar det krig som nu pågår. Den israeliska militären ringer för att varna om att man kommer att flygbomba en viss byggnad och ber Hamas att vara snälla och evakuera de civila som finns där. Hamas vägrar dock att göra detta och säger: Vi vill att de ska dö, för det är så vi visar världen vilka ni är.

Det lidande som civila palestinier utsätts för just nu är en del av Hamas strategi. Hamas vet att de inte kan besegra Israel militärt. Strategin går i stället ut på att använda civila mänskliga sköldar för att orsaka död och lidande och på det sättet elda på folkopinionen i grannländerna för att få dessa att ge sig in i kriget.

Riskerna med detta är uppenbara. Lyckas Hamas få Hizbollah att anfalla måste Israel svara i Libanon, och detta i sig skulle antagligen driva in både Syrien och Iran i kriget. Konsekvenserna av detta vore naturligtvis fullständigt förödande.

Mot den bakgrunden är det minst sagt beklagligt att EU:s egna institutioner inte riktigt klarar att se igenom den här strategin. Exempelvis skrev 800 EU-diplomater under ett protestbrev där man hänvisar till en massaker på civila på Gazaremsan. Ett sådant brev borde naturligtvis adresseras till Hamas och inte till Israel. Charles Michel, rådets ordförande, repeterade helt okritiskt påståendet att Israel hade bombat ett sjukhus och dödat 500 personer, något vi vet är en lögn som spreds av Hamas just för att elda på folkopinionen och tvinga in ytterligare länder i kriget.

Jag vill därför fråga statsministern om han håller med mig om att det finns en risk för att EU:s egna institutioner förvärrar situationen genom att inte genomskåda Hamas strategi.

Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag tror inte att vi ska överdriva risken att EU:s institutioner förvärrar situationen. Man ska inte heller ha någon överdriven förväntan på att EU är en global ledare i detta sammanhang.

Som jag sa: Det finns betydelsefulla delar där EU är överens. Det är inga små saker. Hamas är en terroristorganisation. Israel har rätt att försvara sig. Försvar ska ske inom folkrätten. Det handlar om humanitärt tillträde, om tvåstatslösning och om att släppa gisslan.

Alla dessa saker är viktiga. Man ska inte underskatta dem. Men som jag sa: Det förändrar inte det faktum att det finns väldigt många olika nationella och historiskt förankrade lojaliteter och hänsyn att ta i denna situation. Därför tycker jag inte att vi ska överdriva när det gäller EU.

Det är väl ganska många som har skrivit om detta. I och med EU:s imponerande hållning under Rysslands pågående krig mot Ukraina har EU blivit en viktig aktör, mycket samlad och enad. Här är inte enigheten lika stor. Det är bara att konstatera, men jag tycker inte att det ska förringa det faktum att vi är eniga om ett antal saker. Vi står där vi står, skulle jag säga.

Sverige har inte på något allvarligt eller omfattande sätt eget inflytande över situationen i Mellanöstern. Sverige har gjort det vi har gjort med de rådsslutsatser som nu finns och som i praktiken har funnits sedan 2009, under det förra svenska ordförandeskapet. Men vi ska inte överdriva vårt inflytande över andra europeiska länders hållning i frågor om Mellanöstern.

Det är verkligen både och. Vi får nog leva med att det är på det sättet.

Anf. 8 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret. I går publicerades en video som visar ett par påstådda medlemmar av Fatah, som berättar om hur de deltog i terrorinvasionen den 7 oktober och om hur de var med och urskillningslöst dödade civilpersoner.

Fatah är alltså den organisation som styr på Västbanken, inte på Gaza-remsan. Till skillnad från när det gäller Hamas finns det ett helt öppet svenskt stöd till Fatah. Det är ett långvarigt stöd som omfattar väldigt mycket pengar. Fatah listas som en av Sidas och Olof Palme-centrets partnerorganisationer inom det så kallade demokratistödet. Det är lite ironiskt med tanke på att de inte har tillåtit några demokratiska val på 19 år.

Här finns det dock en möjlighet för Sverige att agera omedelbart – från regeringens sida. Kommer statsministern att gripa in och se till att det svenska stödet till Fatah omedelbart stoppas om det visar sig att uppgifterna om att Fatah deltog i attacken den 7 oktober stämmer?

Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Först vill jag för formens skull säga att det svenska specifika biståndet inte var uppe för diskussion på Europeiska rådets toppmöte. Det kan verka konstigt, men så var det. Det är många saker om Sverige som inte diskuteras på olika europeiska toppmöten. Däremot är det många länder som har pausat bistånd, inklusive Sverige, dock inte det humanitära biståndet.

När det gäller det bistånd som riktas via de partipolitiskt kopplade biståndsorganisationerna får man nog rikta sin fråga direkt till dem som påverkar och styr detta.

Vi har nu sett till att pausa det svenska utvecklingsbiståndet för att få en översyn, så att inte de pengarna går till sådant de inte ska gå till. Och vi utökade häromdagen det humanitära biståndet till människor i nöd i Gaza.

Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! I centrum för den politiska debatten just nu står Israels bombningar av Gaza och dess pågående militära operation som är riktad mot Hamas men som uppenbarligen träffar de 2,3 miljoner palestinier som bor och lever i Gaza.

Gaza är ett utomhusfängelse sedan 2007. Det är väldigt få som har haft möjligheten att lämna Gaza. Nu är det i praktiken omöjligt såväl för skadade som för utländska medborgare. Under mer än fyra veckor har de haft mycket svårt att lämna Gaza. Samtidigt kommer nästan inget humanitärt stöd in.

Hamas attack på civila israeler var vidrig – vi var många som förfäradades från botten av våra hjärtan. Men den israeliska regeringens och militärens svar har förfärat oss i lika hög grad. Över 10 000 människor, varav 4 000 barn, har dödats.

Israels bombningar måste utredas, liksom alla krigsbrott som alla parter har begått. De behöver ställas under juridisk process i Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Här har Sverige en viktig roll att spela.

Omvärlden måste nu öka trycket på Benjamin Netanyahu, så att det blir eldupphör och fredsförhandlingar på riktigt om en tvåstatslösning.

Jag undrar vilken den svenska regeringens linje är. Är det eldupphör? Är det humanitära korridorer? Eller är det humanitära pauser? Det finns en viktig skillnad, och jag menar att Sverige måste stå för eldupphör.

I detta läge har fler FN-hjälparbetare dödats i attacken mot Gaza än under någon annan enskild konflikt. På fyra veckor har 88 personer som arbetat för FN dödats, 5 bara det senaste dygnet.

FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Volker Türk, och FN:s humanitära chef, Martin Griffiths, skrev i ett uttalande att konflikten måste få ett omedelbart slut: Det har gått 30 dagar. Det är nog nu.

Den svenska regeringen borde kunna vara mycket tydligare än vad den är gentemot oss alla men framför allt gentemot Israel. Jag undrar vad den svenska regeringens åsikt är i fråga om Israels totala blockad när det gäller vatten, mat, medicin och bränsle, som dag för dag svälter ut människorna i Gaza.

Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Även här vill jag för formens skull säga att den specifikt svenska regeringens ståndpunkt i dessa frågor inte var uppe i någon annan del än att vårt ord var med i det samlade laget.

Jag beskrev ganska väl vad Europeiska unionen har enats om på detta toppmöte. Det var inget nytt. Enigheten är viktig. Sverige står helt och fullt bakom den enigheten. Men det finns, som jag sa, också betydande nyansskillnader. Det var inget mer än det jag har sagt.

En av nyansskillnaderna gäller naturligtvis var man lägger tonvikten. En del säger så här: Hamas bestialiska angrepp var visserligen just bestialiskt, men nu ska allt ljus riktas mot vad Israel gör.

Där skulle inte jag lägga betoningen. Jag skulle lägga betoningen på att Israel har rätt att försvara sig mot precis den sortens utrotningsförsök som terroristorganisationen gör, med stöd av en del hjälpande händer som visar upp förfärliga plakat som i princip antyder att judar ska bort från hela den delen av världen.

Man måste ha klart för sig grunderna i detta.

Sedan landar jag ändå i slutsatsen: Ingen kan än så länge döma det samlade resultatet här. Det är alldeles uppenbart att Hamas ville ha en våldsamt attack tillbaka. Det är alldeles uppenbart att de använder civila som sköldar. Det är alldeles uppenbart att det är svårt att operera i en sådan terräng. Men lika uppenbart är att Israel har en skyldighet att följa internationell rätt och att ge ett humanitärt tillträde. Där står EU, och där står den svenska regeringen. Det är varken mer eller mindre än så.

Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V):

Fru talman! Att Hamas attack var grym är jag och statsministern eniga om. Det har gått en månad sedan den skedde. Det är dags för Hamas att släppa gisslan, så att vi får ett slut på den gisslansituation som finns.

Men, fru talman, jag får inget svar på om den svenska regeringen vill se ett eldupphör. Det vore trots allt det bästa ur ett humanitärt perspektiv, oavsett var man lägger skulden någonstans, om Israel slutade bomba palestinierna som bor och lever i Gaza. Det kommer inte statsministern runt.

Det är bra att regeringen har ökat det humanitära stödet, men behovet är mycket större. FN hoppas på 1,2 miljarder dollar. Det är alltså mycket som behövs.

Jag undrar när statsministern kommer att komma till den punkten att han kräver eldupphör. Hur mycket bombningar av Gaza ska vi behöva se innan vi kommer dit? Hur många dagar ska detta pågå? För mig var det nog för länge sedan.

Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Varken EU eller Sverige kräver eldupphör i den meningen att Israel inte har rätt att försvara sig. Däremot kräver EU, med svenskt stöd, humanitära pauser som ger utrymme för humanitär hjälp under de pågående striderna. Där står EU, och där står Sverige.

Anf. 14 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Tack, statsministern, för redogörelsen och för de svar som hittills har getts! Först vill jag säga att jag tycker att det är oerhört glädjande och skönt att höra att stödet till Ukraina är fortsatt starkt och stabilt. Jag hoppas att det kommer att fortsätta att vara så inom EU. Jag tycker också att det är bra att man ändå har hittat denna enighet när det gäller konflikten i Mellanöstern.

Jag liksom vrider och vänder på hur jag ska få fram det jag egentligen vill. I grunden håller jag ju med om det som statsministern säger när det gäller själva konflikten, alltså när man ser bakåt gällande den judiska rätten och naturligtvis även gällande den faktiska humanitära katastrofen i Gaza.

Det är bra att den enigheten finns, men vilken beredskap har egentligen EU för att se till att de humanitära pauserna och korridorerna och så vidare upprätthålls? Hur tänker man vidare, mer än det som har sagts i dag? Det var den ena frågan.

Den andra frågan handlar om precis det som statsministern berörde, nämligen den lavinartat ökande vågen av antisemitism som vi nu ser. Frågan är egentligen densamma: Hur tänker man inom kretsen i EU att man ska kunna bemöta detta på ett konkret sätt?

Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag tycker att frågeställaren på ett mycket bra sätt redogör för precis den diskussion som jag tror finns i flera europeiska länder just nu. Det ena är insikten att EU som organisation och som gemenskap inte är en stor samlad aktör i Mellanöstern. Det kan man tycka är dåligt, men så har det varit under mycket, mycket lång tid. Det hade krävts större enighet i sakfrågan för att kunna vara en gemensam aktör.

Det andra är att man ändå gör nytta, både individuellt och som union. Vi har absolut ett delansvar för att göra det vi kan där vi kan enas som union och att individuellt göra det vi kan som enskilda länder. Men EU gemensamt är inte en stor aktör.

När jag säger att vi har ett delansvar på plats innebär det också insikten – och den tror jag delades av inte minst Danmark, Tyskland, Frankrike, Nederländerna och Belgien – att vi har ett hundra procentigt ansvar för vad som händer i våra egna länder som konsekvens av konflikten i Mellanöstern.

Detta är inte helt nytt. Det är dock relativt nytt i den skala som vi ser just nu, och då är den uppflammande antisemitismen utan tvekan den värsta farhågan som finns i de här länderna. Den tycker jag är förfärande just nu. Som jag sa tycker jag att det är helt legitimt i en demokrati att i ordnade demokratiska och fredliga former uttrycka sin åsikt även om konflikter som ligger långt från där man själv lever – helt legitimt. Men det är något helt annat att rikta hot och hatiska uttryck mot judar som lever i Sverige, att inte kunna se skillnad mellan geopolitiska konflikter som är mycket, mycket gamla i en annan del av världen och att uttrycka sin missaktning och rent av hotfullhet mot judar som lever i Sverige eller för delen i Frankrike, Tyskland eller Danmark.

Det är oacceptabelt på en nivå som jag knappt kan uttrycka, och här har vi det fullständiga ansvaret själva alldeles oavsett vad som händer i Mellanöstern.

Jag kommer aldrig att vända min blick ifrån Mellanöstern. Jag och Sverige har ett delansvar, men i Sverige är vårt ansvar 100 procent.
(Applåder)

Anf. 16 ANNA LASSES (C):

Fru talman! Det är gott att höra.

När det gäller delansvaret undrar jag, även om EU aldrig kommer att kunna bli den här stora kraften, om det ändå finns någonting där statsministern ser att Sverige kan driva på för att vi ska kunna göra mer? Det är den ena frågan.

Den andra frågan handlar om vårt hundra procentiga ansvar. Jag utgår nästan från att statsministern kommer att driva på i EU i frågan om hur man tar krafttag mot detta. Är det en diskussion som kommer att fortsätta?

Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag nämnde det uttryckligen just för att det, parallellt med diskussionen om situationen i Mellanöstern, var så uppenbart att våra egna länder var mycket närvarande i diskussionen. Jag tror att jag nämnde de flesta av de länder som själva upplever detta in på bara skinnet, och därför blev det väldigt starkt.

Sverige är ett av de länderna, och vi pratade mycket också sinsemellan om vad man nu gör för att utbilda i skolor och för att göra klart vad som är legitima och demokratiska om än ganska franka åsiktsyttringar och vad som är främmande i varje sund demokrati. Det här brottas vi med, och det brottas även flera andra länder med. Men vi kommer att vara extremt tydliga. I flera länder pågår nu också stora rättsprocesser mot hatbrott framför allt mot judar.

Vad kan EU sedan göra? Vi ger humanitärt bistånd både som enskilda länder och som union. Sedan ska man ändå inte ringakta det politiska inflytande som vi trots allt har i de ståndpunkter som nu finns.

Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att understryka mitt stöd för Ukraina och tacka regeringen och statsministern för det jobb som har lagts ned. När jag läser rådsslutsatserna känner jag en stolthet över att den här frågan inte har hamnat i skymundan trots de hemskheter som pågår i Mellanöstern just nu. Detta vill jag börja med att understryka.

Jag ser också i rådsslutsatserna att man ska bedriva ett intensivt diplomatiskt arbete för att säkerställa så brett internationellt stöd som det bara är möjligt för att kunna nå målen i Ukrainas egen fredsformula. I denna formula, som består av tio punkter, handlar punkt 8 specifikt om miljön.

Det här är en fråga som jag har drivit länge och som handlar om ekocid, det vill säga storskalig miljöförstörelse. I och med Rysslands invasion har frågan också kommit att tas upp i ljuset av detta, då det finns med i Ukrainas egen fredsplan. President Zelenskyj har vädjat till omvärlden om att erkänna ekocid som ett brott och om att Ryssland också ska kunna ställas till svars för de stora brott och enorma kostnader som detta kommer att innebära.

Ukraina befinner sig i ett läge där man är i stort behov av hopp. En invasion innebär ett enormt lidande och trauma, men att dessutom ge sig på miljö, natur och djur på det sätt som Ryssland gör förvärrar, fördjupar och förlänger detta trauma. Det behöver därför komma till en internationell mekanism som också säkerställer att Ryssland blir skyldigt att stå till svars för detta.

Inför rådmötet fick jag faktiskt gehör från statsministern i den här frågan om miljöbrott. Därför är jag nyfiken på om frågan på något sätt diskuterades på mötet och vad responsen i så fall var.

Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Svaret är nej. Vi pratade inte om några enskilda delar av den ukrainska fredsplanen, vare sig om olika allvarliga miljöbrott eller om andra delar av ett framtida ansvarsutkrävande gentemot Ryssland. Där är svaret alltså nej.

Det betyder dock inte att det saknas engagemang för detta eller för alla andra brott som vi vet eller misstänker att Ryssland gjort sig skyldigt till och som kommer att kräva ansvarsutkrävande. Frågan ligger kvar på bordet. Miljöbrotten finns som sagt med i Ukrainas fredsplan. Olika länder har engagerat sig olika djupt i olika delar av detta. Ukraina försöker aktivt att få länder att närmast adoptera enskilda punkter, och Sverige har tillsammans med några andra länder valt att fokusera på kärnsäkerhetsfrågan, som vi tycker att vi har extra specifik kompetens i. Jag hoppas att andra länder kommer att välja ut andra områden.

Frågan är alltså inte alls borta från dagordningen på något sätt, men svaret är att den inte var uppe specifikt på detta möte – nej.

Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Jag tackar för det ärliga svaret. Det betyder att det finns mer att göra.

Vi var gemensamt på sessionen i Oslo när Nordiska rådet sammanträdde. Där har jag för nästan tre år sedan initierat ett medlemsförslag som går ut på att uppmana de nordiska statsministrarna att delta aktivt i just de här samtalen om ekocid.

Det här är väldigt hemska brott. Det handlar om hur Ryssland attackerar miljön, inte som en följd av kriget utan som ett attackmål i sig. Mer än 20 procent av Ukrainas skogar är förstörda. Mer än 600 000 hektar våtmarker är attackerade. Jordar och vatten är förgiftade.

Frågan blir därför: Hur tänker statsminister Ulf Kristersson för framtiden ta på sig ansvaret att kunna driva och leda det här arbetet i Norden?

Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Låt mig återigen säga att just dessa frågor inte var uppe på Europeiska rådets möte, och det mötet är anledningen till att vi har samlats här.

Sedan är frågorna ändå intressanta, och jag diskuterar dem gärna. Jag delar helt uppfattningen att det finns mycket mer att göra, och det är uppenbart nu när det råder en stor konflikt också i Mellanöstern. Det kommer att vara krävande att hålla fokus och mental uppmärksamhet också på Ukraina på det sätt som vi har varit vana vid – tyvärr. Det är en viktig uppgift.

Det är också viktigt att se till att processerna i fråga om ansvarsutkrävande fortskrider och att vi på alla sätt rustar Ukraina så att man efter kriget kan ställa de ansvariga till svars. Lärdomen är att Ryssland på olika sätt förstör civila livsbetingelser som en del av sin krigföring med helt förfärliga konsekvenser. Så vi är helt överens i sakfrågan, men den var inte uppe vid det här mötet.

Anf. 22 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag tackar statsministern för åiterrapporten.

Som statsministern har konstaterat är det en mörk tid just nu med krig i både Ukraina och Mellanöstern, kombinerat med terrorhot, oacceptabla extremistiska strömningar och en växande antisemitism i hela Europa. Det var mycket glädjande att Europeiska rådets slutsatser om kriget mellan Israel och Hamas blev betydligt mer nyanserade och balanserade än i det första utkastet. Man tar tydligt avstånd från Hamas terror och konstaterar Israels självklara och folkrättsliga rätt att försvara sig med respekt för internationella lagar och humanitär rätt.

Statsministerns tydlighet är oerhört välkommen när det gäller avståndstagandet från de demonstrationer som sker i både Sverige och EU till stöd för Hamas terror och med tydligt våldsbejakande budskap, liksom det starka avståndstagandet från antisemitiska budskap, som skapar en oro och rädsla hos många judiska familjer.

Den antisemitism som syns i det svenska samhället just nu är oerhört tragisk och skrämmande, och jag är inte säker på att svenska folket i allmänhet vet vad som egentligen drabbar en del judiska familjer i dag. Det är judar som inte har med kriget att göra och som bara vill leva i fred i Sverige, precis som alla andra.

I går besökte jag tillsammans med fyra andra västsvenska moderata riksdagsledamöter Judiska Församlingen i Göteborg, både för att visa vårt stöd och för att få en bild av hur antisemitismen yttrar sig i vardagen för judar i Göteborg. Det handlar om öppna hot i sociala medier, att enskilda personer hängs ut som judar med uppgivande av adress och andra uppgifter. Det handlar om att judiska barn inte vågar gå till skolan. Det handlar om att man inte vågar bära smycken och judiska symboler offentligt. Det handlar om att demonstranter uttalar direkta hot mot judar och att judiska verksamheter behöver kraftigt ökat skydd.

Jag vet att det är oerhört välkommet för den judiska minoriteten i Sverige att höra statsministern så tydligt markera att regeringen kommer att bekämpa detta.

Hur togs statsministerns mycket tydliga budskap emot i Europeiska rådet, och hur uppfattar statsministern att man agerar mot antisemitismen i andra medlemsstater? Det här är ju ett gemensamt europeiskt problem.

Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag nämnde ett antal av de länder som själva tog upp frågan, precis som jag gjorde. De upplever detta på sina gator och torg, ungefär som vi gör. Det är större händelser i större länder, kanske mindre i andra sammanhang – men principiellt samma sak. Jag uppfattade att vi alla hade en snarlik bild av de enorma uppgifter som ligger framför oss, bland annat att få människor att respektera lagen; skillnaden mellan att ha åsikter om geopolitiska konflikter å ena sidan och att hota människor hemmavid å andra sidan. Det kan låta självklart för oss, men det är alldeles uppenbart inte självklart. Det här är en stor uppgift.

Många ägnar sig också åt att lagföra dem som kan identifieras. Det handlar också om det långsiktiga arbete som Sverige ibland har varit bra på, till exempel undervisning. Alla barn i alla skolor i alla stadsdelar ska veta vad som har skett; Förintelsen, den judiska minoritetens liv i Sverige. Det är fråga om många fronter samtidigt.

Vi har lärt oss nu den hårda vägen att antisemitismen kommer tillbaka hela tiden. Det har varit nynazister, det har varit konspiratorisk autonom vänster och nu är det i hög grad islamister eller människor som helt enkelt bara är uppvuxna med att hata judar. Oavsett orsak är det offentliga Sveriges uppgift densamma varje gång, nämligen att stå upp för judars rätt att leva ett fullvärdigt liv i Sverige.

(Applåder)

Anf. 24 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det är också välkommet att den starka enigheten i EU om fortsatt stöd till Ukraina står fast. Det gäller allt från ansträngningar att konfiskera beslagtagna rysk egendom och att försöka bevaka efterföljandet av sanktioner till att arbetet med krigsförbrytardomstolen fortskrider.

Ukrainas folk gör enorma uppoffringar för att skydda sitt land mot rysk aggression, och det tydliga stödet från EU har en stor betydelse för det ukrainska folket.

Slutligen har jag en fråga med koppling till kriget i både Ukraina och Mellanöstern. Det blir allt tydligare att den islamistiska regimen i Teheran har ett finger med i båda dessa krig och att man på olika sätt stöder Ryssland, Hamas och andra grupperingar på olika sätt. EU skulle kunna möta detta genom att skärpa sanktionerna, genom att ta upp ytterligare företrädare för den islamistiska regimen på sanktionslistorna och även genom att terrorstämpla det iranska revolutionsgardet. Jag är medveten om att åsikterna i dessa frågor går isär bland medlemsstaterna, men jag är ändå lite nyfiken på om frågorna var uppe i de informella diskussionerna under rådets möte.

Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det korta svaret är att det finns en mycket bred enighet i EU-kretsen om att Iran spelar en destruktiv och mycket riskabel roll i regionen. Det är helt uppenbart för var och en som följer vad som händer där. Men det är också uppenbart att det inte finns enighet om att agera mer just nu än vad EU hittills har gjort visavi Iran.

Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar statsministern.

I förra veckan var jag på ett kort men mycket tungt besök i Israel. Jag besökte bland annat kibbutzen Kfar Aza, som ligger närmare än 1 kilometer från gränsen till Gaza. Människorna där blev hårt utsatta under många timmar den 7 oktober av Hamas terrorangrepp. Jag kunde med egna ögon bevittna resterna av ett så bestialiskt angrepp att det är svårt att sätta ord på det, men jag tror att det ändå behöver göras.

Vi fick se skyddsrum där terrorister penetrerat in och urskillningslöst mördat alla där inne. Blodfläckarna och skothålen fanns kvar, men även doften av ruttnande blod.

Dagen efter träffade vi invånare från just Kfar Aza, som hade evakuerats tillsammans med 200 000 andra från södra Israel. Många har redan fått veta att de inte kommer att få återvända på minst ett år.

Vi satt på stolar i en cirkel, och de berättade en efter en om sina upplevelser. Mannen till vänster om mig hade skadats i striden och behövde vård. Han fick då veta att hans fru och tre barn kidnappats. Han sa: Jag är inte ens arg. Jag kanske blir det, men jag vill bara ha dem hem.

Deras viktigaste budskap var unisont: Gör allt vad som står i er makt för att hjälpa till och få hem dem som kidnappats!

Med anledning av detta vill jag fråga statsministern följande: Gör EU tillräckligt för att arbeta för att de kidnappade ska släppas fria? Anser EU-kretsen att Hamas grymheter måste likställas med IS förbrytelser?

Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag kan bara hålla med i beskrivningen av det bestialiska angreppet. Jag tror att nästan alla i EU-kretsen ser det så. Det finns skäl till att Hamas är en terroriststämplad organisation, och de har bevisat detta än en gång. Det är förfärliga bilder. Och ännu värre är det att det finns uppgifter om att filmatiseringar av detta visas offentligt. Det ger det hela en nästan ogripbar dimension.

Jag blir djupt provocerad när jag ser att det demonstreras i Sverige för att fira Hamas, men det demonstreras inte i Sverige för att protestera mot att svenskar dödades i Bryssel. Det öppnar en avgrund i en för mig viktig värderingsfråga.

Kan EU göra någonting åt kidnappningarna? Jag tror inte att vi operativt kan göra mycket mer just nu. Det finns inget som står högre upp i den här frågan, uppfattar jag utan att veta exakt hur man arbetar där, än att få loss gisslan. Det vore nog förmätet av oss att ge goda råd i den frågan just nu.

Jag uppfattar att det är många EU-länder som individuellt använder sina goda kontakter, både för att ge maningar och för att ge stöd i den här situationen.

Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD):

Fru talman! Flera av personerna i ringen som jag nämnde tidigare, som berättade om dödade och kidnappade familjemedlemmar, lyfte också fram bristen på trygghet och även på förståelse för vad de har genomlevt. De har sett demonstrationerna i västvärlden till förmån för Hamas eller som i alla fall varit ursäktande av deras handlingar.

Antisemitismen visar nu återigen sitt fula tryne, inte bara i Mellan-östern utan också i Europa. Min följdfråga till statsministern blir därför om inte EU i detta läge bör arbeta gemensamt för att motverka antisemitism. Fördes det några sådana diskussioner i kretsen av stats- och regeringschefer?

Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Ibland är den stora styrkan med EU-samarbetet inte att man landar i gemensam lagstiftning utan att man delar erfarenheter med varandra och diskuterar hur man löser problem i olika länder – ju snarlika, desto mer utrymme för samarbete. När det gäller terrorism och sådana saker på vår mark blir det uppenbart att det också finns formellt arbete.

När det gäller antisemitismen ser det lite olika ut, och det är lite olika utbredning. De länder jag nämnde har många gemensamma iakttagelser och gemensamma problem just nu. Jag har diskuterat just detta ganska noggrant med andra europeiska premiärministrar.

Sedan måste ytterst varje land ta ansvar för det som sker på egen mark. Där har vi i Sverige ett större jobb att göra än jag trodde att vi hade att göra; det har visat sig de senaste veckorna. Regeringen kommer att ta det på extremt stort allvar.

(Applåder)

Anf. 30 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Tack, statsministern, för föredragningen!

Jag vill uppehålla mig något vid frågan om Ukraina, men innan jag går in på det vill jag passa på att tacka för statsministerns tydlighet i fråga om antisemitismen. Det är otroligt viktigt att vi står enade och gör allt vi kan för att bekämpa den.

Jag vill också passa på att berömma regeringen för den aktiva roll man har tagit i fråga om att driva Ukrainas kommande medlemskap i EU framåt.

Vi väntar väl båda med spänning på morgondagens EU-utvidgningsrapport, där Ukrainas och andra kandidatländers reformarbete inför utvidgningen av unionen utvärderas. Där kommer man med största sannolikhet att rekommendera att medlemskapsförhandlingar med Ukraina inleds, och det vore såklart ett högst välkommet besked.

Liberalerna vill betona vikten av att Ukraina kan börja förhandla så snart som möjligt för att om några år bli fullvärdig medlem i EU utan att vi gör avsteg från de krav som ställs på alla nya medlemsländer.

Samtidigt diskuteras nu, både i flera EU-länder och i andra forum, olika institutionella EU-reformer som ska anpassa unionen till att innefatta fler medlemmar. Sådana reformer kommer att behövas för att EU ska kunna fortsätta det arbetet.

Dock vet vi att det finns länder som inte har ett lika stort intresse av att driva på för en anslutning. Därför blir min fråga till statsministern vilken hans uppfattning är av andra medlemsländers inställning till Ukrainas anslutning till unionen i relation till diskussionerna om EU-reformerna. Anser statsministern att det finns risk för att Ukrainas medlemskap villkoras eller fördröjs av detta reformarbete?

Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det är en komplex men viktig fråga. Som jag tror att frågeställaren känner till är den komplex, och vi väntar båda med spänning på morgondagens besked från EU-kommissionen om dess ställningstagande inför nästa möte i Europeiska rådet om eventuella medlemskapsförhandlingar.

Det är ganska många som misstänker att det kan bli aktuellt för Ukraina och Moldavien. Jag tror att jag väntar till i morgon innan jag har en mer exakt uppfattning om den saken.

Låt mig först säga i formfrågan att det är viktigt som sägs här – att när ett land har gjort vad som ska göras och uppfyller kraven, då ska EU stå redo. Det får inte bli någon sorts formfråga som man sedan använder för att inte stå redo.

Lika viktigt är det att säga att länder ska vara redo. De ska göra det som krävs. Det finns inga genvägar. Det är en tuff process, och den ska vara tuff. De flesta uppfattar nog att Ukraina har gjort imponerande framsteg givet den situation man befinner sig i. Vi får avvakta morgondagen och se vad kommissionen tycker.

Sverige kommer att tycka att om kommissionen bedömer att man lever upp till de meritbaserade prestationerna ska unionen påbörja förhandlingarna. Det kommer att vara den svenska positionen.

Sedan finns det komplicerande saker i detta. En del vill ha fördragsändringar. Det vore samma sak som att säga att vi skjuter frågan flera år framåt i tiden. Jag tror att fördragsändringar är en dålig idé. Vi bör göra detta inom ramen för nuvarande fördrag. Framför allt bör fördragsändringar inte användas som ett svepskäl för att slippa diskutera Ukrainas medlemskap.

Däremot är det uppenbart att det kommer att krävas andra förändringar. Hela jordbrukssektorn med sammanhållningspolitiken kommer att bli otroligt svår att bibehålla exakt som den är i dag. Den borde nog ändå förändras, skulle jag säga. Men tar man in ett land som Ukraina kommer det att bli extra svårt, vilket kommer att vålla problem i förhandlingarna. Det är bara att säga som det är.

Anf. 32 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Anf. 33 ERIK HELLSBORN (SD):

Fru talman! Statsministern nämnde som hastigast konflikten i södra Kaukasien mellan Armenien och Azerbajdzjan.

Att denna konflikt är aktuell har vi sett prov på tidigare i höst, när den muslimska diktaturen Azerbajdzjan gick in militärt i regionen Nagorno-Karabach. Det resulterade de facto i en etnisk rensning när över 100 000 kristna armenier valde att fly från sina hem i det land där deras förfäder bott sedan urminnes tider.

Den azeriske diktatorn Alijev för sig med ett väldigt aggressivt språkbruk och en väldigt krigshetsande retorik, vilket indikerar att fred antagligen inte ligger på bordet den närmaste tiden.

Vad jag vill fråga statsministern är exakt vad det pratades om gällande denna konflikt under rådsmötet.

Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Då ska jag vara mycket noggrann och säga att det inte pratades om det över huvud taget. Som jag sa fanns det en mycket kortfattad rådsslutsats, som jag inte kan i huvudet. Den bara konstaterades; vi hade ingen diskussion om detta. Det var lite för många andra stora geopolitiska frågor som var uppe på dagordningen.

Detta ska också ses i ljuset av att många kanske hade hoppats att det som heter EPC, European Political Community, hade kunnat ha den diskussionen bara ett par veckor före rådsmötet. Men då fanns det helt enkelt inte människor närvarande för det.

Det enda som var uppe på mötet var den mycket korta rådsslutsats som finns.

Anf. 35 ERIK HELLSBORN (SD):

Fru talman! Tack så mycket för svaret, herr statsminister! Jag får väl bara göra ett medskick om mitt önskemål till framtiden – att Sverige och EU engagerar sig i frågan.

Vi har ju sett hur Frankrike på ett föredömligt sätt har engagerat sig genom att skicka militär personal till sin ambassad och öppna upp för export av militär materiel till Armenien för att hjälpa landet att skydda sin befolkning och sin territoriella integritet. Jag hoppas att fler länder inom EU – inklusive Sverige, givetvis – ska följa Frankrike i framtiden.

Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Jag har ingen ytterligare kommentar till detta. I ett antal konflikter runt om i världen har enskilda länder ofta ett starkt engagemang

av lite olika skäl, medan EU:s gemensamma krafter inte ägnas ens åt alla stora, viktiga saker. Den här gången tror jag snarare att Ukraina, budget och Mellanöstern tog allt syre i rummet, helt enkelt.

Åtterrapporeringen var härmed avslutad.

Prot. 2023/24:25
7 november

Åtterrapporering
från Europeiska
rådets möte den
26–27 oktober

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 oktober justerades.

§ 3 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 9 november kl. 14.00*.

§ 4 Meddelande om EU-politisk partiledardebatt

Andre vice talmannen meddelade att EU-politisk partiledardebatt skulle äga rum *onsdagen den 15 november kl. 9.00*.

§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:93

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:93 Sökbarhet för anmälningar som gäller barn av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 14 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är att det inom interpellationens tidsfrist saknas tid i kammaren, som var fullbokad.

Stockholm den 1 november 2023

Socialdepartementet

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:101

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:101 Skatt för personer med sjuk- och aktivitetsersättning

av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 november 2023.

Prot. 2023/24:25
7 november

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och andra engagemang.
Stockholm den 30 oktober 2023
Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2023/24:117

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:117 Borttagande av skatt för personer med sjuk-
och aktivitetsersättning
av Karin Sundin (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och andra engagemang.
Stockholm den 30 oktober 2023

Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2023/24:121

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:121 Budgetens effekt på inflationen och kon-
junkturen
av Eva Lindh (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och andra engagemang.
Stockholm den 30 oktober 2023

Finansdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Johan Ndure
Departementsråd

Interpellation 2023/24:128

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:128 Nationellt engagemang mot segregationen
av Serkan Köse (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 31 oktober 2023

Arbetsmarknadsdepartementet
Johan Pehrson (L)
Enligt uppdrag
Kerstin Bynander
Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:132 Bakgrundskontroll av personal inom offentlig sektor
av Ludvig Aspling (SD)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 11 december 2023.

Stockholm den 1 november 2023

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:133

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:133 Anonyma vittnen

av Rasmus Ling (MP)

Interpellationen kommer inte hinna besvaras inom tidsfristen.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och andra sedan tidigare inbokade arrangemang.

Interpellationen kommer att besvaras den 24 november 2023.

Stockholm den 1 november 2023

Justitiedepartementet

Gunnar Strömmer (M)

Enligt uppdrag

Jenny Kvarnholt

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:134

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:134 Regeringens målsättning med arbetsmarknadspolitiken

av Serkan Köse (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 november 2023.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 2 november 2023

Arbetsmarknadsdepartementet

Johan Pehrson (L)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Rättschef

§ 6 Anmälan om faktapromemorior

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2023/24:FPM12 Rådets genomförandebeslut om viseringsrestriktioner för Etiopien COM(2023) 568 till socialförsäkringsutskottet

2023/24:FPM13 Rådets genomförandebeslut om upphävande av genomförandebeslut 2022/2459 om tillämpningen av en förhöjd ansökningsavgift i förhållande till Gambia COM(2023) 569 till socialförsäkringsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2023/24:SfU5 Vissa skärpta villkor för anhöriginvandring och begränsade möjligheter till uppehållstillstånd av humanitära skäl

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU14 Ändrade belopp i euro i försäkringsrörelselagen

Justitieutskottets betänkanden

2023/24:JuU2 Ekonomiska sanktioner mot terrorism

2023/24:JuU3 Vissa frågor om justitieråd och om advokater

Socialutskottets betänkande

2023/24:SoU2 Ledarhundar

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:86 om uran i kommande mineralstrategi

Anf. 37 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Äntligen! Eric Palmqvist har frågat mig om jag avser att verka för uranföbudets hävande och för att uran inkluderas i den kommande mineralstrategin.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för nästa år, 2024 (prop. 2023/24:1 utgiftsområde 24), att regeringen avser att ta fram en ny mineralstrategi för att stärka inhemsk metallproduktion i en förändrad geopolitisk kontext. Strategin kommer att vara vägledande för hur regeringen framgent ska arbeta för att stärka och utveckla svensk mineralnäring och hela gruvklustret.

Den 1 augusti 2018 infördes en ny bestämmelse i miljöbalken som innebär att det inte är möjligt att bryta, bearbeta eller fysikaliskt eller kemiskt anrika uranhaltigt material vid gruvverksamhet eller genom återvinning av utvinningsavfall, om syftet är att utvinna radionukliderna eller använda materialets radioaktivitet.

Det rådande förbudet mot uranbrytning får stora konsekvenser för möjligheten att bryta andra metaller och mineral som behövs för klimatomställningen då de många gånger hittas tillsammans. Uran hittas ofta tillsammans med till exempel molybden, vanadin eller nickel, och intresset för att ta vara på dessa blandfyndigheter riskerar att minska i och med förbudet. Förbudet kan alltså försvåra Sveriges möjligheter att starta inhemsk produktion av kritiska metaller och mineral som behövs för produktion av vindkraftverk, elbilar och mobiltelefoner.

Det är därför verkligen angeläget att förbudet mot utvinning av uran utvärderas, något som också framhålls i den proposition (prop. 2017/18:212) som ligger till grund för förbudet. Det är emellertid för tidigt att svara på frågan om uran kommer att inkluderas i mineralstrategin. Men regeringens öppna inställning till uran tror jag ändå har blivit tydlig.

Anf. 38 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Tack så hemskt mycket, ministern, för svaret! Jag får medge att jag inte fullt ut förstår ministerns tveksamma hållning när det gäller att tillåta uranbrytning redan nu. Jag kommer till detta längre fram i denna debatt.

Först av allt – det är jättebra att arbetet med en ny mineralstrategi nu påbörjas och att beslut ska fattas om en sådan. Den vi har är några år gammal och inte helt up-to-date.

Sverige är ett land med rika metall- och mineralfyndigheter. Vi har en gruvnäring som historiskt sett har byggt det välstånd vi ser i Sverige i dag och kan göra det även framgent, även när det gäller den gröna omställningen, eftersom vi har väldigt mycket metaller och mineral i vår berggrund som efterfrågas.

När det gäller uran har vi ungefär 25 procent av uranfyndigheterna i Europa, som gissningsvis kommer att efterfrågas när inte bara Sverige utan flera andra länder aviserar att man vill satsa mer på kärntechniken. Vi har alltså stor potential att öka vår självförsörjningsgrad – det gäller inte bara uran utan även andra metaller och mineral.

När det gäller uranet har det gång på gång försäkrats att vi inte längre förlitar oss på ryskt kärnbränsle. Men vi har inte full koll på om det finns ryskt uran i kärnbränslet. Uran och kärnbränsle är nämligen inte samma sak, utan kärnbränsle är något man producerar av uran. Detta är en spekulativ fråga, och jag vet inte. Men det finns en oro från min sida.

När det gäller uranets framtid vill regeringen ha en ny mineralstrategi på plats. Jag undrar vad planen är och när den är färdig och kommer att tas i bruk. Jag undrar också om man från regeringens sida kommer att invänta utredningen av uranförbudet innan mineralstrategin färdigställs. Vidare undrar jag om näringslivet, primärt gruvklustret, kommer att medges inspel gällande den kommande mineralstrategin.

Anf. 39 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag börjar med att försöka svara så tydligt som det går. Jag är inte tveksam till uranbrytning; jag är positivt inställd. Jag tycker att vi inte ska hyckla när vi är så beroende av kärnkraft som vi är. Vi behöver ha mer kärnkraft framöver om vi ska klara klimatomställningen, med stark ekonomisk tillväxt och en god välfärd. Då behövs kärnkraften i mixen, och

då behöver vi ha uran. Av den anledningen är jag positivt inställd till uranbrytning.

När man tidigare har tittat på dessa frågor har en del tyckt att det varit svårt att bedöma om det verkligen är ekonomiskt intressant. Det beror på hur man ställer sig till de här blandfyndigheterna i stort.

Det finns också två helt olika typer av uranfyndigheter i Sverige, som vi vet om. Det är väldigt mycket vi inte vet. Det är därför regeringen nu i budgeten tydligt prioriterat att se till att vi tar reda på mer och får bättre kännedom om vad som faktiskt finns i vår mark, utöver de fyndigheter vi redan känner till i dag. Den ena typen av fyndighet har väldigt hög halt uran, och den andra är mycket mer låghaltig och uppblandad med mycket annat.

Jag tycker att det får vara upp till aktörerna själva att göra bedömningen om det är ekonomiskt intressant för dem att bryta detta eller inte. Det beror också på hur enkelt det är att bedriva gruvnäring i Sverige i stort.

Att det ska vara högt uppsatta krav på miljö, säkerhet och mycket annat är alla med på, men inte att det ska vara så eländigt långa ledtider och så stor oförutsägbarhet kring vilka aktörer som har rätt att överklaga, hur många gånger, i hur många led och så vidare. Det är detta vi styr upp nu. Vi säger alltså inte bara att vi älskar gruvor, vi levererar också på det i handling genom att göra om upplägget för hur vi jobbar med gruvnäringen. Vi i regeringen är positiva till uranbrytning, men vi kommer att återkomma skarpt i frågan eftersom man då behöver ändra lagen, och där är vi inte nu.

Vad gäller mineralstrategin har vi påbörjat den. Det har varit ett hiskeligt högt tempo på Klimat- och näringslivsdepartementet sedan vi tillträdde. Hela 97 procent av allt som är beslutat i Tidöavtalet är antingen avklarat eller påbörjat på det departement som jag har ansvar för. Vi har ett högt tempo och hög leverans. Mineralstrategin har vi påbörjat, men det kommer att ta lite tid innan vi går i mål med den. Kan jag säga när vi går i mål med den? Nej. Kan jag säga om uran kommer att ingå i den? Nej, det är för tidigt att säga. Varför då? Jo – bland annat som svar på den sista frågan från ledamoten Palmqvist – för att vi också vill lyssna in gruvindustrin. En mineralstrategi skulle kunna innehålla allt eller väldigt lite. Var ska vi lägga oss någonstans utöver att vi rent allmänt banar väg för gruvnäringen i Sverige på ett helt annat sätt?

Den svenska gruvnäringen är bland de mest miljövänliga och säkra i hela världen. Mer än en fjärdedel av Europas kända tillgångar av uran finns i Sveriges berggrund. Vi behöver i bred bemärkelse se över hur vi nyttjar de tillgångar som finns i den svenska berggrunden, under ytan i Sverige, och bana väg för detta i högre grad än vad som hittills skett.

Anf. 40 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag noterar att vi har samsyn i väldigt mycket kring dessa frågor. Mycket av detta är politik som jag själv också har drivit i näringsutskottet.

Det går inte att sticka under stol med att de fyra Tidöpartierna har haft en relativt snarlik syn på många av dessa frågor och att det har varit lätt att komma överens kring dem. Just vad gäller uranet känns det dock lite som att det är vi som går i bräsch. Men jag noterar att ministern i alla fall ställer sig positiv till uranbrytning.

Jag noterade också att det talades om blandfyndigheter. Jag anser att det finns inte bara en ekonomisk utan även en moralisk aspekt i detta. Om man bryter någonting ur marken där det finns en fyndighet av någonting så tar man vara på allting, precis som man gör när man slaktar djur och så vidare. Man använder precis allting som går att använda. Har man då uran i fyndigheten stoppar man inte tillbaka det i backen, vilket är vad man faktiskt måste göra i dag. Man ska inte stoppa tillbaka det i backen, utan man ska utvinna det på bästa sätt. Så är det i många andra gruvor i dag: Man utvinner huvudsakligen ett mineral och får ett batteri av andra metaller och mineral på köpet. Det är inte rimligt att man stoppar tillbaka uranet i backen, anser jag i alla fall.

Jag hörde att ministern kom in på ett litet sidospår om huruvida det var lönsamt eller inte. Men det har ju ingenting med förbudet att göra. Förbudet handlar bara om ifall det är tillåtet eller inte. Sedan har man prospekteringsföretag som undersöker berggrunden och ser om det är brytbart och om det är i en sådan koncentration att det är ekonomiskt försvarbart och så vidare. Det har ju ingenting med förbudet att göra, som jag ser det i alla fall.

När det gäller den svenska kärnkraftsutbyggnaden är vi överens om att det vore synnerligen lämpligt att påbörja arbetet med att göra oss självförsörjande på det bränsle vi behöver – precis som jag har hört från ministern här. Jag anser att det finns en säkerhetspolitisk dimension av detta också. Vore det då inte logiskt att inkludera uran och dess roll i den svenska metall- och mineralstrategin, givet det säkerhetspolitiska läget?

Anf. 41 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! För att folk ska hänga med och känna att det för en gångs skull verkligen kom ett svar på den här specifika frågan: Det är för tidigt att säga. Jag kommer inte att säga det ännu. Jag vill att det arbete med mineralstrategin som precis har dragit igång ska få lov att pågå lite grann och att vi får lyssna in alla innan jag sätter ned foten. Annars kan vi ha en ordning där energi- och näringsministern med ansvar för gruvfrågorna själv skriver strategin och inte lyssnar på någon annan.

Jag kan berätta vad jag tror ska ingå i den redan nu, men då har vi inte lyssnat in de andra parterna. Jag tänker att det är bättre med en regering som lyssnar in aktörerna och sedan landar i vad som ska in i mineralstrategin och inte.

Med det sagt önskar jag att ingen som lyssnar på den här debatten eller diskussionen ska känna någon tvekan om varför vi har den här typen av förbud i dag. Svaret är: Miljöpartiet. Svaret är: Detta är ännu ett område i svensk politik som har tillåtits att lamslås inte nödvändigtvis på grund av vad Socialdemokraterna har tyckt i frågan utan hur Socialdemokraterna på ännu ett avgörande område för Sverige tillåtit Miljöpartiet att baksätesstyra hela området.

Jag vet inte hur många bekanta jag har både i politiken och utanför politiken som är socialdemokrater, och vi är så överens i frågan om gruvorna att vi skulle kunna bilda gamla KDS. Men Miljöpartiet har verkligen fått sätta en enorm käpp i hjulet på det som är fullkomligt avgörande för att vi ska klara den gröna omställningen, som är avgörande för fler arbetstillfällen, för att vi verkligen ska få till denna jobbmotor i så många delar av Sverige och för det svenska välståndet.

Vi står nu inför ett läge i Europa – i världen faktiskt – där mycket av de kritiska metaller och mineral som behövs går via Kina. Kina står för 70 procent av världens produktion av mineral och metaller som finns på EU:s kritiska lista. Fatta konsekvenserna av detta! Hela Sverige och hela EU har sagt att det är grön omställning som gäller, och vi lägger alla våra ägg i den korgen, men det som behövs för att klara den gröna omställningen är metaller och mineral som ska gå via Kina. Då har vi i princip lagt hela vår framtid i händerna på ett land.

Det är som att vi inte har lärt oss någonting av att vara så beroende av ett enskilt land som vi var av Ryssland och som vi var av ett fossilt kraftslag som rysk gas. Alla vet vilken enorm påverkan det hade att vara så beroende av rysk gas som Europa var. Det kommer att framstå som en sommarbris i jämförelse med beroendet som vi har av Kina när det gäller mineral och metaller som är kritiska för den gröna omställningen.

Sverige har svaret på detta problematiska beroende. Sverige är bokstavligt talat en guldgruva, och vi försitter den chansen. Varför då? Jo, bland annat på grund av hur vi har utformat mycket av vår miljötillståndsprövning. En del har undrat varför detta nu ska utredas igen. Jo, därför att när Miljöpartiet fick lov att vara med och styra fick utredaren inte ens titta på materiella krav i miljöbalken. Utredaren fick inte ens lämna förslag som i teorin skulle kunna innebära att miljöskyddet i någon del skulle försämrars. Slutligen fick inte heller mark- och miljödomstolarnas organisation och handläggning ingå i utredarens översyn, och det är kanske hela kärnan i miljöprövningstillståndet och miljöprövningssystemet. Då är det inte så konstigt att ungefär 95 procent av den utvinning vi har kommer från gruvor som är över 50 år gamla.

Vi går en ny storhetstid till mötes om vi tar till vara den guldgruva som Sverige bokstavligt talat är. Men det krävdes ett annat samarbete för att få till det.

Anf. 42 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag hörde en hickning ändå nedifrån Gränna när Alf Svensson hörde om en kristdemokratisk socialdemokrati. Jag tror ändå att jag förstod vad ministern åsyftade.

Visst är det så att vi är ganska många partier som är överens om just dessa frågor, exempelvis när det gäller tillståndprocesser. Vi har en annan energipolitik här i Sverige i dag tack vare oss som står här i dag än vad vi hade när uranförbudet inrättades 2018. Det skedde på ideologisk grund, inte för att det var ett problem. Vi hade inte haft någon uranbrytning på många decennier i Sverige. Det var alltså inte så att man förbjöd någonting som var ett problem.

Sedan vi senast hade uranbrytning i Sverige har man ny gruvteknik, det är ny miljölagstiftning och nya tillståndprocesser, minerallagen är moderniserad och så vidare. Det finns en massa ny lagstiftning på plats, och det är en annan teknik. Det går alltså inte att luta sig mot att detta var ett problem och att vi i och med att vi förbjöd problemet måste se över hur vi får denna problematiska verksamhet att fungera. Detta är en bransch som är en del av gruvbranschen, och man måste titta på de moderna förutsättningarna.

Jag ser inte varför det inte skulle vara möjligt att ta bort förbudet redan nu, med tanke på att vi har den lagstiftning vi har. Vi har minerallagen,

miljöbalken och strålskyddslagen. Vi har till och med kärntekniklagen och det kommunala vetot. Vilken av dessa lagstiftningar är det vi inte är trygga med och som vi inte känner är tillräcklig för att förhindra eventuellt miljöskadlig verksamhet? Var ligger problemet? Vilken lagstiftning är det ministern känner inte är tillräcklig utan föranleder vidare utredning innan man kan tillåta detta?

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 43 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja börja mitt sista inlägg med att säga till alla som lyssnar här i kammaren, till alla som lyssnar på distans eller ser detta i efterhand och till alla som är engagerade i att bekämpa klimatförändringarna – till alla som liksom ingår i Greta Thunberg-generationen – att jag skulle önska att vi var betydligt fler som insåg följande: Vill man rädda planeten, vill man rädda klimatet och vill man att Sverige ska ha högt uppsatta klimatmål och nå dem, ja, då behöver man också älska gruvor.

Allt det vi behöver för att klara den gröna omställningen finns i marken. Det är politisk vilja som behövs, liksom tydligt uppsatta mål. Vi behöver kunna bygga vindkraftverk och kärnkraftverk, och vi behöver kunna elektrifiera hela vår tunga transportsektor, som står för ungefär en tredjedel av Sveriges utsläpp. Vi behöver kunna elektrifiera hela den tunga industrin, som också står för ungefär en tredjedel av Sveriges utsläpp. Vi behöver kunna lyckas med projekt liknande det man tittar på när det gäller att producera grönt stål – utsläppsfritt stål. Det skulle kunna kapa Sveriges totala koldioxidutsläpp med ungefär en tiondel i ett slag.

Ska vi lyckas med allt detta behövs dock en massa mer el, och för att klara av att skapa den behöver vi alla dessa kritiska mineral och metaller som finns i vår mark. Jag hoppas därför att fler klimataktivister där ute börjar demonstrera för fler gruvor i Sverige och för att vi ska bana väg för det.

Vad är det som gör att det dröjer? Ja, vi jobbar stenhårt. Vi kommer att återkomma i frågan kring uran, men en liten fingervisning är att vi var fyra partier som i denna kammare röstade nej när Miljöpartiet fick lov att styra Socialdemokraterna 2018. Det kommer inte att hända under min ledning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:38 om rut och rot

Anf. 44 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Eva Lindh har frågat mig vilka effekter jag räknar med att höjningen av rut och rot kommer att få i och utanför Sverige. Frågan är ställd mot bakgrund av att regeringen i budgetpropositionen för 2024 har aviserat att taket för rotavdraget tillfälligt bör höjas och att rot- och rutavdraget tillfälligt bör få separata tak.

Sverige befinner sig i ett allvarligt ekonomiskt läge. Inflationen är den högsta på över 30 år och träffar företag hårt. Tillväxten utvecklas i svag takt, och Sverige går in i en lågkonjunktur med hög arbetslöshet i jämförelse med andra europeiska länder. Detta drabbar inte minst byggsektorn, som möter ökade priser och minskad efterfrågan.

För att temporärt främja sysselsättningen i byggsektorn kommer regeringen därför att föreslå att taket för rotavdraget tillfälligt höjs nästa år. Regeringen kommer också att föreslå att rot- och rutavdraget ska ha separata tak under 2024, vilket innebär att rotavdraget inte begränsas av att någon har köpt rutarbete. Åtgärden förväntas öka efterfrågan på rotarbete under en tid då efterfrågan på övriga bygg- och anläggningsarbeten minskar. På så sätt kan produktionen och sysselsättningen i byggsektorn till viss del upprätthållas.

Syftet med den tillfälliga höjningen av taket för rotavdraget är att skapa arbete i Sverige, inte utomlands. Av EU-rättsliga skäl är det dock inte möjligt att begränsa bestämmelserna till att endast omfatta tjänster som utförs i Sverige. Dock utgör värdet av rot- och rutarbete utanför Sverige en ytterst liten del av de totala rot- och rutavdragen. Åtgärden bedöms därför få en försumbar effekt utanför Sverige.

Anf. 45 EVA LINDH (S):

Fru talman! Rut och rot är skatteavdrag som ges till privatpersoner för vissa typer av arbeten som utförs i hemmet. När det gäller rot handlar det framför allt om renoveringar, och när det gäller rut är det i huvudsak hushållsnära tjänster.

När man införde detta var skälen att man ville främja svenska arbetstillfällen och minska svartarbetet. Fler tjänster skulle bli vita och beskattas. Men i dag ser ju situationen inte riktigt ut som man tänkte när man införde rut och rot. I dag är det till exempel möjligt att använda dessa avdrag även för renoveringar av hushållsnära tjänster i bostäder utanför Sverige. Det blir allt vanligare att utländska företagare får pengar från svenska Skatteverket för reparationer och hushållshjälp som utförs åt svenskar boende utomlands; sedan 2014 har det ökat med 40 procent.

Det är ändå en lite märklig prioritering – för allting inom politiken handlar om prioriteringar – att det ska bli billigare för höginkomsttagare att lyxrenovera sitt boende i eller utanför Sverige samtidigt som andra runt om i landet kämpar med att sätta näringsriktig mat på bordet åt sina barn. Och oavsett uppfattning om skatteavdragens utformning borde vi kunna enas om att det faktiskt är orimligt att människor kan dra av skatt genom rut- och rotavdrag för arbeten i hem utanför Sverige.

Förklaringen till att det är så här är gällande EU-regler. Den fria rörligheten uppges förhindra Sverige att avgränsa avdragen. Det har dock inte prövats. I Finland har man gjort så – när man införde skatteavdragen skrev man in att de inte skulle kunna användas utanför landets gränser, och så blev det också. Det har dock inte gjorts här, och Sverige har inte prövat saken. Min fråga, förutom den i interpellationen, är därför om regeringen avser att faktiskt pröva att begränsa detta.

Min fråga gällde dock inte bara det som känns orimligt, det vill säga att vi faktiskt betalar för tjänster utanför landets gränser, utan den handlade också om vad meningen och syftet är. När regeringen satsar ännu mer resurser på att utöka rut och rot gör man naturligtvis det för att man tror på detta – man tror att det faktiskt uppfyller det som var tanken från början. Men det vi vet om rut och rot visar att det faktiskt inte är så. Rotavdraget kan vara bra när det är sämre konjunktur, och man skulle därför kunna tänka sig att det är ett bra läge i dag. Men med tanke på hur byggsektorn ser ut tvivlar jag på att det faktiskt kommer att påverka.

En sak som Finland har gjort är att kontrollera bättre vart pengarna går. Det gör inte vi. Det är därför ett medskick till regeringen nu när man ytterligare förstärker detta och utökar budgeten med mer pengar på detta område – att man kontrollerar vart pengarna går.

Jag stannar där för att inte dra över min talartid genom att ta upp något nytt. Jag återkommer med fler frågor.

Anf. 46 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Jag kastar mig in i debatten om rut och rot. Finansministern menar att det inte är ett så stort problem med lyx-rot och lyx-rut. Det är inget problem att svenska skattepengar kan gå till att bekosta terrassbyggen och städhjälp i semesterparadis för att det inte är så många som utnyttjar möjligheten. Jag skulle vilja säga att det är ett stort problem att möjligheten ens finns.

Samtidigt som bostadsbyggandet tvärnitar och samtidigt som välfärden har stora underskott lägger staten nya miljarder på att subventionera privata altanbyggen och champagneglasputsning för dem som har råd.

Finansministern argumenterar för att en utökning av dessa bidrag till högvärlönade grupper motiveras av att det säkrar sysselsättningen bland byggnadsarbetare. Man måste höja taket i rotavdraget och dessutom separera det från rutavdraget, så att rotavdraget inte blir lidande för djursholmarna när de ska maxa rutavdraget.

Missförstå mig rätt här. Det är helt avgörande i detta läge att byggsektorn får stimulanser. Frågan är vad pengarna ska gå till. Både Byggnads och Byggföretagen har invändningar mot att denna åtgärd skulle rädda jobben i byggsektorn.

När jag pratar med byggnadsarbetare får jag ibland en ganska rak fråga: Varför lägger politikerna mångmiljardbelopp av skattebetalarnas pengar på att man ska riva ut och ersätta topprenoverade kök och badrum bara för att de nya ägarna inte gillar färgen? Nog måste det väl gå att rikta pengarna mer till ett byggande som är viktigare för samhället?

Detta håller jag med om. Detta handlar nämligen om vad som ger störst samhällsnytta. Vi från Socialdemokraterna har lagt fram förslag om att vikta om rotavdraget, så att det i stället ska gå mer till energieffektivisering för att folk ska kunna få lägre elräkningar. Utöver detta har vi många förslag om att stimulera byggandet av fler bostäder.

Fru talman! Både rutavdrag och rotavdrag nyttjas i betydligt större utsträckning av höginkomsttagare än av låginkomsttagare. Ungefär hälften av statens kostnader för rutavdraget går till den rikaste tiondelen i vårt land. Ju högre inkomst en person har, desto större är sannolikheten att denna person använder rutavdrag och dessutom gör större avdrag.

Samtidigt finns det många äldre människor som inte har råd att använda rutavdraget men som kanske har ett verkligt behov av hjälp med städningen. Det skulle exempelvis kunna ske genom hemtjänsten. Men där blir det nedskärningar nu med regeringens politik.

Enligt Myndigheten för tillväxtanalys har rutavdraget haft låg effektivitet i fråga om att skapa jobb. Varje jobb kostar 1 ½–2 miljoner kronor. Samma pengar hade räckt till att anställa tre fyra undersköterskor i omsorgen. Är det någon som tycker att det är överbemannat i äldreomsorgen?

Fru talman! Bara för att det är trevligt att få en ordentlig rabatt på städhjälp betyder inte det att det är en rimlig offentlig utgift. Vore det inte rimligt att rikta om rotavdraget till ett mer samhällsnyttigt byggande?

(Applåder)

Anf. 47 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Jag tänkte uppehålla mig lite grann kring rotavdraget, det vill säga det avdrag som de som har råd att köpa hushållsnära tjänster kan göra. Det som vi pratar om när vi pratar om hushållsnära tjänster är städning, barnpassning, trädgårdsarbete och några andra tjänster. Detta är ett avdrag som kostar skattebetalarna närmare 7 ½ miljard kronor. Det är ett avdrag som inte är fördelat jämlikt vare sig geografiskt eller utifrån människors inkomster. Den tiondel av befolkningen som tjänar mest pengar får ut ungefär hälften av de rotavdrag som ges under ett år.

Man skulle kunna tänka sig att när regeringen nu föreslår att taken för rotavdrag och rutavdrag ska separeras att det finns en tanke om att regeringen vill uppnå någonting. Då blir jag ytterst förvånad, fru talman, när jag tar del av svaret på interpellationen från Eva Lindh där finansministern helt undviker att svara på frågan om vad regeringen har för tanke med effekterna av att separera taken för rutavdrag och rotavdrag. Finansministern uppehåller sig bara vid rotavdraget i svaret och säger inte ett ord om vilka effekter som man vill uppnå genom att separera taken för rutavdraget.

Fru talman! Min fråga till finansministern är helt enkelt: Vad är tanken med att göra denna separering och helt enkelt se till att fler kan göra rutavdrag för högre summor? Är det så enkelt som att detta endast är en eftergift till Sverigedemokraterna i budgetförhandlingarna? Eller har regeringen en tanke och en idé om att det ska ge samhällseffekter också?

(Applåder)

Anf. 48 ISAK FROM (S):

Fru talman! Finansministern har här i kammaren när det gäller klimatmålen uttryckt: När vi dem inte så när vi dem inte. Det kan vara talande.

Här gör man en prioritering av ett höjt rot- och rutavdrag för att främja sysselsättningen i byggsektorn, vilket kan vara vällovligt. Men det kan naturligtvis också göras på ett annat sätt. Det hade varit möjligt att göra det genom att främja energieffektiviseringar – fler värmepumpar, bergvärmeanläggningar, solcellspaneler, tilläggsisolering och så vidare. Det hade kanske blivit dubbelt pang för pengarna. Då hade finansministern kanske kunnat säga att det finns möjligheter att nå klimatmålen.

Samtidigt gör man från högerregeringen en tydlig prioritering. Vi är mitt i en bostadskris. I princip bara två eller tre län visar nettoproduktion i byggsektorn. Norrbotten är ett av länen. I Västerbotten, där det skulle behöva byggas mycket mer bostäder just nu för att klara den gröna industriella omställningen, har byggföretagen inte råd att starta nya projekt. Likviditetskrisen i byggsektorn är jättestor eftersom krisen har gjort att byggsektorn i storstadsområdena har kollapsat. De stora byggbolagen har inte råd att starta nya projekt.

I Skellefteå håller Northvolt nu på att anställa 120–150 personer i veckan – ett antal tusen personer de kommande åren. De behöver någonstans att bo. Det byggs bostäder, men det behöver byggas mycket mer – så också i Norrbotten. Med detta i backspegeln blir regeringens prioritering ett höjt

rot- och rutavdrag, som kanske går till dem som äger en bostadsrätt i Spanien eller någonting annat, i stället för att faktiskt fokusera på sådant som skulle kunna ge dubbelt pang för pengarna – större energieffektiviseringar och fler bostäder för att gynna den gröna industriella omställningen.

Detta kan finansministern råda bot på. Det går att komma med en tilläggsbudget och säga att detta är så viktigt för Sverige och att man därför ställer om.

Vi behöver inte fler nya badrum, nytt kakel eller marmorskivor i köket. Vi behöver kanske fler bostäder, värmepumpar och solcellspaneler. (Applåder)

Anf. 49 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka ledamoten för interpellationen.

Låt mig börja med att säga det som vi vet. Vi befinner oss i ett väldigt tufft ekonomiskt läge. Det är ekonomisk vinter. Vi har hög inflation – högre än vad vi har haft på flera decennier. Lågkonjunkturen är här.

Detta är såklart föranlett av flera saker. Vad som nu händer på bostadsmarknaden, som har drabbats värre än många andra marknader, är att höga finansieringskostnader, höga produktionskostnader och låg efterfrågan har inneburit en tvärbromsning i denna sektor. Det bästa alla vi i denna kammare kan göra på detta område är självklart att se till att dämpa inflationen och att räntorna går ned, så att man har kalkyler som är hållbara och så att man kan bygga.

I detta läge väljer regeringen att stötta sektorn med ett förstärkt rotavdrag. Anledningen till att vi separerar är att det ena inte ska undantränga det andra; svårare än så är det inte. Detta är tillfälligt och gäller i ett år. Precis som jag sa kan detta rädda – och kommer att rädda – en del jobb i sektorn. Denna bransch har dock otroligt stora utmaningar just nu, och det som krävs är naturligtvis att efterfrågan vänder.

Fru talman! Man skulle kunna tro att socialdemokraterna här i kammaren är emot rot och rut och att de vill begränsa eller avskaffa dessa avdrag. Så är dock inte fallet – det vet jag sedan tidigare. Detta är en lite förvånande debatt och diskussion. Jag vet inte om de socialdemokratiska ledamöterna går hem till folk och ser exakt vilken typ av bänkskiva de väljer att lägga in i köket; jag vet inte om det är detta de menar.

Min poäng är att jag ser ett stort stöd här i kammaren för både rut och rot, och det är bra. Att vi tillfälligt höjer taket för att rädda jobb i en sektor som är hårt drabbad kan man ha olika åsikter om. Jag tror att det är rätt.

När det gäller interpellationen – för detta handlar egentligen om jobben utomlands och om att göra avdrag – ska man veta att en halv procent av alla avdrag görs utomlands. Tycker jag att det är bra? Nej – jag tycker att de borde vara i Sverige. Men som interpellanten och – tror jag – alla andra debattörer i denna kammare vet kan man inte särskilja detta. Finland gjorde det, men sedan fick de ändra tillbaka lagstiftningen. De fick slag på fingrarna från kommissionen eftersom vi har fri rörlighet för varor och tjänster.

Är detta ett stort problem? Det skulle vara ett stort problem om det var stora summor gick ut, men så är det ju inte. Jag håller helt med interpellanten Eva Lindh – självklart vill jag att alla dessa pengar ska stanna här. Men eftersom det inte går att särskilja är det precis så det är.

Det kan ju hända att ni har andra kontakter än vad jag har. Jag möter dock kommissionärerna ofta, och vad jag förstår ligger detta fast. Finland har som sagt gått tillbaka.

Fru talman! Detta är en tuff tid. Man kan ha olika åsikter om vad som behöver göras i bostadssektorn och på andra områden. I år har vi till exempel ett energieffektiviseringsavdrag för småhus. Nästa år gör vi andra saker för att få igång byggandet i Sverige.

Jag tror att det här är åtgärder som fungerar. Vi vet att Socialdemokraterna tidigare har hållit fast vid sin favoritreform, det vill säga investeringsstöd, och de verkar hålla fast vid den även nu. Detta är ett otroligt dyrt sätt att se till att det byggs hus. Vi vet också från utvärderingar att det mesta av dessa pengar går rakt ned i byggherrarnas fickor. Jag tror inte att det är en bättre väg att gå.

Detta är ett av många sätt att stötta hushåll och företag i en svår tid, men det handlar framför allt om att rädda jobb i den här sektorn. Kommer det att rädda alla jobb? Absolut inte. Vi går en ganska tuff vinter till mötes, både ekonomiskt och bokstavligen talat. Regeringen kommer dock att göra vad den kan, och jag är övertygad om att alla andra i kammaren kommer att göra vad de kan.

(Applåder)

Anf. 50 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill tacka finansministern för svaren i den här vändan av debatten. Vi undrar, och det är därför vi ställer frågorna.

En budget innebär förstås alltid prioriteringar. Man väljer att lägga pengar på något i stället för att lägga dem på något annat. Regeringen hade kunnat välja att stärka det brottsförebyggande arbetet eller att stärka välfärden i övrigt men väljer i stället att lägga mer pengar på rot och rut. Det är därför jag undrar vad regeringen vill uppnå med att förstärka detta. Regeringen höjer taket och särskiljer så att det ena inte ska ta bort det andra.

Det har gjorts studier och forskning på rot- och ruttjänsterna, och det finns en del svar när det gäller det som faktiskt var meningen när de infördes. Det går att säga så här: Det stämmer inte att rut omvandlar svarta jobb till vita. Det gör det med 10 procent, men detta är ungefär lika mycket som det minskar inom vilken annan sektor som helst. Det har till exempel blivit 10 procent fler vita jobb när man renoverar båtar. Det är lika mycket som inom rutsektorn, så detta har alltså ingen effekt.

Det stämmer inte heller att rut skapar arbete för utsatta grupper. Riksrevisionen har tittat på detta, och det har i stället visat sig att det framför allt handlar om människor som inte var folkbokförda i Sverige året före. Majoriteten kommer från övriga EU – inte från Sverige. Man kan alltså kalla detta för en skattesubventionerad arbetskraftsinvandring, för 30 procent av dem som jobbar inom rut kommer utifrån. Det är alltså inte direkt så att detta skapar arbete för utsatta grupper. Det har fått en sysselsättningseffekt, men det gynnar framför allt människor som kommer från länder utanför Sverige.

När man höjer taket låter det ju väldigt bra att detta ska gå till fler, men det är ju inte så att det här kommer att gynna fler. När man höjer taket blir det ju bara så att den som har mycket pengar och vill köpa ruttjänster kan köpa fler sådana än vad den kunde tidigare eller renovera mer än vad den kunde tidigare. Det är ju inte så att detta ger människor ökad tillgänglighet.

Det är inte så att fler äldre kommer att kunna använda rut. I dag använder var femte person i åldersgruppen 65-plus rut. Veldig många pensionärer har så låga inkomster att de inte har råd att använda rut även om vi subventionerar det.

Varför är just detta så viktigt när man prioriterar att man väljer att lägga mer pengar på att höja taket för rot och rut och särskiljer det så att det kan användas lite mer? De som redan har råd att använda det kan köpa ännu fler rot- eller ruttjänster. Frågan kvarstår.

(Applåder)

Anf. 51 SOFIE ERIKSSON (S):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Jag håller med om beskrivningen av hur allvarligt läget är såväl i svensk ekonomi som inom byggbranschen. Det är verkligen en total tvärrit som vi har sett, och jag förstår att finansministern och regeringen är oerhört stressade över detta. Det är ett stort problem.

Jag märker att Moderaterna generellt verkar vara ganska stressade över sin egen politik på området. Häromveckan läste jag en debattartikel i Mora Tidning där moderata företrädare beskrev att Mora kommun skulle få en stor byggbonus. Detta är inte sant, utan det handlar om ungefär 100 000 kronor till att eventuellt hyra in en planarkitekt, som inte finns, för att kanske jobba lite med detaljplaner.

Anledningen till att jag tar upp det här är att det är detta – och höjt tak i rot – som är regeringens hela politik på bostadsområdet. Det är ju helt otroligt. Samtidigt får byggnadsarbetare gå hem, och expansiva kommuner – exempelvis Ludvika, som jag själv bor i – ser ett oerhört stort problem med att möta industrins expansion eftersom det inte byggs bostäder i tillräcklig utsträckning. Att man då kommer och säger att det är höjt tak i rot som är svaret är helt otroligt.

Utöver detta är den argumentation som vi har fört att det framför allt är höginkomsttagare som tar del av dessa saker. Att man tycker att detta är en rimlig sak att satsa på i det svåra ekonomiska läge – i den ekonomiska vinter – som vanligt folk befinner sig i just nu och att de som redan har råd ska få göra ännu större avdrag är helt orimligt.

(Applåder)

Anf. 52 PEDER BJÖRK (S):

Fru talman! Jag noterar att finansministern tycks vara otroligt obekvämt med att tala om rutavdrag. Rutavdraget är ändå en moderat uppfinning som moderater i kammaren före finansministern stolt har stått här och talat om.

På en direkt fråga i en interpellation om vad finansministern tror att effekterna ska vara i Sverige och utomlands av ett höjt rut- och rotavdrag bemöter inte finansministern detta med en stavelse i interpellationssvaret och inte med ett ord i talarstolen. Vad ser finansministern för positiva effekter av ett höjt tak för rutavdrag?

Fru talman! Jag är ytterst förvånad inför detta. Kan det vara så att det inte längre är en moderat idé och ett moderat projekt utan att det är en eftergift till Sverigedemokraterna i budgetförhandlingen? Är det så vi ska tolka finansministerns tystnad?

Finansministern vill inte tala om detta här och nu, och Moderaterna kanske till och med har börjat överväga om det är en så himla bra idé. Jag

vill ändå skicka med något inför den proposition med dessa förslag som kommer att läggas fram på riksdagens bord.

Är finansministern beredd att i den propositionen lägga fram ett förslag om att man ska göra en utvärdering och en översyn av rutavdraget och dess effekter?
(Applåder)

Anf. 53 ISAK FROM (S):

Fru talman! Kollegan Peder Björk kanske slog huvudet på spiken här, finansministern. Kan det vara en eftergift till Sverigedemokraterna? Det tycks vara så att de sverigedemokratiska väljarna uppskattar rut och rot i hög utsträckning.

Man tycks inte uppskatta klimateffektiviseringsåtgärder eller satsningar på den gröna industriella omställningen. Det hade varit en väsentligt mycket mer förstälilig prioritering som vi hade kunnat få ut dubbelt av ur flera aspekter.

Tidigare regeringar och även moderatledda regeringar har gjort konjunkturåtgärder när det har gått dåligt. Under 90-talskrisen startade ett antal större byggprojekt och infrastrukturprojekt. Det handlade om Höga-kustenbron, länkarna i Stockholm och bygget vid Hallandsåsen.

Det var förvisso kostsamma projekt. Men man gjorde det i akt och mening att hålla uppe byggsektorn och skapa något som är bättre för alla. Det är klart att ett höjt rot- och rutavdrag skapar välstånd och är bättre för någon eller några, men långt ifrån alla. Finansministern har lite kvar att göra.

Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Man skulle verkligen kunna tro att Socialdemokraterna nu håller på att avveckla både rut och rot. Det är bra för dem som nu tittar på SVT Forum eller ser debatten efteråt att se den kritik som detta möter. Jag förstår inte varför ni inte tog bort det under åtta år i regeringsställning om det var så dåligt.

Jag skulle tro att det inte bara är moderata eller sverigedemokratiska väljare som uppskattar rut och rot. Det gör alla väljare som ser ett behov av att till exempel bygga om hemma. Det handlar om att få en möjlighet att bygga om huset eller bygga om altanen. Det gäller människor som bor i Borlänge, Bjuv, Dorotea eller i Örebro där jag bor. Det är ett bra sätt att underlätta för människor men framför allt att se till att vi skapar jobb.

Jag delar helt bilden att det finns mycket att arbeta på. Det är konstigt att Socialdemokraterna inte tog tag i de problemen under de åtta åren. Jag lovar att jag kommer att göra det. Jag vänder på alla stenar för att se till att skattebetalarnas pengar används på bästa sätt.

Jag ska kort vända mig till interpellanten Eva Lindh. Det talas om prioriteringar. Den budget som jag lade fram på riksdagens bord för ett antal veckor sedan, tiden går fort, är en väl avvägd budget i en svår tid.

Vad är det som är svårt? Just nu är det svårt att vi har en väldigt hög inflation. Den är tack och lov på väg ned. Men man kan inte ta för givet att den kommer att vara låg. Den kommer inte ned av sig själv. Samtidigt har vi lågkonjunktur.

Det är ett svårt läge. Då lägger vi fram en väl avvägd budget som är neutral tekniskt sett, det vill säga att den inte driver på efterfrågan och på

det sättet driver på inflationen. Det är i bemärkelsen att Riksbanken ska behöva höja räntan på grund av det vi gör i finanspolitiken.

Sedan kan man ha olika prioriteringar. Vi lägger 40 procent av vårt reformutrymme på välfärdens olika verksamheter. Vi sänker också skatten för vanliga människor som har drabbats hårt av just en reallönesänkning under en tid med hög inflation.

Många kämpar och går till jobbet varje dag. Det gäller vare sig de jobbar som undersköterska eller som lärare. De kan också jobba som industriarbetare på Meritor, där jag var häromdagen. För dem har värdet av lönen minskat.

Därför är det viktigt och riktigt att sänka skatten för dem som går till jobbet varje dag. Både garantipensionärer och de med försörjningsstöd har fått en kompensation för inflationen. Det är också en bra strukturell politik att sänka skatt på jobb. Men den debatten ska jag inte ta här.

Fru talman! Jag går tillbaka till interpellationen. Rut och rot har använts av många partier som ett sätt att hålla uppe sysselsättningen. Är detta det enda sättet? Absolut inte. Men som jag sa är det ett tufft läge. Hela sektorn väntar i grund och botten på att konjunkturen ska vända och inflationen ska komma ned.

Vi gör olika saker. Vi separerar och höjer taket, vilket vi nu debatterar. Vi har planeringsstimulanser till kommuner för att kunna underlätta för småhus. I år har man avdrag och stöd för energieffektivisering i småhus.

Kommer det att rädda branschen? Nej, det kommer ingenting av det vi gör tillsammans att kunna göra i den bemärkelsen att det i morgon kommer att vända helt. Det är en tuff tid med en hög inflation. Den måste komma ned.

Vi gör det vi kan för att stötta sektorn. Jag vet att sektorn vill ha mycket mer. Det gäller till exempel regelförenklingar. Väldigt mycket av det som är hinder just nu för bostadsbyggande strukturellt och lite långsiktigt handlar inte om pengar. Det handlar om regler. Det arbetar exempelvis regeringen och allra främst statsrådet Andreas Carlson med dagligen.

(Applåder)

Anf. 55 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag ska börja med att svara på ett påstående från finansministern. Nej, vi har inte tänkt avskaffa det. Vi har inte det i vår budget. Men vi socialdemokrater vill inte höja taket för rotavdraget.

Vi vill heller inte göra det som regeringen har gjort. Det är helt enkelt en felriktad konjunkturpolitik. Det är helt orimligt att göra det i en tid när människor kämpar för att få sin vardag att gå ihop – att göra den här satsningen som återigen riktar sig mot människor som är höginkomsttagare. De får inte bara mycket lägre skatt. De får också större möjligheter att satsa på rot- eller rutavdrag. Det är orimligt i den här tiden.

Det får dessutom konsekvenser, som finansministern säger är bara pyttesmå: en halv procent. Det har ökat under de här åren med 40 procent. Även om det är en liten del är det en andel.

För mig handlar det både om pengar och om att man ska tycka att det är något rimligt som händer av det vi gör med våra skattepengar. Det är inte rimligt att vi skattebetalare ska betala lyxrenoveringar utanför Sverige eller att man får sin pool städad utanför Sverige. Det kan vi jobba för att få bort. Det är inte så att det är hugget i sten.

Prot. 2023/24:25
7 november

Svar på
interpellationer

Vi har också pekat på att framför allt rut men också rot inte har gett de effekter som man har velat. Att göra detta i en tid när vi har begränsade resurser och man måste inrikta sig på att prioritera i sin budget är att använda pengarna fel. De borde ha gått till någonting av allt det andra som vi behöver satsa på i Sverige i dag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:43 om punktskatter i budgetpropositionen för 2024

Anf. 56 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Sofia Amloh har frågat mig hur jag avser att agera för att punktskatteförändringarna i budgetpropositionen för 2024 inte ska leda till oönskade effekter när det gäller konsumtionens påverkan på såväl hälsan som miljön och för att de inte ska få negativa effekter på skatteuppbörden eller det offentliga kostnader på lång sikt.

Regeringen bedriver en ansvarsfull finanspolitik. Som en del av detta har regeringen lagt fram en återhållsam budget för att bekämpa inflationen och gör noggranna avvägningar inför varje förslag. Så är även fallet när det gäller punktskatteförändringar. Inför varje förslag om förändring övervägs noggrant hur en justering skulle påverka skattens syfte och vilka offentligfinansiella effekter den skulle få.

När det gäller de skatteförändringar som interpellanten nämner har deras effekter redovisats på olika sätt. För skatten på snus remitterade Finansdepartementet den 16 oktober 2023 en promemoria. Den sänkta skatten på vissa bränslen behandlas i en proposition som beslutades den 19 oktober 2023. Avskaffandet av skatten på plastbärkassar ingår som ett förslag i själva budgetpropositionen. I dessa produkter finns konsekvensanalyser som innehåller bedömningar av skatteförändringarnas effekter, bland annat offentligfinansiella effekter och påverkan på hälsa och miljö. Regeringen kommer även fortsatt att redovisa sådana bedömningar i eventuella framtida förslag om skatteförändringar.

Anf. 57 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Punktskatter är en viktig del av vårt skattesystem som påverkar både ekonomin och samhället i stort. Punktskatter används för att styra människors beteenden. Syftet är att stödja folk i att till exempel göra mer hälsosamma och miljömässigt riktiga livsval. Men punktskatter bidrar såklart också till skatteuppbörden och till finansieringen av det offentliga. Att människor gör mer hälsosamma och miljömässigt mer hållbara livsval minskar också utgifterna för det offentliga på sikt.

Regeringen har i budgetkommunikationen pekat på en rad punktskatteförändringar. De gör att regeringens övergripande mål blir något oklart. Jag ställer denna interpellation för att få klarhet i regeringens ståndpunkt och planer gällande punktskatter för sänkt skatt på snus och slopanet av plastpåseskatten. På vilket sätt får man människor att göra bättre och mer hälsosamma och miljömässigt mer hållbara livsval med denna förändring?

I budgeten för nästa år vill regeringen lägga över 500 miljoner kronor på att slopa skatten på plastpåsar. Vi kan absolut föra ett resonemang här om vilken betydelse skatten på plastpåsar har haft sedan den infördes, men jag är helt övertygad om att den har gjort stor skillnad. Människor gör mycket mer medvetna val. I dag är det i stort sett självklart att ta med sig en kasse hemifrån när man ska handla. Jag vill påstå att skatten har ändrat människors beteendemönster.

Vi ska också komma ihåg att motivet för att skatten infördes också var det nya EU-direktiv som trädde i kraft. Det handlar om att medlemsländerna får betala högre medlemsavgifter beroende på hur mycket plastpåsar som säljs. Ju större försäljning av plastpåsar, desto högre avgift till EU. Utan att ta till i överkant kan slopandet av plastpåseskatten kosta oss över 1 miljard i förlorade skatteintäkter. Jag frågar mig om det är den viktigaste prioriteringen att göra just nu för regeringen.

Jag blir fortfarande inte klok på hur regeringen tänker när det gäller skattesänkningen på snus med 3 kronor per dosa. Kommer det de facto att hända? Jag ser en ganska stor risk för att konsumenterna inte kommer att märka någon särskild prissänkning, utan tobaksindustrin kommer i stället att se sin chans att dryga ut vinstmarginalerna. Det har vi sett i närtid, och det är något som regeringen har fått känna på. Jag tänker främst på bränslepriserna. Att då säga att snusdosa ska bli 3 kronor billigare är ett ganska vanskligt löfte.

Dessutom kostar dessa 3 kronor per dosa staten 800 miljoner kronor. Jag tycker att det är en dyr prioritering som regeringen gör när det är knäpigt i statens finanser och när regeringen, enligt finansministern själv, lägger en väldigt stram budget: 800 miljoner kronor för att sänka skatten på snus när Sverige och världen står inför stora prövningar som kräver gemensamma lösningar! Det är prövningar som vi behöver kraftsamla kring, och det är prövningar som kräver lösningar där vi satsar. Varför var just dessa prioriteringar viktiga för regeringen i relation till allt annat i ett svårt ekonomiskt läge?

(Applåder)

Anf. 58 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack till Sofia Amloh för interpellationen! Jag tänkte fatta mig väldigt kort. Jag har fått frågan om hur jag ser att de tre olika punktskatter som interpellanten nämner kommer att påverka.

Den första är skatten på bensin och diesel. Den sänks helt enkelt för att underlätta för hushåll som har det tufft. Den förra regeringen krossade egentligen vanliga människors ekonomi med väldigt höga skatter och en rekordhög reduktionsplikt. Runt om i landet kämpar människor just nu med höga priser. Några av alla de höga priserna och kostnaderna är just de som gäller drivmedel. Det ändrar vi på. Svårare än så är det inte.

Jag kan också nämna, herr talman, att Konjunkturinstitutet häromdagen kom med en rapport som visar att en tidigare skattesänkning på drivmedel hade fullt genomslag på priset.

Den andra är skatten på snus. Men skatten på snus sänks i en skatteväxling. Nästa år gör vi det helt enkelt dyrare att köpa cigaretter och något billigare att köpa snus. Varför gör vi detta? Som jag skriver i promemorian och budgeten gör vi det för att rökning är en större hälsofara än snus. Det är något som jag har förstått att Socialdemokraterna uppenbarligen håller

med om eftersom ni också sänker skatten på snus, vad jag förstår, i er budgetmotion.

Den tredje skatten, herr talman, är plastpåseskatten. Man kan säkert ha olika åsikter och diskutera länge huruvida de plastpåsar som finns på Ica, Coop eller någon annan butik – jag ska inte göra reklam för någon särskild och vi ska inte gå in på det över huvud taget – är extremt farliga för miljön. Därom finns det många åsikter, självklart också med tanke på att många nu exempelvis använder andra typer av påsar för att kasta sitt skräp. Men oavsett detta ser vi att skatten inte behövs längre. Den skapade krångel, och ingen blev lyckligare av den. Sverige ligger långt under EU:s förbrukningsmål när det gäller plastpåsar. Därför menar vi i våra fyra partier att vi inte kan rättfärdiga en skatt som egentligen bara gör det jobbigt för människor.

Sammantaget passar de här tre reformerna väl in i den övergripande politiken. Vi har pratat om budgeten totalt sett tidigare här, herr talman. Vi lägger en väl avvägd budget där vi först och främst prioriterar försvar, rättsväsen och välfärd och stöttar hushållen på olika sätt.

(Applåder)

Anf. 59 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Absolut – den totala intäkten är densamma när man höjer skatten på cigaretter men sänker på snus. Det är ett nollsummespel. Men det är fortfarande ett val att sänka skatten och att lägga nästan 1 miljard på att snus ska bli billigare utan några garantier för att det inte finns en tobaksindustri som kommer att sko sig.

Herr talman! Statsrådet har sagt vid otaliga tillfällen att det är bistra ekonomiska tider och att tuffa prioriteringar behöver göras. Alla kan inte få allt. Men punktskatter, för att komma tillbaka till dem, bidrar också till skatteuppbörden och till finansieringen av det offentliga. Ekonomin är inte bara svår för staten; vi har många hushåll som helt går på knäna ekonomiskt. Vi ser att matpriserna fortfarande stiger. Vi ser hur våra sjukvårdsregioner går med gigantiska underskott och har det så tufft ekonomiskt att de drivs till att säga upp personal. Vi ser en hög arbetslöshet och varsel som ökar runt om. Vi ser även att många kommuner sliter med ekonomin för att få det mest grundläggande att fungera, som äldreomsorg och skola.

I budgeten för både 2023 och 2024 lämnar staten såväl kommuner som regioner bakom sig. Dessa får inte i närheten av de pengar de behöver för att bedriva den verksamhet som de ska bedriva.

Herr talman! Då har jag inte ens nämnt ett av de största och mest akuta samhällsproblemen: gängkriminaliteten som sliter sönder Sverige. Knarkaffärer driver barn att mörda varandra. Trygga bostadsområden sätts i skräck.

Ja, vi behöver stärka rättsväsendet, ja, vi behöver skärpa straffen och ja, vi behöver ge fler verktyg till polisen och tullen för att stoppa våldet och knarket. Men vi behöver också stoppa nyrekryteringarna till gängen. Vi behöver sätta stopp för alla de barn som står i kö, barn som ännu inte har begått något brott. Vi behöver kraftsamla tillsammans för att sätta stopp för våldet.

Det praktiska, handgripliga jobbet görs ute i våra kommuner. Våra kommuner behöver förses med de resurser och verktyg de behöver för att göra jobbet. Men det jag inte kan förstå är hur regeringen i detta läge inte

förmår kraftsamla bättre och inte prioriterar detta högre i budgeten. 290 kommuner får dela på 80 miljoner kronor för att sätta stopp för att nya barn rekryteras in i kriminalitet och för det förebyggande arbetet. 80 miljoner kronor – var det allt ni kunde ge?

Regeringen har råd att lägga miljardbelopp på att ta bort plastpåseskatten och sänka skatten på snus så att priset i bästa fall blir några kronor lägre. Tycker statsrådet fortfarande att detta är rätt prioriteringar att göra? Ni lägger miljarder på att sänka skatten på snus och ta bort skatten på plastpåsar men kan inte ens hitta 100 miljoner att lägga till kommuner för att stoppa nyrekryteringen till gängkriminalitet.
(Applåder)

Anf. 60 SOFIA AMLOH (S):

Herr talman! Finansministern avstod sitt inlägg, men jag tänker inte avstå. Då avrundar jag den här delen för min del.

Som jag nämnt flera gånger läggs det miljarder på att ta bort skatten på plastpåsar och sänka priset på snus. Detta är helt uppenbart prioriteringar som regeringen vill göra i tider då sjukvården går på knäna, då många hushåll gör prioriteringar varje månad för att få ihop till matkostnaderna, då människor blir av med jobbet, då kommuner inte vet hur de ska klara utmaningarna i skolan och äldreomsorgen, då kompetensbristen skapar stora svarta hål på arbetsmarknaden och då barn står i kö för att bli kriminella.

Vi behöver sätta in stora resurser nu och framåt för att bygga upp samhällets motståndskraft för att rädda barn från att bli kriminella och stoppa flödet in till gängen. Vi socialdemokrater prioriterar inte att ta bort plastpåseskatten utan väljer att beskatta bankerna och deras övervinster. Vi socialdemokrater väljer att lägga dubbelt så mycket pengar på sjukvården som regeringen gör. Vi socialdemokrater väljer att lägga 250 miljoner till kommunernas förbyggande arbete för att stoppa att fler barn hamnar i kriminalitet i stället för regeringens 80 miljoner kronor.

Det går att göra andra prioriteringar. Jag uppmanar finansministern att försöka bemöta detta på något sätt och visa en bättre förmåga att göra de prioriteringar som krävs i den svåra ekonomiska tid vi har.

Med det, herr talman, sätter jag punkt för debatten för min del. Jag tackar också för debatten.
(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:62 om förhandlingar med Portugal om ett nytt skatteavtal

Anf. 61 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Fredrik Olovsson har frågat mig dels om jag tagit eller avser att ta kontakt med Portugals regering om ett nytt skatteavtal, dels vilken inriktning jag skulle vilja se på ett framtida skatteavtal. Frågan är ställd mot bakgrund av att Sverige 2021 sa upp sitt skatteavtal med Portugal.

Den förra regeringen sa vid ett och samma tillfälle upp skatteavtalen med Grekland och Portugal. När det gäller Grekland pågår långt gångna förhandlingar om ett nytt avtal. I fråga om Portugal är situationen något annorlunda. Som Fredrik Olovsson nämner i sin interpellation kom länderna 2019 överens om att ändra avtalet. Det handlade främst om att ändra reglerna för beskattning av pensioner så att Sverige skulle få rätt att beskatta pensioner som utbetalades från Sverige till personer bosatta i Portugal. Till skillnad från den svenska riksdagen godkände inte Portugals parlament protokollet. I det läget sa Sverige upp avtalet.

Regeringen är öppen för att förhandla ett nytt avtal med Portugal om förutsättningarna är de rätta. Jag har täta och goda kontakter med min portugisiska kollega.

Anf. 62 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min interpellation.

Skatteavtal kanske inte är något allmänt känt i befolkningen, men de finns mellan olika länder och har som syfte att undvika eller lindra effekten av internationell dubbelbeskattning – när två skattesystem krockar med varandra, helt enkelt – och därmed naturligtvis också förhindra internationell skatteflykt. De kan också vara ett sätt att uppmuntra och förenkla investeringar mellan de stater som ingår avtalen.

Historiskt har vi i Sverige varit framgångsrika på det här området. Vi har ett omfattande och väldigt konkurrenskraftigt nät av skatteavtal. Det har varit bra för svenska medborgare och kanske framför allt för svenska företag som vill investera och vara aktiva runt om i världen.

När det gäller Portugal hade vi alltså ett avtal som sades upp av riksdagen i enighet för något år sedan. Orsaken var att Portugal hade infört regler som gjorde att pensioner som upparbetats i andra länder, som Sverige, helt enkelt kunde tas ut till ingen eller mycket låg skatt i Portugal. Ändringen av de portugisiska reglerna fick, i kombination med det avtal som fanns sedan tidigare, helt orimliga effekter. Ganska förmögna människor kunde undgå skatt på ett alldeles uppenbart orättvist sätt.

Därför var det självklart för den förra regeringen att sätta press på Portugal och värna svenska skatteinkomster. Vi kom också överens med portugiserna om regler för att ändra på detta, precis som finansministern sa, men de genomfördes aldrig i Lissabon. Därför valde en enig riksdag att säga upp avtalet.

Sverige var inte heller ensamt om att göra detta, herr talman. Exempelvis Finland gjorde det också av samma skäl.

Nu ändrar Portugal sina interna regler vid årsskiftet. Om det är en följd av att pressen har ökat för att Sverige, Finland och andra länder har sagt upp sina avtal eller om det snarare beror på en intern portugisisk opinion mot att rika människor får helt andra förutsättningar att skaffa sig ett boende återstår väl att se. Det kanske inte heller är så viktigt i den här debatten. Hur som helst skapas nu ett helt nytt läge. Med nya regler finns också möjligheten att komma överens om ett nytt avtal.

Jag ska ärligt säga till finansministern att jag bara har fått en muntlig dragning av det här förslaget av mina partikollegor i det portugisiska parlamentet. Jag föreställer mig dock att finansministern, som har lite andra resurser, har låtit Finansdepartementet sätta sig djupare in i detaljerna.

Eftersom finansministern avslutade sitt svar med beskedet att regeringen är öppen för att förhandla ett nytt avtal med Portugal om förutsättningarna är de rätta, och också slog fast att hon har nära och bra relationer med sin portugisiska finansministerkollega, har jag två frågor: Föreligger nu förutsättningarna för att uppta förhandlingarna? Och har Elisabeth Svantesson använt eller tänker hon använda sin goda relation med Fernando Medina för att diskutera ett nytt avtal mellan Sverige och Portugal?

Ett sådant avtal skulle underlätta för investeringar och handel mellan våra länder. Det är därför en fråga som är väl värd finansministerns tid och ansträngning.

(Applåder)

Anf. 63 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Fredrik Olovsson, inte bara för frågan; du påpekar också att det är väl värt min ansträngning att diskutera frågorna här i kammaren men också framåt med den portugisiska regeringen.

Jag vill bara understryka att jag instämmer helt i Fredrik Olovssons bild. Att vi har skatteavtal med olika länder är otroligt viktigt. Det är viktigt för de internationella samarbetena, för konkurrenskraften, för företagen och självklart för att man ska veta vad som gäller när man bor i olika länder.

Det finns såklart vissa principer i olika avtal när man förhandlar. Det är interpellanten mycket väl medveten om genom sina både tidigare och nuvarande uppgifter. Som interpellanten sa har detta varit en lång följetong. Jag tror att det första avtalet med Portugal undertecknades någon gång i början av 2000-talet. Omförhandlingarna inleddes 2017 av den förra regeringen och ledde till slut till att avtalet sades upp.

Jag tycker kanske att Fredrik Olovsson inte ska göra det så enkelt för sig. Det lät som att det var riksdagen som tog det initiativet. Det var en enig riksdag som fattade beslutet, men det var ändå den socialdemokratiska regeringen som sa upp avtalet 2021. Och vi stod alla bakom det, på grund av orimligheterna från Portugal. Där är vi alltså helt eniga.

Det är nu många som väntar på besked, också Fredrik Olovsson. Jag ska bara kortfattat säga att vi inte vet exakt hur beslutet i det portugisiska parlamentet kommer att se ut. Mig veterligen är det inte färdigbehandlat, utan man har lagt fram ett förslag. När vi vet hur det kommer att se ut är min intention att Sverige och Portugal ska ha ett skatteavtal. När det kan ske och när de förhandlingarna kan komma igång igen är för tidigt säga. Det beror på vad det portugisiska parlamentet fattar beslut om.

De prioriteringar som Sverige och jag som finansminister har är självklart att ta ansvar för vår ekonomi och värna de principer som gäller för olika typer av skatteavtal. OECD har tydliga regelverk, både modeller och ramverk, för detta. Det tidigare avtalet med Portugal, där pensionen inte beskattades någonstans, var inte rimligt. När det gäller hur en eventuell diskussion med den portugisiska regeringen kommer att se ut och vilka principer som kommer att gälla är det jag nu har nämnt grundläggande. Men jag tänker inte förekomma vare sig det portugisiska parlamentets beslut eller en förhandling.

Anf. 64 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman och finansministern! Det är helt korrekt att det var ett orimligt system som infördes i praktiken 2009, då Portugal ändrade sin interna rätt. När den samverkade med skatteavtal som vi hade sedan tidigare blev konsekvenserna helt orimliga. Det tog alltså över tio år från 2009 innan det till sist sades upp. Det var en lång process och inte ett särskilt hastigt beslut, utan det var ganska väl grundat. Sverige var inte heller ensamt om att göra det.

Det är väl uppenbart också för portugiserna i dag att det inte har varit en särskilt framgångsrik strategi att låta rika utlänningar komma undan skatt i andra länder och sedan använda detta för att komma före i olika bostadsköer. Man har i alla fall en större plånbok att köpa med.

Jag väljer att tolka finansministern positivt och att hon ändå har som ingång och ett intresse av att förhandla med Portugal om ett nytt avtal. Det är alldeles utmärkt att Elisabeth Svantesson fortsätter att arbeta hårt för att Sverige ska ha ett brett nät av skatteavtal, inte minst eftersom de innebär att svenska företag kan agera i världen utan onödigt stora risker för att beskattas dubbelt eller allmänt krångel. När man träffar exempelvis den svenska handelskammaren i Lissabon lyfter de ju upp att det efter att avtalet har sagts upp har blivit krångligare och mer osäkert att hantera dessa frågor.

Att arbeta vidare med Portugal i närtid borde alltså vara ett utmärkt nästa steg. Att man, som finansministern lyfter fram, nu har en långt gången diskussion eller till och med förhandling med Grekland är bra för att få till det breda nätet. Men den ekonomiska relationen med Portugal är faktiskt lite större än den är med Grekland. Exporten och importen är helt enkelt lite mer omfattande. Det är därför viktigt att man kommer igång.

Min andra fråga i interpellationen handlade om det som finansministern nu tog upp: vilken inriktning man kan tänka sig på ett kommande avtal. Jag hade också med mig i bagaget att det inte är orimligt att OECD:s modellavtal utgör grunden för en sådan diskussion. Men jag skulle ändå, trots det finansministern sa, vilja fråga om det inte finns något ytterligare att säga om det mer principiella eller kanske en mer detaljerad uppfattning om hur ett sådant avtal borde se ut framöver. Jag tror att många är intresserade av frågan.

Finansministern får gärna lägga till på slutet när hon tänker sig att ta kontakt med sin portugisiska kollega för att verkligen komma igång med de praktiska förhandlingarna.

Elisabeth Svantesson brukar peka på att regeringsunderlaget i riksdagen ger henne majoritet och att det som regeringen lägger fram är något som kommer att genomföras. I Portugal är det en enpartiregering som har majoritet. Då kan man väl utgå från att det som det kommer att beslutas om kommer att se ut ungefär som det förslag som har lagts fram. Det är i alla fall så jag känner portugisisk politisk kultur. Med det i bagaget torde förutsättningarna för finansministern att veta vad som ligger på bordet vara ganska stora.

Anf. 65 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag ska vara mycket kortfattad.

Jag tror att Fredrik Olovsson är en av de som sitter i riksdagens kammarer – jag vill inte på något sätt förminska andra – som vet mycket väl

vilket krångel det har varit under många år med avtalet mellan Portugal och Sverige. Jag ska inte lägga all skuldbörda på den tidigare regeringen utan kan bara konstatera att det har varit komplicerat. Naturligtvis ligger en stor del av detta hos Portugal, eftersom man inte gick vidare förra gången. Det var också därför den tidigare regeringen valde att säga upp avtalet.

Jag tycker att man ska ta en sak i taget. Jag har varit tydlig med att det i grund och botten behövs avtal mellan länderna. Det underlättar för både privatpersoner och företag, och det är bra för stater och staters relationer med varandra.

Låt nu beslutet fattas. Jag har varit med om konstigare saker än att vissa beslut inte fattas i parlamenten. Jag vill alltså först se att det fattas. Därefter får vi återkomma om frågan när det gäller både hur ett avtal ska se ut och vad det ska innehålla. Att stå här i en offentlig debatt och berätta vilka ingångsvärden vi har i en förhandling tror jag vore en riktigt dålig idé om ett avtal ska kunna bli bra.

Med detta tackar jag för mig i den här debatten.

Anf. 66 FREDRIK OLOVSSON (S):

Herr talman! Avslutningsvis tycker jag nog ändå att finansministern kunde ha en lite mer framåtlutad attityd i en fråga som är så viktig för många svenska företag. Att använda det momentum som uppstår när Portugal ändrar sina egna regler framstår ändå som ett läge som man inte ska dra ut på. Eftersom det har varit en omständlig fråga under lång tid finns det skäl att sätta igång så fort man bara kan. Varför inte redan nu boka in ett möte till näst? Det är egentligen bara att skicka ett sms.

Eftersom skatteavtalen är viktiga för att förenkla för företag att agera över gränserna ser jag fram emot att få fortsätta diskussionen. Om inte finansministern inom kort kan redogöra för att det påbörjats förhandlingar får vi här i kammaren fortsätta diskutera både läget i Portugal och kanske andra skatteavtal. Det är frågor som är väl värda att lyfta upp många gånger.

(Applåder)

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2023/24:72 om jämställd ekonomi

Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Eva Lindh har frågat mig om jag har gjort någon analys av hur jobbskatteavdraget påverkar jämställdheten och hur jag i så fall avser att agera utifrån denna.

Sverige befinner sig i ett allvarligt ekonomiskt läge. Inflationen är på den högsta nivån på över 30 år och pressar hushåll hårt. Det viktigaste vi kan göra för hushållen är därför att se till att inflationen bekämpas. För att det ska lyckas krävs en återhållsam budget där utgifter vägs mot varandra. Samtidigt behöver vi stötta hushållen under en kris där många löntagare har fått en kraftig reallönesänkning. Därför ser vi nu till att sänka skatten brett, för både kvinnor och män, genom ett förstärkt jobbskatteavdrag.

Regeringen lämnade den 28 september en proposition till riksdagen om bland annat förstärkt jobbskatteavdrag. Ekonomisk jämställdhet är en central prioritering för regeringen. I propositionen finns den fördelnings- och jämställdhetsanalys som Eva Lindh efterfrågar. Där framgår att den disponibla inkomsten procentuellt sett väntas öka ungefär lika mycket för kvinnor och män till följd av förslaget. Jämställdhetsanalysen har varit ett av flera underlag i regeringens arbete med att ta fram förslaget.

Anf. 68 EVA LINDH (S):

Herr talman! Betydelsen av jämställdhet kan inte överskattas. Det är viktigt i sig för att alla ska få mer jämlika förutsättningar, men det är också viktigt för samhället och ekonomin att fler kan bidra. Det vinner vi alla på. Låt oss stadfästa att jämställdhet är viktigt.

För att vi ska veta effekten av de insatser vi gör i politiken är det viktigt att analysera allt utifrån ett jämställdhetsperspektiv och att göra en ärlig och tydlig jämställdhetsanalys. Det finns människor utanför Sverige som tycker att Sverige har varit bra på jämställdhet, även om vi inte har nått dit vi vill nå. Många frågar efter receptet och vad man behöver göra. Jag brukar svara att en av de viktiga sakerna är att analysera, för att vi ska veta att det vi gör verkligen riktar sig rätt. Därför är det viktigt i en budget att ha just en sådan jämställdhetsanalys.

När jag ställde frågan om konsekvenserna av jobbskatteavdraget för jämställdheten svarade finansministern att de framgår av regeringens analys. Jag håller inte med om det. Utifrån det som står i propositionen har jag alltså ett antal frågor.

Vad jag kan se är två år sammanslagna i analysen. Det innebär att vi inte vet vilka effekterna är av förslagen för det här året och för det kommande, 2024. Vi vet inte vad de innebär eftersom analysen är sammanslagen.

Det är dessutom så att man redovisar i procent. Men en ökning i procent av en väldigt låg inkomst ger inte särskilt mycket i kronor mätt. Samma procentuella ökning för en inkomst som är högre ger ju betydligt mer. Om man skulle säga att den ena får 0,5 procent i ökning och den andra 0,4 kan det vara så att den som får 0,4 får betydligt mer i kronor räknat än vad det kan se ut som när vi pratar om de procentuella förändringarna.

När man granskar den här jämställdhetsanalysen kan man se att regeringen skriver vad som ingår i den, men det är lite konstigt att vissa saker är med och andra inte. Det verkar som att regeringen inte ser till allt när det gäller effekterna av de olika satsningarna, till exempel jobbskatteavdragen, och vad de innebär. Man tar med pausad uppräkningsgräns för statlig inkomstskatt, men man tar inte med det som faktiskt infördes och som innebär att höginkomsttagare fick mycket lägre skatt under 2023. Det borde väl finnas med om det stämmer som man säger att man har tittat på det totala genomslaget av reformerna när det gäller skatteavdrag för 2023 och 2024?

Frågan kvarstår alltså: Vad innebär det här, och vilken effekt får det för jämställdheten när det gäller till exempel jobbskatteavdragen i budgeten?

Anf. 69 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Precis som interpellanten Eva Lindh nämnde kan vikten av jämställdhet inte överskattas. Ekonomisk jämställdhet skapar egenmakt över ens liv och framtid, inte minst för kvinnor. Med detta som bakgrund är det väldigt oroande att kvinnors löner inte bara stagnerar utan faktiskt backar. Jag hoppas att vi oavsett partifärg i denna kammare kan vara överens om att utvecklingen är djupt problematisk, inte bara för att kvinnors ekonomiska förutsättningar under arbetslivet försämras utan också för att den skapar kvinnliga fattigpensionärer.

I riksdagen hade vi i våras ett seminarium som anordnades av Lön hela dagen. Då frågade vi arbetsmarknadens parter vad politiken skulle kunna göra för att vända trenden. Svaret var entydigt: Skapa ett jämställt uttag ur föräldraförsäkringen! IFAU har också rapporter som säger samma sak.

Det är positivt att regeringen och finansministern har valt att behålla målet om jämställt föräldraskap i utgiftsområde 12. Det går att läsa i regeringens budgetproposition att den ojämna fördelningen av föräldraförsäkringen har negativa effekter på kvinnors löneutveckling och även på den långsiktiga försörjningsförmågan. Regeringen erkänner alltså problemet att det största lönegapet skapas då första barnet föds och att det sedan sänker kvinnors inkomster under resten av livet.

Nu kommer vi till verktygslådan. Om föräldraförsäkringen är en stor källa till ojämställda löner och pensioner – hur kan vi lösa det problemet?

Jag hade nyligen en interpellationsdebatt med statsrådet Anna Tenje på temat föräldraförsäkringens utformning och dess påverkan på både löner och pensioner. Sammanfattningsvis handlade hennes svar om dubbeldagar och jobbskatteavdrag, apropå dagens debatt. Jag fick det svaret trots att regeringen har en stor verktygslåda att jobba med för att lösa problemet med ojämställda löner och pensioner. Den innehåller allt från pappadagar till snabbhetspremier, tak, golv, reserverade månader och mycket mer. Men det stannar inte där.

Regeringen går fram med en reform som kan skapa ännu mer ojämställdhet. Jag syftar naturligtvis på att de öppnar för att man ska kunna ge bort dagar ur föräldraförsäkringen till vem man vill. Lagstiftning är normerande, och det är inte svårt att räkna ut att pappor på mansdominerade arbetsplatser kan känna press att inte ta ut de här dagarna utan i stället ge bort dem till barnets mormor eller farmor. Då behöver man inte vara ledig. Det kommer att leda till att mammor tar ut ännu fler dagar och får sämre löner och pensioner. Det blir sämre ekonomisk jämställdhet.

Visst skulle statsrådet kunna vifta bort mina farhågor, men det här är ingen kritik som vi i oppositionen har hittat på. Såväl LO som TCO och flera andra lyfter fram att det är djupt problematiskt att förslaget kan leda till detta. Regeringen kan göra det svårt att nå sitt eget mål om jämställt föräldraskap genom denna reform som alltså kan försämra det jämställda uttaget och hota den ekonomiska jämställdheten i vårt land.

Jag vill fråga om statsrådet känner sig säker på att reformen med överlåtande av dagar inte kommer att leda till ett mer ojämställt uttag och därmed också till sämre löner och pensioner för kvinnor. Ja eller nej?
(Applåder)

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 70 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag har den största respekt för det som anförs av finansministern. Jag tror att vi alla som lever i Sverige i dag är oerhört medvetna om det otroligt pressade ekonomiska läget. I ett sådant läge finns det än större anledning att, som det så populärt heter, hålla två eller helst tre tankar i huvudet samtidigt. Det måste vara möjligt att bekämpa inflationen, underlätta för hushållen och främja jämställdhet.

I ärlighetens namn är det så, herr talman, att jämställdheten tarvar sina vakthundar, och det gäller i allra högsta grad den ekonomiska jämställdheten. Vi vet hur snedfördelningen ser ut när det gäller vab, det vill säga vård av barn. Vi vet hur den ser ut när det gäller uttag av föräldradagar. Vi vet att kvinnor arbetar gratis i slutet av dagen. Vi vet också att de kvinnliga fattigpensionärerna är långt fler än de manliga. Vi vet dessutom att jämställdhet lönar sig. Vi har det svart på vitt. Det svenska arbetskraftsdeltagandet är långt högre än det europeiska, och det tjänar Sverige oerhört väl.

Därför, herr talman, är det oerhört oroande, anser jag, att den jämställdhetsmedicin som ordineras av den här regeringen enbart stavas jobbskatteavdrag. Jag tror att det är farligt och gör Sverige fattigt. Jag tror att det för oss bakåt. Jag hoppas, även om jag misstror att det kommer att ske i dag, att vi kommer att få större och tyngre svar av regeringen än det vi hittills fått höra.

(Applåder)

Anf. 71 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Stort tack för den här debatten! Jag tackar interpellanten för en viktig fråga på ett viktigt område. Jag vill börja med att zooma ut lite, vilket flera andra talare också gjort. Jag ska sedan självklart också komma till svaret på frågan.

Min mormor Fanny föddes 1892. Min farmor Matilda föddes 1902. De föddes i en tid då kvinnor inte ens fick rösta i alla val. Enormt mycket har hänt sedan dess. Det tror jag att vi alla känner. Vi är tacksamma mot alla som gått före och breddat och berett vägen för oss som kommit efter.

Med det sagt finns det väldigt mycket kvar att göra. Mitt äldsta barnbarn Juni är tio år nu. Jag vill att hon när hon är så gammal som jag är nu också ska känna att det gått framåt. Jag vill att hon ska leva i ett mer jämställt samhälle än vad jag gör nu.

Jag vill nämna tre stora och viktiga jämställdhetsfrågor, och så kommer jag att landa i interpellantens fråga.

Den första är hedersproblematiken. Jag ska nämna den väldigt kort. Det är en av de mest akuta frågorna. Den handlar om att små flickor och pojkar, unga kvinnor och äldre ska få leva precis det liv som de vill och inte begränsas av sin man, av en farbror, av en kusin eller av en bror. Det är en av de frågor som regeringen har absolut starkast i fokus och ett stort problem som jag tror att många av oss känner. Det har inte blivit mindre med åren utan ökat på senare år. Här vet jag att alla partier vill göra mer, och det är viktigt.

Den andra frågan – nu går vi över till ekonomi – handlar om ägande. Sverige 2023: Kvinnor äger hälften så mycket som män. Det är ingenting att vara stolt över. Här finns det mycket mer att göra, alltifrån företagande till att stimulera och uppmuntra kvinnor att gå andra utbildningar och ta andra jobb. Självklart måste man också se till att lönerna blir mer jäm-

ställda. Men ägandet i sig av skog, fastigheter och annat är viktigt för kvinnors frihet och jämställdhet.

Den tredje frågan, som jag ska koppla till interpellationen, handlar om att betydligt fler kvinnor måste komma in på arbetsmarknaden och kanske i högre grad jobba mer. Vi har en stor grupp kvinnor som står utanför. De kan finnas med i arbetskraften som arbetsökande eller stå utanför. De har kommit till Sverige för 10, 20, 30 eller 40 år sedan men har inte riktigt etablerat sig på arbetsmarknaden.

Här finns det viktiga saker som den här regeringen tänker göra och också tar tag i. Nummer ett är att vi jobbar med en stor bidragsreform. Det ska alltid löna sig att jobba och kvalificera sig till välfärden. En kvinna som tar ett jobb ska ha mer i plånboken när hon gjort det. Familjen ska få behålla mer. Det är viktigt på riktigt.

Den andra delen handlar om att sänka skatter. Vi vet att sänkta skatter på låg- och medelinkomster påverkar sysselsättningen. Jobbar man med bidragssystemen och skatterna kommer det att bli mer lönsamt att arbeta, och fler kommer att göra det. Men det kommer att behövas mer. Det behövs bättre språkundervisning och mer av riktade insatser i vissa områden för att kvinnor ska ”komma ut”.

En annan viktig fråga, som vi också nämner i den budgetproposition jag lämnade in här för några veckor sedan, handlar om flerbarnstillägget. Det vill vi reformera. Det är en kvinnofälla som heter duga, först och främst för väldigt många som har invandrat till Sverige men också för andra.

Skatten kommer jag säkert att återkomma till i ett senare anförande. Det finns många skäl att sänka skatten. Det handlar om att stötta hushållen och se till att det blir mer lönsamt att jobba och att marginaleffekterna förändras, så att fler kvinnor som i dag inte är på arbetsmarknaden kan ta sig in där med språkstöd, utbildning och hjälp från Arbetsförmedlingen och få en egen inkomst att leva på.

(Applåder)

Anf. 72 EVA LINDH (S):

Herr talman! Jag delar i mycket den bild av problem och utmaningar som finansministern målar upp. Jag vill kort säga en sak om detta med hedern. Jag minns väldigt väl den dag då jag i mitt arbete som skolkurator verkligen fick upp ögonen för vad det här innebär. Det var en flicka som kom in till mig och sa: Varför är inte alla flickor lika mycket värda? Ni skulle agera om det var en annan flicka som var utsatt för samma sak som jag.

Det är just det som det handlar om. Vi måste prata om alla flickor och alla kvinnor – och förstås även alla pojkar och män – och ge jämlika förutsättningar. Det är det som jämställdhet handlar om.

Jag delar alltså mycket av synen på utmaningarna och problematiken. Men sedan har vi olika vägar att nå fram. När jag ställer frågan om den här jämställdhetsanalysen är frågan allvarligt menad. Det ska inte vara så att man bara gör en jämställdhetsanalys och så är det klart, utan den måste vara ärlig och tydlig. Om jag inte kan utläsa det här eftersom det är hopbakat är det ett problem – inte för att jag inte kan läsa det utan för att vi inte kan se konsekvenserna och effekterna av de insatser som regeringen gör. Då blir det också svårare att föra en diskussion om vad som är bäst.

Vi socialdemokrater föreslår också en skattesänkning, men en rättvis skattesänkning för vanligt folk. Jag menar att den skattesänkning som vi föreslår också riktar sig mer jämlikt till män och kvinnor. Vi har i Sverige fortfarande den situationen att kvinnor inte har lika höga löner. Precis som finansministern pekade på är också ägandet väldigt ojämnt och ojämnt fördelat.

När man har en skattesänkning som på allvar riktar sig mot låg- och medelinkomsttagare och trappas av vid höga inkomster, såsom den vi föreslår, innebär det också att kvinnor får mer i kronor och ören än i det förslag som regeringen lägger fram. Jag kan ha fel, men det här går inte att utläsa i propositionen. Det är det som är min poäng i den här frågan, som är allvarligt menad. Hur kan vi se effekterna? Men jag och ganska många med mig är övertygade om att det som man skriver – att det här gynnar kvinnor mer än män – inte stämmer. Det gör det inte.

En annan sak som finns i budgeten, bortanför jobbskatteavdragen, är de otillräckliga satsningarna på välfärden. Finansministern har tidigare sagt att de utgör 40 procent av den budget som man har. Så är det måhända. Det är ändå otillräckligt. Vi har pratat mycket om prioriteringar här i kammaren i dag. Vad är det man prioriterar före det andra – att sänka skatten för höginkomsttagare eller att satsa på välfärden? Jag tycker att man borde satsa mer på välfärden, dels för välfärden själv – vi behöver stötta den svenska välfärdsmodellen, som är viktig för många – dels för att det är så otroligt viktigt för kvinnor. Det omfördelar mer till kvinnor än till män och ger bättre förutsättningar för att fler ska komma i jobb.

(Applåder)

Anf. 73 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Självklart ska vi vara tacksamma för alla de kvinnor som har gått före oss och skapat en mer jämställd värld. Men kvinnors löner backar de facto, för första gången på 15 år.

Föräldraförsäkringen, som jag nämnde, kan tyckas vara en lite märklig ingång till att diskutera jämställd ekonomi, men det är den inte. Hos par som är 40-plus vet vi nämligen att upp till 75 procent av löneskillnaderna i dag kan förklaras av föräldraledighet och vab.

Det måste inte vara så, för vi vet att vi via politik kan påverka i riktning mot ett jämställt uttag ur vår föräldraförsäkring. Att regeringen har valt att behålla målet om ett jämställt uttag och ett jämställt föräldraskap förpliktar också. Om statsrådet vill att hennes barn och barnbarn ska få en mer jämställd värld än den värld hon i dag lever i förpliktar det alltså till att inte lägga fram reformer och propositioner som faktiskt kan göra att jämställdheten backar i vårt land.

Jag frågar igen eftersom jag inte fick något svar på min fråga: Känner sig statsrådet säker på att överlåtandet av dagar i föräldraförsäkringen inte kommer att leda till ett mer ojämnt uttag och därmed till sämre löner och sämre pensioner, ja eller nej?

(Applåder)

Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Jag har i likhet med finansministern ett pärlband av anekdoter om vad jämställdhet har medfört i min närmaste familj, i min släkt och i min bekantskapskrets. Det finns många fina historier om ökad egen-

makt, utbildningsvägar som har öppnats och pensioner och inkomster som har blivit bättre. Men på temat anekdotisk bevisföring finns det i min bakgrund likväl fortfarande historier om ojämnt uttag av föräldraförsäkring och en kvinnas pension som är ungefär hälften av hennes mans.

Detta berättar jag absolut inte för att hänga ut någon utan snarare för att understryka att vi har långt kvar. Vi har absolut åstadkommit mycket men har uppenbarligen lång väg kvar. Och som jag sa tidigare: Jämställdheten tar sina vakthundar, inte minst på det ekonomiska området. Vi måste öka tempot, och jobbskatteavdraget kan inte vara den enda medicinen om vi ska nå framgång. Det kan inte vara det enda svaret i en situation där vi har klimatkris, krig i vårt närområde och en skenande inflation. Det duger inte som vakthund; det väger för lätt.

Den ekonomiska jämställdheten tar långt mer än detta. Jag hoppas sannerligen att finansministern framöver kommer att dra fram fler ess ur ärmen för att komma till rätta med den ojämnt uttag som vi ännu har kvar. (Applåder)

Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack än en gång för denna debatt – en viktig sådan. Jag vill återkomma till interpellantens frågor, som denna debatt ändå handlar om. Precis som jag sa i tidigare inlägg påverkar jobbskatteavdraget män och kvinnor i samma utsträckning procentuellt sett. Sedan är det, som interpellanten är inne på, helt sant att män tjänar mer, och i kronor och ören blir det en större skattesänkning för män. Men detta är ett annat problem, som vi verkligen borde fundera på och debattera. Nu sänker vi procentuellt sett skatten mest för låg- och medelinkomsttagare, men ska vi låta bli att sänka skatten för vanligt folk för att lönerna är ojämnt uttag? Jag ser inte detta som en lösning, men det kan man naturligtvis göra.

Vad gör vi – väldigt kort – i budgeten för kvinnor generellt? Vi sänker skatten, som jag sa – det är viktigt. Det ger ökad drivkraft att jobba. Vi förlänger det förhöjda bostadsbidraget; vi höjde det till 40 procent tidigare. Av dem som får det bidraget är 60 procent, tror jag, ensamstående mammor. Vi lägger 40 procent av reformutrymmet på välfärdens sektorer. Där jobbar både män och väldigt många kvinnor.

Man kan ha olika åsikter om huruvida detta är tillräckligt. Jag menar att det är väl avvägt. Men det finns naturligtvis mer att göra, både för att öka jämställdheten och för att vi nu ska ta Sverige genom en väldigt tuff tid.

I grund och botten är jag glad för denna debatt. Jag vill slutligen också säga en sak om kvinnors ägande: Vi ökar även anslaget till Tillväxtverket för insatser för att öka kvinnors företagande.

Det finns mycket att säga om detta. När det gäller jobbskatteavdraget tycker jag att jag har svarat på de frågor som ställts. Sedan kan man ha olika syn på och analys av om det är rätt eller fel. Men jag är, avslutningsvis, glad över att Socialdemokraterna också tycker att det är en god idé att sänka skatten för vanligt folk. Det är faktiskt något nytt och glädjande, som jag tycker är väldigt positivt.

Anf. 76 EVA LINDH (S):

Herr talman! Vi är många som brinner för jämställdheten, och jämställdheten har förbättrats. Men många forskare menar nu att jämställdheten är på tillbakagång. Unga kvinnor kommer inte att ha samma möjligheter som vi hade. Därför måste vi fortsätta att alltid hålla jämställdhetsfrågan överst, för vi kan inte ge upp detta. Så fort vi inte kämpar för att fortsätta öka jämställdheten svänger det, så vi kan inte ge upp detta.

Finansministern har pekat på flera utmaningar, men man har inte några förslag för att på allvar förbättra jämställdheten. Mycket av det som görs och som vi behöver göra handlar om att satsa på de mest lågavlönade. Vi vet till exempel att ensamstående kvinnor med barn tillhör dem som har det tuffast i Sverige nu. Trots detta gör man inte tillräckligt för att stötta den gruppen.

Man säger att man satsar på välfärden, men resurserna är otillräckliga. Det sker neddragningar på många områden och framför allt i regionerna. Sjukvården är på väg in i en kris.

I denna situation gäller det att prioritera. Regeringen avfärdar återkommande detta och hänvisar till att det är svårt och att man riskerar att spå på inflationen. Detta drabbar framför allt kvinnorna. Men när det gäller att satsa på lägre skatter för höginkomsttagare, det vill säga framför allt män, finns det resurser. Jag ifrågasätter den prioriteringen – jag tycker inte att den är rimlig. Den utgör inte heller en satsning för att öka jämställdheten i Sverige.

(Applåder)

Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Avslutningsvis: Detta är en enormt viktig fråga, som jag personligen brinner för. Det är därför vi i vår budget satsar mer resurser för att hjälpa och stötta barn som är utsatta för hedersförtryck. Det är därför vi nu också reformerar flerbarnstillägget för att det inte ska bli en kvinnofälla för utrikes födda kvinnor. Varför Socialdemokraterna inte har gjort detta tidigare kan jag inte förstå.

Det är därför vi sänker skatten mest på låga och medelhöga inkomster, för att öka arbetsutbudet men också för att stötta i en tuff tid, när reallöner har sjunkit.

Det är därför vi fortsätter med ett äldreomsorgslyft så att personalen i äldreomsorgen – många är kvinnor – får en utbildning och en bättre lön.

Och det är därför vi tar ansvar för budgeten som helhet, det vill säga ser till så att den inte är inflationsdrivande så att vi alla, inklusive kvinnor med små marginaler, har råd att handla mat till barnen eller att göra något med barnen på semestern, till exempel.

Det är några av de saker vi gör, och detta är viktigt på riktigt. Jag är glad över att kammaren och många partier tycker att detta är viktigt på riktigt. Vi har ibland lite olika verktyg för att nå dit, men för mig är egenförsörjning, bidragsreformer, skattesänkningar på låga inkomster samt att lära sig språket och få hjälp att komma ut väldigt viktiga delar i detta. Jag hoppas att fler kvinnor som under många år har lämnats utanför nu ska komma in.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Kammaren beslutade kl. 15.59 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 13 Svar på interpellation 2023/24:73 om styrningen av Vattenfall AB

*Svar på
interpellationer*

Anf. 78 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Fredrik Olovsson har frågat mig hur jag säkerställer att styrningen av Vattenfall är förenlig med ägarpolicy och bolagsstyrningsmodell.

Bolag med statligt ägande lyder under samma lagar som privatägda bolag, till exempel aktiebolagslagen. I aktiebolagslagen finns en uppdelning av ansvar mellan ägare, styrelse och ledning. Det är bolagets styrelse och ledning som ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av dess angelägenheter samt den löpande förvaltningen av bolagets operativa verksamhet.

I Tidöavtalet finns en överenskommelse om att Vattenfall AB ska styras enligt gängse principer för statens ägarstyrning. Det innebär bland annat att bolagsstämman är bolagets högsta beslutande organ där aktieägaren formellt utövar sitt inflytande. Finansministern har regeringens bemyndigande att företräda staten som aktieägare vid bolagsstämmor i Vattenfall AB. Att Vattenfall AB ska styras enligt gängse principer för statens ägarstyrning värnas i de rutiner och den ordning som gäller för bolagsförvaltningen i Regeringskansliet.

Anf. 79 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret!

Vattenfall är ett företag med stor betydelse för omställningen av Sverige. Som nätägare och som en stor elproducent har bolaget en helt central roll i elektrifieringen av industriella processer och av transporterna i Sverige, men också faktiskt i många andra europeiska länder. Vattenfall representerar dessutom väldigt stora ekonomiska värden för staten och därmed i förlängningen också för de svenska medborgarna.

Jag påpekar i interpellationen att utgångspunkten för regeringens bolagsstyrning bör vara just ägarpolicy och den svenska bolagsstyrningsmodellen. Det innebär, som finansministern underströk här, att bolag som ägs av staten egentligen styrs på samma sätt som privatägda bolag, med bolagsstämman som det högsta beslutande organet. Det innebär också att styrelsens ansvar är väldigt viktigt för organisationen och förvaltningen av angelägenheterna i bolaget och att det blir styrelsens ansvar att fastställa mål och strategier för bolagets verksamhet, medan bolagets ledning har ansvar för den operationella driften.

Svaret från finansministern är i grunden väldigt förtroendeingivande. I princip verkar vi vara helt överens om hur ägarstyrningen ska se ut. Problemet är bara att ministern inte riktigt förklarar det som jag också tar upp i interpellationen, nämligen att man har skapat en styrgrupp för företaget som inte bara består av statsråd, utan också av representanter för ett parti utanför regeringen – Sverigedemokraterna. Hur detta påverkar styrningen av bolaget sägs det ingenting om i svaret.

Sverigedemokraterna har genom sin talesperson i riksdagen i de här frågorna varit väldigt tydliga med att de inte alls ser på den statliga bolagsstyrningen på det sätt som finansministern redovisade – tvärtom, faktiskt. Partiet vill aktivt sätta munkavle på bolaget, och de vill detaljreglera hur bolaget ska kommunicera. Framför allt handlar det om att Vattenfall inte ska få prata om vindkraft i positiva ordalag. Partiordföranden Jimmie Åkesson har också synpunkter på vem som ska vara verkställande direktör i bolaget – eller framför allt vem som inte ska vara verkställande direktör.

Frågan är hur detta rymmer med Elisabeth Svantessons sätt att se på styrningen av Vattenfall. Jag utgår från att dessa synpunkter inte bara har förts fram medialt utan att de också drivs i den grupp som Sverigedemokraterna numera ingår i. Det väcker några frågor som jag tänker ställa.

Har de synpunkter som Sverigedemokraterna har drivit aktivt och publikt också förts fram i regeringens ägardialog med Vattenfall? Har vd-frågan på något sätt diskuterats med styrelsen eller varit en fråga för blivande ledamöter i det valberedningsarbete som Regeringskansliet har infört i stämman? Har regeringen framfört några krav på hur bolaget ska kommunicera kring olika kraftslag, så som näringsutskottets ordförande har krävt?

Detta är frågor som jag menar behöver besvaras av finansministern, som ju – statsrådsgrupp eller inte – precis som hon just sa har det yttersta ansvaret för bolagsstyrningen i regeringen.

Anf. 80 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen! Jag skulle kunna svara kort och gott. Jag ska svara något längre. Frågan handlade om hur jag säkrar att bolaget styrs enligt gängse principer. Jo, genom att jag styr genom gängse principer och regler. Regeringen gör det. Som ägarminister är jag ansvarig för statens bolag, och vi styr helt enkelt enligt gängse principer.

Fredrik Olovsson vet mycket väl att man också kan ha en diskussion mellan regeringspartier och andra partier om hur man vill se till exempel kärnkraft i Sverige på olika sätt. Att Vattenfall ska spela en roll i detta är ingen hemlighet. Vi talar om det här och nu, och vi talar om det på andra sätt. Men fortfarande är det så att styrningen av Vattenfall sköts av mig som ägarminister.

Självklart kan jag diskutera med andra partier och även Fredrik Olovsson – jag tar gärna en kaffe på Finansdepartementet och diskuterar Vattenfalls uppdrag framöver, om han har några bra inspel till detta. Men det är fortfarande jag som ägarminister som ansvarar för styrningen, och vi styr helt och hållet enligt gängse principer. När det gäller ägaren, det vill säga staten, skattebetalarna, eller riksdagen, är det också så att finns det en majoritet i Sveriges riksdag för kärnkraft. Det är i grunden bra. Det tror jag att väldigt många väljare, även de som röstade på Fredrik Olovssons parti, tycker är bra.

Vi vill se mer kärnkraft i Sverige på olika sätt, och Vattenfall kan och kommer absolut att spela en roll i detta. De har redan påbörjat den resan väldigt tydligt sedan det blev maktskifte i Sverige för ett år sedan. Det är både jag och säkert en del av Fredrik Olovssons egna väljare som sagt var ganska glada för.

Frågan var, summa summarum, vem det är som styr. Det är vi som styr enligt gängse principer med ägardialoger. Fredrik Olovsson vet precis hur detta går till. Självklart diskuterar vi i regeringen mellan våra partier hur detta bolag och andra bolag fungerar och om saker kan fungera bättre. Men det var Finansdepartementet som till exempel såg till att byta ut två styrelseledamöter i Vattenfalls styrelse, och det gjordes enligt helt vanliga gängse principer.

Anf. 81 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Det låter återigen som att finansministern och jag är överens om hur Vattenfall bör styras. Det är i så fall väldigt betryggande att de propåer som förs fram av Sverigedemokraterna i de frågor som jag lyfte inte får någon betydelse för styrningen av bolaget. Det får väl i stället skrivas upp på SD:s vanliga konto för att skrämma upp vd:ar eller myndighetschefer för att i största allmänhet få utlopp för den typ av politik eller inriktning som de vill se.

Både när det handlar om myndighetschefer och vd:ar för bolag tror jag att det är viktigt att ägaren, regeringen, ställer upp för dem i ett sådant här läge.

Men det är förstås inte bara Sverigedemokraterna som för fram olika synpunkter om hur frågor ska skötas som kanske framför allt är styrelsens och ledningens arbete. När det gäller investeringarna i kärnkraft påbörjade, som finansministern sa, Vattenfall en förstudie om möjligheten att bygga ny kärnkraft. Detta gjorde de till och med före valet, sommaren 2022.

Däremot har statsrådet i regeringen inte alls nöjt sig med den processen. Där har man ganska detaljerade uppfattningar om hur man tycker att detta ska tas vidare. Statsministern verkar till och med ha bestämt sig för i vilket land man ska köpa reaktorer. Jag har förstått att man i Elyséepalatset har nämnt att franska reaktorer kunde vara intressant. Detta har till och med slutat med att Vattenfall har fått påringningar om att det väl är dags att teckna avtal nu.

Energiministern öppnade för en hårdare styrning bara häromdagen. Frågan är då vad en hårdare styrning egentligen innebär. Och arbetsmarknadsministern, som heller inte ingår i den här statsrådsgruppen, har exempelvis framfört att det bör vara just stora reaktorer. Hur mycket effekt har han inte sagt, men de bör vara stora i alla fall. Detta är frågeställningar som väl normalt ändå hanteras av ett bolag.

Däremot har arbetsmarknadsministern lyft fram frågan om ett samhällsuppdrag för bolaget. Det är trots allt något som kan ingå i regeringens styrning av ett statligt bolag. Då är frågan snarare om det pågår något sådant arbete på Finansdepartementet eller om den frågan diskuteras i statsrådsgruppen. Jag undrar förstås om det skulle vara möjligt att ge några indikationer om hur ett sådant uppdrag skulle kunna se ut och finansieras.

Det sista, finansieringen, är viktigt inte minst i ett läge där det handlar om investeringar på många tiotals eller kanske hundratals miljarder kronor. Samtidigt är det ett bolag som är beroende av finansiering på kapitalmarknaden och därmed har mycket att vinna på att drivas affärsmässigt men också mycket att förlora på att hamna i ett läge där man tvingas följa politiska direktiv som riskerar bolagets ekonomiska ställning och därmed i grunden också påverkar långivarnas bild av Vattenfall.

Jag tror att det är viktigt att finansministern är oerhört klar och tydlig i sitt budskap i dessa frågor.

Anf. 82 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar återigen för frågorna och diskussionen.

Vi kan börja med kärnkraften som sådan. Det är viktigt för våra fyra partier att vi kommer igång med processer, vilket vi gör, för att få till ny kärnkraft i Sverige. Detta kommer att krävas för att elektrifiera så att vi får ned utsläppen. Detta är en del i den grundläggande energipolitik som vi gick till val på: att tillsammans med vind, vatten och sol nu också satsa på kärnkraft i större skala.

I detta arbete är Vattenfall ett bolag som redan i dag driver kärnkraftverk och som nu planerar för fler. Kärnkraftsfrågan handlar dock om mycket mer än Vattenfall, och detta tycker jag är viktigt att poängtera. Det handlar om att ge förutsättningar för kärnkraft i Sverige, självfallet också för andra aktörer, och det handlar om att förändra tillståndsprövningar, ändra lagen så att man kan bygga på fler ställen och så vidare. Allt detta är otroligt viktigt för att få på plats kärnkraft. Det är även ekonomiska modeller, precis som Fredrik Olovsson lyfte fram.

När det gäller vad som pågår i Regeringskansliet vet Fredrik Olovsson att jag inte kommer att berätta om allt som pågår där. Det är dock ingen hemlighet att vi nu arbetar med en färdplan för kärnkraft, eller ett kärnkraftsprogram, om man vill kalla det så, där vi i våra partier tillsammans tar upp de delar som Fredrik Olovsson lyft fram på ett mycket angenämt och bra sätt, det vill säga att man måste tänka igenom helheten, alltifrån hur finansieringsmodeller ska se ut till de legala hinder som måste rivas för att kärnkraft ska komma på plats.

Som Fredrik Olovsson inledde med är Vattenfall ett stort och framgångsrikt bolag med stora värden. Det är ett av de största energibolagen i hela EU, och det är självfallet enormt viktigt för mig och regeringen som ägarminister att vi styr bolaget på ett professionellt sätt.

Jag vet inte om denna interpellationsdebatt har väckts av någon tanke om att jag inte sköter den uppgiften som sig bör, men jag vill understryka att detta bolag, tillsammans med många andra bolag, är viktigt för mig och att vi självfallet är professionella i vår styrning och vår relation till bolaget. Utifrån mitt perspektiv gör jag detta så gott det bara går, även om man inte ska sätta betyg på sig själv. Jag kan också säga att jag är väldigt nogga med att styra enligt gängse principer.

Att det finns partier i riksdagen och regeringen men också i regeringsunderlaget som har ett stort engagemang i dessa frågor är i grunden bra. Tänk om vi hade haft denna debatt om vilken typ av kärnkraftsreaktorer som skulle behövas i Sverige och så vidare för tio år sedan. Det hade varit jättebra. Då hade vi kanske haft det lättare både att få ned utsläppen och att ha mer fungerande energisystem.

Med detta sagt: Engagemanget är stort, och bolaget styrs enligt gängse principer.

Prot. 2023/24:25
7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 83 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Interpellationen har väckts därför att det är ett viktigt bolag, att det är viktigt att det sköts professionellt och att det finns frågetecken åtminstone om hur partier i regeringsunderlaget hanterar frågan och vilken påverkan detta får på bolaget. Det är därför frågan har ställts. Nu säger finansministern att det inte har så stor betydelse vad man har sagt offentligt, och detta tycker jag i så fall är väldigt bra.

Osäkerhet om finansieringsfrågor som rör Vattenfall tror jag dessutom inte är någon liten fråga. Om det råder osäkerhet eller oklarhet där under lång tid är detta i sig dåligt för bolaget, och därför är det viktigt att finansministern är tydlig och rak i sin kommunikation om dessa frågor.

Eftersom det är av stor betydelse att sköta Vattenfall och styrningen av bolaget väl kommer vi naturligtvis att återkomma till detta många gånger framöver. Vi kommer att följa hur bolaget förvaltas, precis som med alla de andra bolagen.

Jag tror själv att finansministern skulle ha mycket att vinna på att skrota den ryggsäck som hon har fått i styrgruppen till bolaget. Den hjälper inte riktigt till utan gör snarare att saker blir mer otydliga och osäkra. Vi får säkert anledning att återkomma till detta längre fram, kanske över den där koppen kaffe på Finansdepartementet.

Anf. 84 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för goda råd och medskick. Jag tar kommunikationstipset att vara rak och tydlig med mig. Jag försöker vara det i all politisk kommunikation, men det kan säkert förbättras. Den där koppen kaffe får vi absolut återkomma till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2023/24:82 om trav och ekonomisk verksamhet

Anf. 85 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Ida Ekeröth Clausson har frågat mig om jag anser att osäkerheten kring vilka verksamheter inom hästsporten som är momspliktiga föranleder ett förtydligande i lagen och om jag kommer att göra något annat för att stödja hästnäringen för att motverka att en svart marknad växer fram.

Den första frågan är ställd mot bakgrund av att Skatteverket i april 2021 ändrade sin bedömning av när den som bedriver verksamhet med tävlingar inom trav- och galoppsport är skyldig att betala moms. Betalningsskyldighet för moms förutsätter att en beskattningsbar transaktion görs av en beskattningsbar person, det vill säga någon som bedriver ekonomisk verksamhet.

I ställningstagandet anser Skatteverket att det inte är fråga om ekonomisk verksamhet om verksamheten endast består i att ställa upp i tävlingar mot en låg startpeng av det slag som finns inom trav- och galoppsporten i Sverige. Effekten av Skatteverkets ställningstagande blir att hästägaren inte heller får rätt till avdrag för ingående moms.

Reglerna om mervärdesskatt är i hög grad harmoniserade inom EU. De svenska mervärdesskattereglerna måste vara förenliga med mervärdesskattedirektivet. Skatteverkets bedömning i ställningstagandet grundar sig på den EU-rättsliga tolkningen av bland annat begreppet ekonomisk verksamhet, som framgår av domar från EU-domstolen. Det är Skatteverkets och domstolarnas uppgift att tillämpa reglerna i mervärdesskattelagen.

När det gäller interpellantens andra fråga har regeringen förståelse för att den nuvarande ekonomiska situationen pressar många verksamheter hårt. Regeringen sänker därför bland annat skatten på bensin och diesel för att dämpa höga kostnader för många som är beroende av transporter, däribland hästnäringen. Jag vill också nämna att i stort sett all vadhållning på hästar görs hos spelföretag med licens i Sverige och att den svarta marknaden för vadhållning på hästar är begränsad.

Anf. 86 IDA EKEROTH CLAUSSEN (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Tyvärr kan jag ana att finansministern inte är så insatt i vare sig travsporten eller hästbranschens villkor, men i svaret finns det en mening som ringar in problematiken ganska bra: ”I ställningstagandet anser Skatteverket att det inte är fråga om ekonomisk verksamhet om verksamheten endast består i att ställa upp i tävlingar mot en låg startpeng av det slag som finns inom trav- och galoppsporten i Sverige.”

Fru talman! Under ett år körs cirka 8 000 travlopp i Sverige. Förstapriset kan variera från 10 000 kronor upp till 4 miljoner kronor i de största årgångsloppen, 5 miljoner i Elitloppet och, nästa år, 6 miljoner i Åby World Grand Prix, som avgörs på Åbytravet i Mölndal.

Totalt delas nästan 1 miljard kronor ut i prispengar under ett år inom svensk travsport. Det finns givetvis flera anledningar till att ställa upp i travtävlingar, till exempel spänningen och den stora prestige det är att vinna de allra största loppen. Men det finns garanterat inte en hästägare som ägnar sig åt att tävla med travhästar för den så kallade startpengen på 500 kronor, vilket man kan tro när man läser finansministerns svar. Det är inte heller Skatteverkets uppfattning att dessa 500 kronor skulle vara skäl för tävlande med travhästar.

Grundproblematiken här är snarare en EU-dom om att idrottsutövare som har prispengar som enda inkomst inte kan anses bedriva ekonomisk verksamhet. Den så kallade startpengen infördes inom travsporten för att komma runt detta genom att man ger en inkomst som inte är prestationsbaserad. Men det har alltså inte ändrat Skatteverkets tolkning.

Fru talman! Jag vill fråga ministern om hon nu, med vetskap om vilka stora summor som delas ut i prispengar varje år inom travsporten i Sverige, har förståelse för att det blir väldigt svårt för hästägare att förstå logiken i att det inte skulle vara en ekonomisk verksamhet som de ägnar sig åt.

Anf. 87 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar interpellanten Ida Ekeröth Clausson för frågan. Det är två delar i denna mycket viktiga fråga. Den ena handlar naturligtvis om Skatteverkets bedömning, och den andra handlar om det allmänna trycket och läget i näringen.

För att backa tillbaka lite grann förstår jag att hästsportnäringen är stor och viktig för Sverige med många engagerade. Och travsporten är en bransch och en näring som verkligen har jobbat hårt för att professionalisera sig och jobbat på ett professionellt sätt. Jag kan bara understryka detta.

När det gäller just denna tolkning av lagstiftningen, som jag förstår att interpellanten gärna vill att jag ska ge min syn på här, är det inte jag som ska tolka lagstiftningen. Hur gärna man än vill det kan jag som ansvarig för skatterna inte göra en tolkning, eftersom det inte är jag utan myndigheterna som gör det.

Däremot, om jag förstår saken rätt, görs nu en eller flera domstolsprövningar av denna fråga. Och det blir intressant att se utfallet av dem.

Den andra delen handlar om vad vi gör mer för att underlätta för denna näring men också för andra näringar. Det är ändå så att man inte ska underskatta, vare sig det är ett stort företag som har många hästar eller om det är ett mindre företag – ofta är man integrerade på olika sätt i denna sport – att det handlar mycket om transporter. Tillsammans med samarbetspartierna sänker vi skatten nästa år på både bensin och diesel. Vi förändrar reduktionsplikten. Detta kommer att påverka många i denna näring på ett positivt sätt. Jag ser inte att just denna typ av förslag finns hos Socialdemokraterna. Men jag tror och tycker att det är viktigt att poängtera att det kommer att underlätta ekonomiskt för denna näring.

Anf. 88 IDA EKERÖTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Det blir intressant att se vad som händer när det gäller domar och överklaganden och även när det gäller det förhandsbesked från Skatterättsnämnden som man väntar på.

Jag noterade att ministern i interpellationssvaret svarade på en fråga som jag inte har ställt, nämligen om spelmarknaden och risken för svartspel. Den risk som travsportens huvudorganisation, Svensk Travsport, lyfter fram som en följd av den nya tolkningen av vad som utgör ekonomisk verksamhet handlar förstås inte om vadhållning utan om att det finns en risk i att oärliga människor kommer att hitta olika sätt för att få ned kostnaderna för sitt hästägande genom att kringgå skattelagstiftning.

Fru talman! Det är tydligt att finansministern inte avser att vidta några stödåtgärder riktade särskilt till hästnäringen. På ett sätt är det fullt förståeligt när så många branscher lider i svåra ekonomiska tider.

Finansministern har sagt att det bara är lata regeringar som måste höja skatten. Jag kan konstatera att en höjning av spelskatten från 18 procent till 22 procent, som aviserades i budgetpropositionen, kommer att slå hårt mot hästnäringen då spelbolaget ATG:s intäkter beräknas minska med 200 miljoner kronor per år. ATG:s överskott går inte enbart till trav- och galoppsporten utan det stärker hela hästnäringen, inklusive de 450 ridskolorna som finns runt om i Sverige.

Fru talman! Att Svensk Travsport själv ser en risk för att en svart marknad kan växa fram borde vara en varningssignal. Och tolkningen av momsfrågan i sig gör både att färre betalar mervärdesskatt och att färre ägnar sig åt att tävla med travhästar, eftersom de ekonomiska villkoren blir sämre. Allt detta i kombination gör att staten går miste om intäkter. Detta om inte annat borde oroa en finansminister. Oavsett om finansministern inte håller med mig om hästnäringens stora betydelse kanske hon kan hålla med om att vi ska värna statens intäkter.

(Applåder)

Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag får be om ursäkt om jag misstolkade interpellationen när jag svarade på en fråga som inte ställdes. Jag trodde att den var lite underförstått ställd. Men ibland är det bättre med fler svar än för få, så att säga. Det är inte alltid som man blir anklagad för att ge för många svar.

Jag ska vara väldigt kortfattad. Vad vi gör för denna näring nu, som jag nämnde tidigare, är bland annat att vi sänker drivmedelspriserna och att reduktionsplikten förändras dramatiskt från den 1 januari. Det kommer att påverka. Om man till exempel kör en hästtransport 30 mil i veckan innebär det, både innevarande år och nästa år, 3 000 kronor i dieselskattesänkning. Därutöver kommer förändringen av reduktionsplikten säkert att handla om ungefär 10 000 kronor. Självklart spelar det roll. Det kan man inte komma ifrån.

Vad jag vet har Socialdemokraterna inte denna typ av förslag för hästnäringen. Jag har också noterat att Socialdemokraterna ställer sig bakom den höjning av spelskatten som vi har lagt fram förslag om till riksdagen.

Jag vill gärna avsluta med någonting allmänt om att prioritera. När jag säger att lata regeringar bara höjer skatter är det för att det har varit så. Tidigare regeringar har aldrig lyckats prioritera och säga nej till saker och göra svåra avvägningar.

Att vi sänker skatterna i denna regering har jag uppfattat att många här inne tycker att vi gör i för hög grad. Här finns det skatter som kan höjas. Jag hade till exempel tidigare en debatt om att höja skatten på cigaretter och sänka den på snus. Det tycker jag är en väldigt giltig och ganska pragmatisk utgångspunkt.

Med detta sagt: Jag följer självklart, och kommer att fortsätta att följa, vad som händer i näringen. Jag kommer att fortsätta att följa vad som händer i domstolarna helt enkelt. Som jag sa tidigare kan jag inte göra en tolkning av lagstiftningen. Men detta är en väldigt viktig näring. Hästnäringen i stort har en väldigt stor betydelse för Sverige. Det handlar om pengar, om fritidsintressen, om engagemang, om jobb och om väldigt många olika saker. Därför kommer jag självklart att följa denna fråga och kommer säkert att få anledning att återkomma här i kammaren också eftersom det finns ett stort intresse för frågan.

Anf. 90 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Hästnäringen genererar 38 000 arbetstillfällen, ger mängder av barn och unga en meningsfull fritid och bidrar till det öppna landskapet runt om i Sverige. Men branschen har också stora ekonomiska utmaningar som har pågått under lång tid under den nuvarande lågkonjunkturen.

Inom travet har antalet hästar som fötts under ett år nästan halverats på drygt 20 år, detta trots att spelet via ATG under samma tid ökat kraftigt. Trenden är att hästägare med stora ekonomiska resurser och tränare med stora rörelser tar över alltmer på bekostnad av folkrörelsen. Händelser som Skatteverkets tolkning av momsfrågan och den höjda spelskatten riskerar att göra att ännu färre kommer att kunna livnära sig inom hästsporten och ha hästar som en hobby i framtiden.

Jag tackar finansministern för att hon har kommit och svarat på denna interpellation. Jag hoppas att det stämmer att hon ser vikten av hästnäringen och vad den betyder för den svenska landsbygden och att vi verkligen följer upp vad som händer i denna fråga.

(Applåder)

Anf. 91 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag tackar för applåden! Nej, jag skojar – jag tackar för debatten.

Som jag nämnde kommer vi säkert att återkomma i frågan på olika sätt. Jag har inget mer att tillägga just nu.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2023/24:95 om besparingar i sjukvården

Anf. 92 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Sofia Amlöf har frågat mig vad jag avser att göra för att besparingarna i sjukvården inte ska få konsekvenser som till exempel ökande värdköer och fler vårdskador. Sofia Amlöf har också frågat mig vad jag avser att göra för att besparingarna i den ekonomiska krisen i sjukvården inte ska leda till uppsägning av personal.

Fru talman! Långa väntetider och värdköer, liksom brist på vårdplatser, är fortsatt stora utmaningar inom hälso- och sjukvården. Värdköerna och bristande kompetensförsörjning är problem som har funnits under lång tid och som tyvärr har fortsatt växa under de senaste åren.

Regeringen och jag själv är medvetna om den nuvarande ekonomiska situationen i kommunsektorn. Jag är därför glad över att regeringen i budgetpropositionen för 2024 har aviserat extra tillskott till regionerna de kommande åren för att stärka hälso- och sjukvården. För 2024 tillförs regionerna till exempel ett sektorsbidrag om 3 miljarder kronor. Medlen kan användas till de områden där regionerna själva bedömer att de största behoven finns.

För att ytterligare stödja regionernas arbete med att tillgodose befolkningens behov av god och tillgänglig hälso- och sjukvård har regeringen aviserat ett tillskott för 2025 på 1,5 miljarder kronor. Medlen ska kunna användas för att bland annat förstärka tillgängligheten till hälso- och sjukvården genom att korta värdköer och väntetider samt öka vårdens kapacitet och antalet vårdplatser.

Regeringen tillför därutöver ytterligare medel till primärvården samt genomför en ambitionshöjning inom cancervården och barncancervården på cirka 500 miljoner kronor per år 2024–2026 för en bättre cancervård.

Det ekonomiska läget är utmanande, och en hög inflation kombinerat med höga räntenivåer påverkar alla delar av samhället – välfärden, företagen och hushållen. Givet det besvärliga ekonomiska läget är fokus i regeringens budgetförslag att i första hand bekämpa inflationen, samtidigt som det är uppenbart att utsatta hushåll och välfärden kommer att behöva stöd genom den här svåra tiden.

Det är sjukvårdshuvudmännen, med direktvalda politiker på kommun- och regionnivå med beskattningsrätt, som ansvarar för hälso- och sjukvården, och verksamheten finansieras till stor del av just skatter. Staten kan inte fullt ut kompensera för de kostnadsökningar som kommunsektorn har. Även kommuner och regioner behöver ta ett ansvar.

Utöver de förstärkningar av det generella statsbidraget och medel riktade till sjukvården som staten bidrar med behöver politiker på alla nivåer arbeta med att prioritera kärnverksamheter. Det ekonomiska regelverket innebär att kommuner och regioner vid behov, exempelvis efter besked om statliga tillskott, kan fatta nya beslut gällande budget.

Regeringen noterar att ett antal regioner har avsatt medel till resultatutjämningsreserven under de senaste åren när resultaten varit goda. Regeringen ser positivt på att kommuner och regioner har haft möjlighet att avsätta medel i RUR, alltså resultatutjämningsreserven. RUR tillkom efter finanskrisen 2007–2010 just med syftet att ge kommuner och regioner bättre ekonomiska planeringsförutsättningar.

Den 1 januari 2024 förbättras planeringsförutsättningarna ytterligare när sektorn får möjlighet att avsätta pengar i en resultatreserv. Den nya resultatreserven innebär ett flexiblere regelverk kring när medlen får användas och därmed i förlängningen ett mer flexibelt balanskrav.

Enligt Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, som presenterades häromveckan, har regionerna överlag inte lagt stora varsel eller beslutat om kraftiga besparingar 2024. Förklaringen är att de ökade kostnaderna till stor del är tillfälliga. Många regioner tar enligt rapporten sikte på en rimlig kostnadsnivå 2025 och anser att det är förenligt med god ekonomisk hushållning att inte tillfälligt dra ned på verksamheterna onödigt mycket. Regionerna har således gjort bedömningen att detta är möjligt.

Med det vill jag tacka Sofia Amloh för frågorna. Jag ser fram emot debatten.

Anf. 93 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! I regeringens budgetar för både 2023 och 2024 ger regeringen långt mycket mindre pengar till sjukvården än vad som enligt SKR behövs. Alla 21 regioner går i dag med underskott, och region efter region behöver göra omfattande ingrepp i verksamheterna för att klara ekonomin. Detta får stora konsekvenser för patienter, som inte får den vård de behöver i tid, och för personal, som får sämre arbetsvillkor och färre kollegor.

Det är mot den bakgrunden jag ställer mina frågor till statsrådet här i dag, men svaren från statsrådet får mig att tvivla starkt på att statsrådet är helt införstådd med hur illa det faktiskt är där ute. SD-regeringen kastar in Sverige i en djup sjukvårdskris när regionerna får för lite resurser i tider som dessa.

Min hemregion Sörmland är först ut med att lägga ett massvarsel – 700 personer. Regionstyrelsens ordförande i Sörmland, en moderat, har påtalat den kris som finns i Sörmland och runt om i landet och vädjat till sina egna partiföreträdare, till statsministern själv och till finansministern. Det kristdemokratiska regionrådet har gjort detsamma till statsrådet här. När budgeten presenterades stod Sörmland inför faktumet att behöva varsla personal. Region Sörmland väntade alltså bokstavligen till dess att budgeten var framlagd – man lade varslet veckan efter.

Detta får såklart allvarliga konsekvenser för patienter, för det kommer att bli svårare att komma i kontakt med vårdcentralen. Tillgängligheten blir sämre. Man får åka längre för att träffa en läkare, få en tid eller få behandling. Vårdcentraler blir otillgängligare, och tiderna blir sämre. Och det är tyvärr bara början. Detta kommer att få faktiska konsekvenser för människor och människors hälsa.

Fru talman! Statsrådet hänvisar till resultatutjämningsreserven, alltså den ekonomiska backup som regionerna kan ha. I Sörmland hade man närmare 1 miljard på det kontot – faktiskt efter socialdemokratiskt styre både i regionen och nationellt – men den miljarden var slut redan nu efter sommaren. Läget i Sörmland är nu så allvarligt att man behöver låna pengar för att kunna betala ut löner i december. För att medarbetarna ska kunna julhandla lånar regionen pengar, och som nämndes i statsrådets svar är detta inte den bästa tiden att låna pengar till drift. Jag tror att man kommer att betala närmare 70 miljoner i räntekostnader för att kunna betala ut löner.

Region Sörmlands underskott är nu 1 200 miljoner kronor. Det motsvarar 4 000 kronor per sörmlänning. Jag tvivlar starkt på att statsrådet och SD-regeringen är införstådda med hur omfattande sjukvårds krisen är och konsekvenserna av den. Och skulle statsrådet ha den insikten, varför i hela världen låter statsrådet sjukvården drivas in i denna kris?

Anf. 94 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Jag tackar interpellanten för en mycket viktig och aktuell interpellation. Jag tackar också ministern för svaren hitintills.

Vi har en sjukvårds kris i vårt land, precis som det har sagts i tidigare inlägg. Stora underskott väntar för många av våra regioner, och detta kommer att leda till allvarliga konsekvenser.

Jag själv kommer från Västernorrland. I Region Västernorrland är det, precis som i många andra regioner, de skenande kostnaderna för hyrpersonal som står för en stor del av underskottet. Bemanningskostnaderna för hyrpersonal närmar sig nu 700 miljoner kronor i mitt län. Det är ett rekord som vi hellre hade varit utan.

I stora delar av vårt land styrs möjligheterna att få vård av om bemanningsföretagen vill leverera personal eller inte. Detta är ett problem som ökar. Bara under det första halvåret 2023 köpte regionerna tillsammans in hyrbemannings tjänster för 4,6 miljarder.

Det vi ser nu är en form av utpressning. Regionerna är beroende av att det levereras hyrpersonal, och bemanningsföretagen sätter de priser som de vill sätta. När andelen inhyrd personal blir för stor är det den ordinarie personalens arbetsmiljö som blir lidande. Det är den ordinarie personalen som utför alla kringuppgifter. Det är de som tar hand om den hyrpersonal som kommer in och som visar hyrpersonalen arbetsuppgifterna samt

introducerar och vägleder dem. Det är också den ordinarie personalen som får jobba de pass och de tider som hyrpersonalen inte vill ha – julafton, nyårsafton, midsommar, helger och så vidare.

Även kontinuiteten för patienterna minskar. Kontinuiteten är ofta det viktigaste för patienten. Det handlar om att jag har en trygghet när jag söker sjukvården, att jag vet vilken läkare jag ska träffa, att jag får träffa samma sjuksköterskor och samma undersköterskor och att jag slipper upp-repa min sjukdomshistoria varje gång.

Möjligheten till utvecklingsarbete försvåras också, och patientsäkerheten riskerar att påverkas negativt när andelen inhyrd personal blir för stor.

Så här kan vi inte ha det. Sjukvårdsministern ser konsekvenserna av de skenande hyrkostnaderna i landets regioner. Tänker ministern ta något initiativ för att stoppa denna utveckling?

Anf. 95 EVA LINDH (S):

Fru talman! Flera av mina kollegor har gett lite olika perspektiv på den sjukvårdskris som vi faktiskt befinner oss i just nu.

Jag tycker att det är jättebra att Sofia Amloh har skrivit den här interpellationen så att vi får möjlighet att ställa frågor, för vi är oroliga.

Jag själv bor i Östergötland. Region Östergötland befinner sig i ett väldigt tufft ekonomiskt läge. Enligt de senaste prognoserna förväntas man landa på hisnande 1,6 miljarder i underskott när året är slut. Om ledningen i Region Östergötland – Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna med stöd av Sverigedemokraterna – inte lyckas bryta den nedåtgående kurvan kommer det att få konsekvenser för sjukvården. Man har ännu inte lagt några varsel, men regionstyrelsens ordförande säger att det är 6 procent som måste bort. Det motsvarar 600 tjänster. Man skulle återkomma i slutet av oktober om vad detta kommer att innebära. Vi vet inte, men det är naturligtvis oroande.

Vi vet alla att det var en tuff period för sjukvården även tidigare i och med pandemin. Många regioner har fortfarande uppskjuten vård att ta hand om.

Frågan är precis den som Sofia ställde: Varför i hela friden skjuter inte regeringen till mer resurser till regionerna? Vi förstår det inte. Vi hoppas att sjukvårdsministern kan ge ett svar.

Efter att ha hört ministrarnas svar, och när det pratas om resultatreserven, kan jag inte låta bli att gå in på detta. Det är ju jättebra att vi ändrar lagstiftningen. Vi är överens om att vi ska gå från en resultatutjämningsreserv till en resultatreserv. Det innebär att regioner och kommuner kommer att kunna avsätta mer och använda sig av dessa resurser på ett bättre sätt. De kommer också att ha större möjligheter att själva bestämma.

Men vilka regioner kommer att kunna avsätta pengar i den resultatreserven de kommande åren? Jag ser ingen. Alla regioner utom en går med underskott i år. Den stora kostnaden i regionerna, precis som i all annan verksamhet, är ju personal. När personalen försvinner påverkar det sjukvården för oss alla; det vet vi.

Det som ställer till det när det gäller kostnader i Region Östergötland, precis som i många andra regioner, är hyrpersonal. Det har ökat med 75 procent under det här året. Det ser lite olika ut, men i Östergötland får

man betala dubbelt så mycket för en hyrpersonal som för en anställd. Det innebär ju att otroligt mycket resurser inte kan användas till sjukvård.

Det jag oroar mig för är något som jag hoppas och tror att vi är överens om, nämligen att man ska få vård efter behov. Nu riskerar vi att få en vårdkris som är alarmerande.

Jag hoppas att sjukvårdsministern kan ge oss ett lugnande besked om vad som kommer att hända och att vi kan hjälpa regionerna så att vi får en bättre sjukvård i hela landet.

Anf. 96 ISAK FROM (S):

Fru talman! Jag tackar Sofia Amloh för en viktig interpellation.

Vi är här från hela landet, statsrådet. Vi ser samma bekymmer och utmaningar i hela landet. Jag är från Västerbotten. Min region, liksom alla de 15 kommunerna i den, saknar personal att anställa. Det fattas läkare, specialistsjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och tandhygienister. Hos kommunerna fattas psykologer, arbetsterapeuter, undersköterskor, sjuksköterskor och tandläkare.

Det råder tandläkarbrist. Det finns tandläkare, men det är i huvudsak hos de privata. För mig – en vuxen man som bor i Norrlands inland – finns det ingen tid. Man får åka till kusten, för det är där de privata tandläkarna finns. De har inte etablerat sig. Detta beror på det system vi har i Sverige, som innebär att man kan välja patienter. Man väljer de patienter som har störst betalningsförmåga och lägger över kostnaderna för att ta de äldre och de unga på regionerna.

De unga är inte speciellt imponerade av detta regeringsunderlag, som dessutom höjer kostnaderna för unga. Det borde ju egentligen vara tvärtom.

Nu sa statsrådet att man tillför nödvändiga resurser, men enligt Sveriges Kommuner och Regioner tillför regeringen hälften av det som måste till för att vi ska uppnå status quo, alltså för att det inte ska bli någon förändring alls.

En del i detta är säkert den utredning som regeringen har tillsatt om ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap för sjukvården. Om man inriktar sig på organisationen i stället för att se de verkliga bekymren, för att sedan kunna föra över huvudmannaskapet till staten och för att därefter med ett slag i denna kammare kunna privatisera allt eller delar av det, är det förstås också en politisk prioritering.

Det är klart att vi och Sjukvårdssverige funderar. Varför ser man inte de verkliga bekymren? I Västerbotten är ett verkligt bekymmer förvisso att regionen förmodligen kommer att gå back innevarande och nästa år, men bekymret är framför allt att det fattas personal. Det fattas sjukvårdspersonal, och det fattas människor som faktiskt vill utbilda sig och ta dessa viktiga jobb för att vi ska få välfärden att fungera.

Hur många tänker sig statsrådet att man ska kunna utbilda? Hur många behöver utbildas? Hur ska vi kompetensförsörja sjukvården?

(Applåder)

Anf. 97 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamöter, för väldigt intressanta inlägg! Jag ska försöka besvara så många frågor som möjligt.

Låt mig backa till hur det ser ut. Vi har att hantera en inflation. SKR:s, Sveriges Kommuner och Regioners, chefsekonom uttryckte sig om det. Hon kallade det för inflationssmockan. Det är problemet.

Det är så det ser ut. Det handlar inte om personalens löneavtal. Det handlar inte om att man i allmänhet har varit slarvig i regionen och lagt pengar på fel saker, utan det handlar om inflationssmockan, som hon kallar det. Det är konsekvenserna av den som vi måste hantera.

Det som skiljer regionerna från kommunerna är att man har ingått ett pensionsavtal som skrivs upp med kpi. Det har skrivits upp med 8 procent i år och skrivs upp med 9,14 procent hela nästa år.

Även om inflationen nu långsamt är på väg ned och vi förhoppningsvis ser en bättre situation för hushåll och företag tiden framåt kommer regionerna att bära konsekvensen av inflationen hela nästa år.

Det är alltså inflationen som är problemet. Då behöver statsmakterna fundera på: Ska vi spä på inflationen, eller ska vi medverka till att vara återhållsamma så att den faktiskt går ned?

Det som är viktigt för alla är att hundralappen återfår sitt värde. Att betala hundralapp efter hundralapp i pensionskostnader som inte har det värdet är varken bra för dem som en gång ska plocka ut pensionen eller för samhället i stort.

Vi måste verkligen få ned inflationen. Det är nummer ett för regeringen. Möjligen ser vi nu att det börjar ge effekt, försiktigt och långsamt. Men det är den inriktningen vi måste ha. När vi kommer ned till en rimlig nivå kan vi återgå till att göra det som är viktigt i en lågkonjunktur och satsa på investeringar framåt.

När det gäller just sjukvården är det inflationen som måste klaras ut akut. Det är en tillfällig händelse som inte handlar om de långa tiderna, utan det är en tillfällig situation med inflation. Det är därför man får sektorsbidrag på 3 miljarder som man har att direkt kunna lägga på pensionskostnaderna för att klara ut det.

Sveriges Kommuner och Regioner har aldrig framfört till någon eller regeringen hur mycket pengar de tycker att regeringen ska hiva in. Det de har berättat har varit hur mycket de tror att underskottet blir. Det är trots allt en viktig skillnad.

Man inser väl också där att det är de direktvalda politikerna som bär ansvaret. Riksdagen har fattat beslut om hur ansvarsfördelningen ser ut. Därför är det nödvändigt att man som direktvald politiker med beskattningsrätt tar det ansvaret och bestämmer hur man ska göra.

Jag noterar att i Sörmland, som ledamoten Sofia Amloh lyfter fram som sitt exempel, har inte heller Socialdemokraterna såvitt jag vet än så länge föreslagit någon skattehöjning utan arbetar med samma pengar som man har.

Det valet och hur man använder sina resurser står varje regionfullmäktigeledamot för. Det är därför de är valda, har fått folkets förtroende och har att hantera ekonomin. De ska bedöma. Ska vi använda tidigare överskott? Ska vi möjligtvis gå med underskott? Det finns regioner som gör sådana vägval i dag.

Ledamöterna i regionfullmäktige är de som bär ansvaret. Men regeringen måste stödja och stötta. Det gör vi med det särskilda sektorsbidraget plus det generella statsbidraget som går till både kommuner och regioner.

Därutöver har vi många fler miljarder som ligger kvar och ligger fast i sjukvården. En av mina viktiga uppgifter är att se till att de är användbara för regionerna. Det handlar om att de inte är detaljstyrda på ett sätt som de hittills har varit väldigt mycket. Det gör det svårt att använda dem.

Det är nödvändigt att arbetet också inriktas på att göra pengarna tillgängliga för regionerna så att de kan användas där regionpolitikerna bedömer att de allra mest behövs.

Anf. 98 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag börjar med att ändå lite kort kommentera det läge som är i Sörmland och kanske, som vi var inne på, runt om i hela landet.

Statsrådets har ett svar till det jag precis har beskrivit om att man lånar pengar för att betala ut löner. Sjukvården blir ännu mer otillgänglig, och människor får inte vård i tid. Sjukvårdsministerns svar till medborgarna, patienten och personalen som nu är varslad att det är inflationen som vi ska driva ut.

Det är en inflationssmocka. Det är det absolut. Men man måste kanske kunna ha två saker igång samtidigt. Resultatet av inflationssmockan kommer att vara en sjukvård i kris. Att man inte klarar att bära sjukvården igenom inflationen tycker jag är ett svaghetstecken.

Jag fastnade lite grann vid statsrådets svar att man inte kan kompensera för kostnadsökningar fullt ut. Nej, men man är faktiskt inte alls i närheten. Vi ser det som mina kollegor också har beskrivit. Den kompetensbrist vi ser är svarta hål.

Det är svårt att hitta rätt personal till rätt plats för rätt funktion. Vi var inne på tandvården. Det är samma sak även i Sörmland, för att ge den bilden. Som jag nämnde i mitt första inlägg handlar det också om arbetsmiljön.

Vi kommer från en tidigare kris med en pandemi där människor inte har kunnat ta semester. Vi vet hur sjukvårdspersonalen har stått i fronten och burit vården. Nu ska den bli av med kollegor.

Det är 700 personer som sägs upp bara i Sörmland, och det kommer antagligen inte att stanna där. Är det priset efter en pandemi, nu med förklaringen att vi har en inflation som först ska bekämpas och att vi sedan får se vad som är kvar av sjukvården efter den? Det är upprörande.

Det kanske är fel begrepp att använda, men det är nästan så att Region Sörmland och även fler regioner måste bedriva någon form av *Lyxfällan*. Men det är inte *Lyxfällan*, för det handlar inte om lyx som man har spenderat pengarna på. Man har spenderat dem på sjukvård, omsorg och det grundläggande åtagande man har i välfärden. Det är den saneringen som kommer att krävas. Vi har inte sett slutet av det än.

Regeringen lägger i budgeten för kommande år totalt sett 6 miljarder på sjukvården. Socialdemokraterna lägger dubbelt så mycket på sjukvården. Det går att göra andra prioriteringar, och det kommer fortfarande att gå att göra det. Statsrådet behöver fundera på det för att konsekvenserna inte ska bli för stora.

Min fråga är: Varför är inte SD-regeringen och statsrådet beredda att lägga mer pengar på sjukvården när det är så otroligt uppenbart att det är vad som krävs?

(Applåder)

Anf. 99 MALIN LARSSON (S):

Fru talman! Fungerande sjukvård och en jämlik sjukvård över hela landet är någonting som bara måste fungera. Statsrådet sa i sitt inlägg att man måste hantera inflationen. Samtidigt är det ministerns SD-regering som svälter ut svensk sjukvård just nu.

Regionerna får inte de tillskott de behöver. Samtidigt sänker man skatten för dem som har det allra bäst, och man säger nej till en bankskatt. Statsrådet anser att regionerna också ska tvinga fram skattehöjningar. Det blir då platta skatter som i så fall drabbar dem med lägst inkomster.

Dessutom sätter bemanningsbolagen de priser de vill, och regionerna hamnar i klorna på dem. Samtidigt måste vi ha personal för att vårda våra sjuka medborgare. Bemanningsbolagen är ofta stora bolag som gör miljoner i vinster på skattepengar som skulle ha gått till vården.

Det här är också pengar och resurser som man nu slukar men som skulle kunna användas till att utbilda, anställa, höja löner och förbättra arbetsmiljön för regionanställda. De här pengarna går i dag till bemanningsföretagen.

Jag vet att ministern nyligen har besökt vår region och tagit del av detta allvarliga läge. Det är ett allvarligt läge med nästan 700 miljoner i kostnader för detta. Ditt besked till oss som bor i Västernorrland var att hyrpersonalkrisen är regionernas problem och inte ditt som sjukvårdsminister, trots att det är nationell lagstiftning som tillåter detta system. Därför frågar jag fortfarande om statsrådet är beredd att se över lagstiftningen för att komma till rätta med problemet.

Anf. 100 EVA LINDH (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tala om ekonomi. Många gånger, även när statsrådet svarar, hänvisar man till inflationen. Det är snart sagt nästan bara regeringen som gör det när det gäller resurser till välfärden. De flesta ekonomer säger att resurser till välfärden inte har den påverkan på inflationen som regeringen säger att de har. Det där är alltså inte en sanning som man kan fastställa, utan det görs olika bedömningar.

Däremot säger flera ekonomer att när det nu blir så som det blir i välfärden – att man måste dra ned – är det ett problem när vi hamnar i en lågkonjunktur, som vi är i nu. När fler sägs upp, för det är vad det kommer att innebära när välfärden inte får tillräckliga resurser, kommer det att späda på lågkonjunkturen. Det blir också ett problem för oss alla i samhället.

Om det nu är en inflationschock är det självklart en kris för välfärden, precis som en del andra kriser som vi har sett. Då kan man välja att kompensera för det för att man inte ska få en vårdkris. Pandemin var en annan typ av kris, helt annorlunda än inflationschocken. Men man kan välja att tillföra mer resurser för att rädda välfärden och inte komma in i en vårdkris.

När det gäller att höja skatten är det precis som Malin Larsson säger: Många väljer att inte göra det därför att man vet vilka det är som drabbas mest av en skattehöjning i kommuner och regioner. Skattehöjningen är platt, och det innebär att de med de lägsta inkomsterna får betala mest. Jag tycker att det är märkligt att man kan inflationssäkra och inflationsskydda höginkomsttagare men uppenbarligen inte inflationsskydda välfärden.

(Applåder)

Anf. 101 ISAK FROM (S):

Fru talman och statsrådet! Det har väl inte riktigt med den här debatten att göra, men jag konstaterar att regeringen tänker fortsätta att importera inflation. Man tänker öka importen av råolja i och med sin politik för reduktionsplikt. Men det är en helt annan debatt med en annan minister.

Det vi diskuterar här är hur vi får fler vårdanställda att stanna kvar på sin tjänst. Hur får vi fler sjuksköterskor som i dag utbildar sig att vilja vara kvar? Hur minskar vi beroendet av hyrläkare? Sjukvården har under en tid varit underfinansierad personellt.

För varje dag som går gör sjukvården framsteg. Det vi inte kunde bota i går kan vi bota i dag, och det gör att kostnaderna, inte minst medicinkostnaderna, ökar kraftigt. Det vet jag att statsrådet är ganska väl informerad om. I ljuset av det läge vi nu har, där sjukvården gör drastiska besparingar, innebär det att det kommer att finnas människor som inte får den vård som de har rätt till.

I det läget tillsätter regeringen en utredning för att förstatliga hela eller delar av sjukvården i stället för att inrikta sig på det verkliga bekymret: Hur får vi mer personal att vilja vara kvar på jobbet? Hur får vi fler läkare, sjuksköterskor och undersköterskor att med glädje vilja gå till jobbet?

Och hur får vi tandläkare i hela landet? Det tycker jag att statsrådet bör fundera på.

(Applåder)

Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! På tal om att säga rätt saker till rätt minister är tandvården en annan ministers ansvar, så ledamoten får återkomma till rätt minister i den frågan.

När det gäller vilka åtgärder regeringen har vidtagit var den viktigaste uppe i början på året, nämligen de uppdrag vi har gett till Nationella vårdkompetensrådet och det arbete vi gör just för kompetensförsörjningen.

Det viktigaste just nu är inte att öka antalet utbildningsplatser utan att få medarbetare att stanna kvar på sitt arbete. Det är så många som går ned i tid därför att jobbet är för tungt. Och detta har pågått i år efter år. Sjukvårdskrisen är inte ny; den har pågått länge utan att det har gjorts tillräckligt stora saker. Vårdförbundet kan berätta att de senaste sex åren – inte det senaste året utan de senaste sex åren – har fler än 13 600 sjuksköterskor lämnat yrket och jobbar inte alls med sjukvård.

Man har självklart rätt att jobba deltid, men jag kan berätta att om alla de sjuksköterskor som i dag jobbar deltid skulle gå upp till heltid skulle vi ha 8 000 fler sjuksköterskor i heltidstjänster. Då skulle vi inte ha den kris som vi har i dag.

Det är verkligen ett arbetsmiljöproblem det handlar om. Kan det säkerställas att man har sin lediga dag och får behålla den och att ens lediga helg också infaller som planerat? Det är inte så det ser ut för vårdpersonal i dag. Det görs hela tiden förändringar som påverkar.

Jag är ganska ofta ute i verksamheter, och det är sällan någon berättar att de har jobbat länge på en avdelning. Det vanliga är att man har bytt därför att arbetsvillkoren och arbetsmiljön är för dåliga. Man vill då byta för att se om man kan hitta en bättre arbetsplats. Det är alltså medarbetarna vi behöver lyssna allra mest på.

Inte minst ska vi också ha samtal och möten med de fackliga representanterna för att lyssna på vad vi ska göra. Regeringen har haft det återkommande gånger, och jag är glad över att se att regionerna nu gör på motsvarande sätt. Man träffar alla fackliga parter, går igenom vad som brister, diskuterar vad man gör och ser till att man återkommer.

Jag är glad över de möten vi i regeringen har haft flera gånger, också tillsammans med Sveriges Kommuner och Regioner, med de fackliga representanterna för att skärpa kompetensförsörjningen. Den är verkligen det allra mest nödvändiga för svensk hälso- och sjukvård.

Flera ledamöter har varit inne på bemanningsföretagen. Det finns ingen lag som säger att man måste ha bemanningsföretag. Jag vill be ledamöten berätta var den lagen finns och när riksdagen fattade beslut om den. Jag har återkommande lyft till regionerna att regeringen gärna medverkar till att vi kommer ifrån det beroende vi har av bemanningspersonal. Man har fortfarande inte återkommit till hur, men jag vill säga att de verkligen försöker själva. Regionerna gör många försök att hitta former för att komma ur detta.

Just i Västernorrland fick jag goda exempel på hur man lyckats. Vid Sundsvalls sjukhus jobbar man nu på två avdelningar med helt fast anställd personal. Ledamöten skakar just nu på huvudet, som ni som ser detta på tv märker. Det innebär alltså att den sjukvårdschef jag träffade ljög. Jag försätter att sjukvårdschefen inte gjorde det.

Det man har lyckats med i Sundsvall är att gå från ungefär 165 vårdplatser till 220 vårdplatser. Man har gjort en fantastisk resa och förbättrat arbetsvillkoren för att lyckas med det. Det man har gjort i Sundsvall är ett gott exempel, och nu gäller det att hålla i och lyckas med detta så att det klarar sig långt framöver.

Kompetensförsörjning, arbetsmiljö och fast anställd personal är nycklarna framåt i vad man behöver göra. Regeringen ger inte bara de generella statsbidragen eller de 3 miljarder som är sektorsbidrag. Totalt sett i mitt område är det både sektorsbidrag och ytterligare 13 miljarder som går till sjukvården.

Det är alltså pengar in till verksamheten, och som jag nämnde är det viktigt för mig att detta blir verksamma pengar för regionerna. Det har de inte alltid varit, och Riksrevisionen har framfört det till riksdagen återkommande gånger. Det är därför angeläget för mig att pengarna kommer ut till verksamheterna.

Anf. 103 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Jag tänker börja i den ände som jag tycker att statsrådet beskriver väldigt väl. Jag önskar att vi kunde stå och ha den typen av debatter. Hur ska vi utveckla svensk sjukvård? Hur kan vi komma till rätta med arbetsvillkoren och de dialoger som krävs runt detta?

Jag vet mycket väl hur sjukvårdsministern brinner för de här frågorna, för vi har debatterat detta förr. Det gäller framför allt arbetsmiljön. Den är otroligt viktig. Det är inte alltid lönen det hänger på. Det är arbetsmiljön, arbetsvillkoren och vilka förutsättningar människor har att utföra sitt arbete – ja. Men hur i hela friden ska de göra det nu? Man säger ju upp folk. Man varslar människor i stället för att jobba med att få dem att stanna eller komma tillbaka och få det bättre. Jag önskar att vi hade den typen av debatter, men det är inte så verkligheten nu ser ut.

I verkligheten går man med miljarder i underskott. Man säger upp folk för att hantera gigantiska underskott. Och det räcker inte. Vi ser inte var detta kommer att stanna. Det är den debatten och den verkligheten vi har, och det är den verkligheten som statsrådet behöver hantera.

Jag är djupt orolig. Det är därför vi har den här interpellationsdebatten. Det kommer inte att finnas personal till våra patienter. Veldig många kommer att bli djupt drabbade av detta. Det är därför jag blir så otroligt orolig när man väljer att inte skjuta till de pengar som helt uppenbart krävs. Det är skillnad på 6 miljarder från regeringen och 12 miljarder i vårt alternativ från Socialdemokraterna.
(Applåder)

Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna och för den debatt vi har haft!

Nu avslutade ledamoten med precis det som är sanningen: Inte ens Socialdemokraterna ger regionerna det de vill ha utifrån den siffra som har nämnts. Då är frågan: Är det rimligt att tänka sig att regionerna kan göra en budget och om den inte går ihop ska någon annan fixa pengarna? Nej, det tycker uppenbarligen varken Socialdemokraterna eller regeringen. Däremot tycker båda parter att vi måste gå in och stödja och stötta eftersom det är nödvändigt för att klara sjukvården.

Ingen av oss lägger dock pengar som gör att man slipper göra några förändringar. Något parti i riksdagen tycker visserligen att man kan ge väldigt mycket mer pengar och spä på inflationen ytterligare, men det finns inget parti som säger att det inte kommer att behöva göras förändringar i regionerna. Vi är nämligen alla, tror jag, överens om att inflationen måste ned.

Den budget som regeringen har lagt fram har ett reformutrymme på 40 miljarder. Där var inte alla ekonomer – ledamoten Lindh har alldeles rätt i det – helt överens om vad de tyckte. Men att regeringen skulle lägga fram en budget som var expansiv var det inte någon som tyckte innan vi lade fram den. Budgeten behöver vara rimlig utifrån den inflation vi har.

I vår budget går 40 procent av pengarna till välfärden och 40 procent till hushållen för att de ska klara den situation som råder. Sedan går en del pengar till andra saker som också är nödvändiga.

Regeringen har också alltid möjlighet att återkomma. Det gör man alltid när det finns behov av det. Men vi måste få ned inflationen. Annars kommer regionerna att få ytterligare ett år med höga pensionskostnader, och det kan vi inte leva med. Vi måste se till att de kommer tillbaka till rimliga nivåer så att pensionerna dessutom får sitt fulla innehåll och sitt fulla värde.

Arbetet nu handlar om att fortsätta hålla i inflationsbekämpningen och se till att vi får besluten fattade i riksdagen. Än så länge är de inte fattade när det gäller den budget vi har lagt fram. Finns det en majoritet för en annan budget kommer det att vara den som det fattas beslut om, men såvitt jag vet är det inte så. Centerpartiet föreslår väl mindre pengar till sjukvården, vad jag kan se i utgiftsområde 9. Det viktiga är att riksdagen fattar beslut om en budget som är hållbar för nästa år.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellationerna 2023/24:53 och 81 om skulder och ökat antal vräkningar av barn

Anf. 105 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Angelica Lundberg har frågat civilministern hur han ser på Överskudsättningsutredningens förslag och vilka av dem han tänker sig att regeringen kommer att gå vidare med samt när riksdagen kan förvänta sig att ha förslag om att bromsa överskudsättningen på sitt bord.

Ida Ekeroth Clausson har frågat finansministern vad hon och regeringen gör för att inte privatpersoners skulder ska öka ytterligare hos Kronofogden och om ministern avser att vidta några andra åtgärder inom sitt ansvarsområde för att minska antalet vräkningar som berör barn.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som har den stora glädjen att svara på dessa interpellationer.

Först och främst vill jag understryka att regeringen ser allvarligt på risken för överskudsättning, till exempel på grund av kreditköp eller på grund av lån som inte kan betalas tillbaka. Överskudsättning innebär ett stort lidande för den enskilde men får också negativa konsekvenser för närstående, inte minst barn, och för samhället i stort. Jag instämmer därför i hög grad med interpellanterna om att det är viktigt att motverka överskudsättning och att det arbetet fortsatt ska ske på bred front.

Överskudsättningsutredningen, som nämns av båda interpellanterna, har haft i uppdrag att lämna förslag på åtgärder mot riskfylld kreditgivning. Utredningens betänkande har remitterats, och svarstiden gick ut i går. Utredningens förslag ska nu analyseras i ljuset av remissinstansernas synpunkter, och jag vill inte föregripa det arbetet som alltså inleds här och nu.

Ett viktigt led i arbetet mot överskudsättning är en välfungerande budget- och skuldrådgivning. I juni fick Konsumentverket därför i uppdrag att genomföra insatser för att förstärka stödet till den kommunala budget- och skuldrådgivningen. Syftet är att öka allmänhetens kännedom om verksamheten och främja lokal samverkan mellan olika aktörer i privatekonomiska frågor. En delredovisning ska lämnas i februari nästa år, och uppdraget ska slutredovisas senast i september.

En annan viktig pusselbit för att motverka överskudsättning är Kronofogdemyndighetens långsiktiga förebyggande arbete. Detta sker bland annat genom att Kronofogdemyndigheten, ofta tillsammans med till exempel kommuner, andra myndigheter och organisationer, verkar för att öka kunskapen hos olika målgrupper som har eller riskerar att få ekonomiska problem.

Som Ida Ekeroth Clausson påpekar har antalet avhysta barnfamiljer ökat under det första halvåret 2023. Den vanligaste orsaken till avhysning är hyresskulder. Ökningen är naturligtvis mycket olycklig, och regeringen följer utvecklingen noga. Även i denna fråga är det viktigt att arbeta brett, förebyggande och långsiktigt, inte minst eftersom barn berörs.

Kronofogdemyndigheten har också ett pågående uppdrag att verka för att ett avhysningsförebyggande samarbete ska etableras med socialtjänst och hyresvärdar i samtliga kommuner. Utöver att göra stor nytta är jag övertygad om att redovisningen av uppdraget också kommer att föra med sig värdefull kunskap om hur man kan arbeta med dessa frågor framöver.

Bland andra åtgärder som regeringen vidtar för att minska skuldsättningen kan nämnas att regeringen i budgetpropositionen för 2024 föreslår att den tillfälliga höjningen av bostadsbidraget förlängs ytterligare sex månader till och med den 30 juni 2024. Syftet är att nå de barnfamiljer som har en svag ekonomi och därmed är särskild utsatta för höjda levnadskostnader.

Detta är bara några exempel på det brett upplagda och målmedvetna arbete som regeringen bedriver på området.

Anf. 106 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Den 3 juli i år överlämnade Överskuldsättningsutredningen betänkandet *Ett förstärkt konsumentskydd mot riskfylld kreditgivning och överskuldsättning* till civilminister Erik Slottner.

Utredningen tillsattes av den förra, socialdemokratiska regeringen och hade bland annat i uppdrag att granska marknaden för konsumentkrediter och bedöma i vilken utsträckning det finns en risk för att krediter erbjuds till konsumenter som inte har möjlighet att betala tillbaka. Dessutom innebär uppdraget att bedöma vilken typ av underlag som bör ligga till grund för prövningen av en konsuments återbetalningsförmåga och föreslå hur kreditgivare och andra som lämnar krediter kan få en bättre helhetsbild av konsumentens skulder. Utredningen skulle också föreslå ett system för skuldregister och bedöma vilka åtgärder som skulle kunna vara lämpliga för att ge redan överskuldsatta konsumenter bättre förutsättningar att betala tillbaka sina skulder.

Det är naturligtvis trevligt, fru talman, att justitieministern är här i dag och svarar på den här interpellationen. Men det oroar mig lite grann att detta betänkande nu verkar ha hamnat på Justitiedepartementets bord eftersom jag vet att det departementet nu är hårt belastat av situationen med sprängningar, skjutningar, gängkriminalitet och så vidare och jobbar hårt med åtgärder på det området, samtidigt som man också jobbar med frågan om familjerätt och familjepolitik. Jag hoppas att den här frågan inte hamnar i skymundan på grund av detta. Justitieministern får gärna dementera den farhågan.

Fru talman! Överskuldsättning är ett stort problem. Jag har sagt det förut, men det tål att sägas igen. Ibland känns det nämligen som att frågan inte tas på allvar.

I somras kom en studie från Lunds universitet som visar att var femte överskuldsatt person har försökt ta sitt liv – var femte överskuldsatt person! Ungefär 400 000 personer har i dag skulder hos Kronofogden. Ännu fler är det om man räknar med inkassobolagens skulder. Det innebär att 80 000 personer har försökt ta sitt liv på grund av sin ekonomiska situation.

Därtill lever 180 000 barn i överskuldsatta hushåll, med den otrygghet som det innebär. Det krävs inte mycket för att förstå att situationen är akut.

Redan för tre år sedan stod jag i den här talarstolen och påpekade just detta, att skuldproblemet var en tickande bomb och att åtgärder behövde vidtas där och då. Den socialdemokratiska regeringen förmådde till sist begära denna utredning. Nu är det fyra månader sedan utredningen överlämnade sitt betänkande till regeringen.

Den 14 september frågade jag statsrådet Slottner om utredningens förslag. Han svarade då att frågan var för tidigt väckt. I går var som sagt sista dagen för remissinstanserna att lämna sina svar. Ministern säger här i dag att han inte vill föregripa analysen av remissvaren. Men regeringen måste väl ändå ha någon idé eller uppfattning om vilka förslag man kan tänka sig att gå vidare med och vilken tidsplan man i så fall har.

Jag undrar därför vilka besked regeringen har att komma med i dag. Hur tänker justitieministern gå vidare för att säkerställa att inte fler försätter sig i överskuldssättning?

Anf. 107 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern!

Regeringen har självklart rätt att själv avgöra vilken minister som svarar på interpellationerna. Men jag noterar att finansministern tydligen har gett upp om dessa frågor, eftersom interpellationen har överlämnats till justitieministern.

Sverige genomgår den svåraste ekonomiska krisen sedan 1990-talet. Inflationen har nått rekordhöga nivåer, ekonomin krymper, arbetslösheten har nu börjat stiga och familjer med vanliga inkomster får allt svårare att betala räkningarna.

Om den förda ekonomiska politiken ökar skillnaderna och splittringen i Sverige riskerar det att få förödande konsekvenser för vår samhällsgemenskap. Vi kommer ihåg hur regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna höjde skiktgränsen för statlig skatt och på så vis skyddade landets höginkomsttagare från inflationen. Det var 13 miljarder som hade kunnat gå till välfärden.

Samma skydd gavs inte till de hushåll som har minst marginaler. De förväntades ta smällen för att hålla inflationen nere i Moderaternas Sverige. Här får vi ändå tacka regeringen för att man till slut har förstått det orimliga i detta och nu har pausat uppräkningsen av skiktgränsen.

Fru talman! Det går inte att kompensera för allt. Men när vanliga hushåll drabbas hårt av kostnadsökningar måste politiken agera. Det är visserligen välkommet med tilläggsbidrag till barnfamiljer med bostadsbidrag, men det är inte tillräckligt. Sänkt skatt på snus och plastpåsar hjälper inte särskilt många barnfamiljer.

När kostnadskrisen nu slår mot barnfamiljerna riskerar vi att skapa en generation av barn som växer upp under mer knappa ekonomiska förhållanden än de hade behövt. Samhället har ett ansvar för att se till att barnen inte betalar kostnaden för krisen. När fler barnfamiljer söker sig till välgörenhetsorganisationer eller säger att de inte är säkra på att de har råd att sätta näringsrik mat på bordet är situationen allvarlig.

Socialdemokraterna har föreslagit en extra utbetalning av barnbidraget för 2024 och en höjning av underhållsstödet med 500 kronor per månad det första halvåret nästa år.

Fru talman! Ministern tar i sitt svar upp att det är viktigt att det finns välfungerande budget- och skuldrådgivning. Det är bra. Jag håller med om det. Men tyvärr finns det stora skillnader vad gäller både tillgängligheten till och kvaliteten på rådgivningen som kommunerna erbjuder.

Socialdemokraterna har tidigare föreslagit en skuldakut där hushållen skulle kunna få hjälp och stöd för att inte hamna i skuld. I förslaget ingick tuffare tag mot kreditgivningsföretag och att införa ett nationellt skuldregister, statliga startlån för unga och en satsning på konsumentvägledning. Men det röstades ned.

I budgetmotionen för 2024 föreslår Socialdemokraterna en särskild satsning på konsumentvägledare för att fler svenskar inte ska drabbas av mångåriga effekter av den ekonomiska krisen. Eftersom ministern själv pekar ut kommunernas viktiga roll undrar jag om regeringen är beredd att öka resurserna till kommunerna så att de kan stärka budget- och skuldrådgivningen samt konsumentrådgivningen.

Anf. 108 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att beklaga att två var för sig så viktiga interpellationer klumpas ihop på det vis som sker här i afton, men jag tänker att vi får laga efter läge.

Läget är, som Ida Ekeroth Clausson så förtjänstfullt lyft fram, att 345 barn har berörts av vräkningar under första halvan av 2023. Jag ska absolut inte frossa i elände, men jag tror att vi alla kan föreställa oss hur uppslitande och otroligt omvälvande det är att bli vräkt som barn. Bilden av samhället, av utsatthet och av skuldsättning formas tidigt i livet. Och det ankommer ett ansvar på oss som har någon form av makt och mandat att förhindra vräkningar av barn.

Jag vill ändå säga det igen: vräkningar av barn. Det skär i hjärtat att barn vräks i Sverige.

Statsrådet nämner förtjänstfullt en del åtgärder för att mota Olle i grind och se till att färre barn vräks. Men vi är i ett läge där antalet vräkningar av barn har gått upp med 28 procent. Nog borde vi kunna vara överens om att det krävs mer för att förhindra att barn berörs av vräkningar.

Fru talman! Vi befinner oss i ett läge där Sverige snabbt, under statsrådets skift, blir fattigare och farligare. Om inte mer görs för att förhindra vräkningar av barn kommer vi garanterat att stå här igen, ganska snart efter årsskiftet, med ännu värre siffror över antalet barn som berörs av vräkningar.

Jag hoppas innerligt att justitieminister Strömmer ska visa några fler verktyg i sin verktygslåda, inte för min eller Ida Ekeroth Claussons skull utan för att färre barn ska förlora sina hem under ovärdiga former.

Anf. 109 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack till interpellanterna och övriga debatttagare för möjligheten att diskutera de här utomordentligt viktiga frågorna i kväll.

Det samhällsproblem som vi talar om har belysts väl i både interpellationerna och de inlägg som gjorts här. Det är såklart framför allt ett problem för de människor som omedelbart berörs av skulder som de av olika skäl inte kan hantera. Det gäller de som är skuldsatta, deras anhöriga, deras familjemedlemmar och förstås inte minst de barn som påverkas av detta. I förlängningen kan det leda till de problem som flera har belyst: vräkningar av familjer, med väldiga konsekvenser, inte minst för barnen. Det är dessutom ett stort problem för vårt samhälle som helhet, och det belyses på ett utmärkt sätt av alla som deltar i diskussionen. Problemet måste an-

gripas från olika håll. Flera saker har lyfts fram av mig, interpellanterna och övriga debatttagare.

I grund och botten handlar det här om att myndigheter – allt från Kronofogden till Konsumentverket – har viktiga uppdrag att på olika sätt bedriva egen verksamhet och också understödja kommuner i deras viktiga arbete med att motverka skuldsättning och ge bistånd till familjer som är i behov av rådgivning. Jag vill understryka vikten av de uppdrag som ligger på både Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket att ligga nära och understödja kommunerna i det viktiga arbetet.

När det gäller reformbehovet håller jag med om att det är betydande. Den eventuella oro som finns över att den här utredningen har hamnat hos Justitiedepartementet vill jag gärna trycka tillbaka. Lagstiftningen ligger i flera delar på Justitiedepartementet, och det är hela bakgrunden till att vi blir involverade i de här frågorna. Jag tror att inte minst på det här området är samspelet mellan Finansdepartementet och Justitiedepartementet utomordentligt viktigt för att komma åt problemen från en rad olika håll.

Jag tänker inte föregripa behandlingen av förslagen, men vi vet ju att utredningen lyfter fram flera av de frågor som har varit föremål för diskussion under lång tid. Det handlar om allt från registerfrågor till marknadsföringsmässiga frågeställningar och frågor som gäller tak för både räntenivåer och annat. Vi kan på goda grunder säga att de kan ha en väldigt positiv effekt för att komma åt det här problemet.

Jag har inte tagit del av alla remissinstansers svar, men jag har i alla fall skannat igenom några och kan konstatera att det såvitt jag kan bedöma finns gott stöd för många av förslagen också hos remissinstanserna. Det bådar gott för den fortsatta processen. Jag kan i dag inte säga när den blir klar. Däremot kan jag säga att frågan är prioriterad och kommer att hanteras som en prioriterad fråga också framöver på departementet.

Anf. 110 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Personer med överskuldsättning blir i allt högre grad skyldiga större summor pengar. Statistik från Kronofogden visar att skuldsumman är större än någonsin och snabbt ökar. På bara två år har skuldsaldot hos Kronofogden ökat med 14 miljarder, och det är nu uppe i över 100 miljarder kronor. Det innebär en ökning med nästan 20 miljoner per dag.

Under de åtta år som Socialdemokraterna satt vid makten gjordes ytterst lite för att förbättra situationen med överskuldsättning, och det man gjorde hade ytterst liten effekt. Jag blir därför lite förvånad över att Socialdemokraterna här i dag kan med att kritisera regeringen i den här frågan – Socialdemokraterna, som i allra högsta grad varit med och drivit på överskuldsättningen när man sålt lotter på kredit till redan överskuldsatta personer.

Utredningen föreslår flera bra åtgärder som ligger i linje med Sverigedemokraternas kraftfulla åtgärdspaket mot överskuldsättning. Det handlar om skärpta regler för marknadsföring av krediter, förbättrad kreditprövning, sänkt räntetak, ett nytt kostnadstak och så vidare. Det är åtgärder som vi kan enas om – som ministern mycket riktigt lyfte fram – och som snabbt kan vara på plats och också snabbt ge verklig effekt. Men utredningen går helt fel i sitt förslag om nytt skuldregister. Mycket liten hänsyn tas till de existerande kreditregistren. Och man säger att det är ett problem att kredit-

givare inte fullt ut kan kontrollera konsumentens betalningsförmåga men föreslår sedan ett register som saknar den helhetsbilden. Anledningen man uppger är den privata integriteten.

Hela poängen med att införa ett nytt skuldregister går förlorad om det inte är heltäckande. Den lilla inskränkning som en uppgift om en eventuell låntagares betalningsförmåga innebär är helt nödvändig för att en seriös långivare ska få de uppgifter som krävs för att fatta korrekta beslut. Men det måste också göras obligatoriskt. Det är naivt att tro att alla kreditgivare faktiskt vill ha koll på låntagarens situation. Eftersom förslaget om ett Skri-register i utredningen inte omfattar alla kreditgivare, inte är komplett och inte tydligt gör gällande att det ska vara obligatoriskt att använda sig av kommer det inte heller att ha någon verklig effekt för de 80 000 personer som försökt ta sitt liv på grund av sin ekonomiska situation.

En av dem som tog sitt liv på grund av sina skulder var 26-åriga Ebba. Ebba hade ett spelmissbruk, och när hon dog hade hon totalt 115 krediter. För de företag som lånar ut pengar till någon som inte betalar sina banklån och som redan har 20, 30, 70 eller 100 krediter spelar ett frivilligt register ingen roll. Delar ministern uppfattningen att ett skuldregister för att ha effekt måste vara heltäckande och dessutom obligatoriskt?

Anf. 111 IDA EKEROTH CLAUSSON (S):

Fru talman! 345 barn har berörts av vräkningar det senaste halvåret 2023. Det är en ökning med 28 procent jämfört med samma tid föregående år och sker samtidigt som det totala antalet vräkningar också ökar. Förutom det personliga lidandet – inte minst för de barn som berörs – får det stora ekonomiska konsekvenser för samhället varje gång någon vräks.

Vår självbild är att alla i Sverige växer upp med samma förutsättningar, men den stämmer inte. Vräkningarna är verkligen ett bevis på det. Med stigande inflation och rekordhöga matpriser blir den ekonomiska situationen alltmer akut. Barn som växer upp i fattigdom riskerar att få sämre möjligheter att tillgodogöra sig sina rättigheter och få goda chanser i livet. Barn som lever i ekonomisk utsatthet har inte heller samma möjligheter till meningsfull fritid som barn från familjer med stabilare ekonomi. Barnens möjligheter begränsas av exempelvis avgifter för bussbiljetter, dyr utrustning, höga avgifter för fritidsaktiviteter och osäkra boendeförhållanden som kan bidra till att det är svårt att delta regelbundet i en aktivitet på en given plats.

Fru talman! Enligt artikel 4 i barnkonventionen ska konventionsstaterna vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder samt administrativa och andra åtgärder för att genomföra rättigheterna enligt konventionen. För att i enlighet med artikel 27 i barnkonventionen säkerställa barns rätt till den levnadsstandard som krävs för att deras fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling ska tillgodoses har staten ett ansvar att bistå föräldrarna, särskilt när det gäller bostad.

Barn behöver ett stabilt boende för att ha möjlighet till en trygg och gynnsam uppväxt. Det är därför extra allvarligt att vräkningar av barn har ökat i dagens Sverige. Jag noterar att ministern i sitt svar inte nämner några förslag för att förhindra vräkningar av barnfamiljer. Anser justitieministern att Sverige lever upp till barnkonventionen när 345 barn drabbades av vräkningar under ett enda halvår?

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 112 HANNA WESTERÉN (S):

Fru talman! När vi diskuterar det här förefaller vi vara överens om att det är ett allvarligt läge. Likväl är det uppenbarligen så att en förstärkt åtgärdslista lyser med sin frånvaro. Jag kan inte nå någon annan slutsats.

Justitieminister Strömmer hänvisar till det pågående arbetet. Det arbetet har pågått under lång tid. Förstärkt bostadsbidrag – gott så. Men alla vi som deltar i den här debatten tror jag vet att det inte räcker. Det är oss det kommer an på. Det beror faktiskt på oss vilket samhälle vi lämnar vidare till nästa generation. Det kan låta pompöst, men jag tror att vi måste betänka det just i de fall då vi pratar om barnen. Ansvaret faller givetvis extra tungt på sittande regering att i den pågående kostnadskrisen, som drabbar utsatta hushåll så oerhört hårt, värna de allra mest utsatta. Jag vet att man inte ska gradera utsatthet, men det är ändå svårt att tänka sig någon som skulle vara mer utsatt än ett barn vars föräldrar hamnat på obestånd och som riskerar att få flytta från sitt hem – hemmet som ska vara ens trygga punkt, inte minst den tid då man växer upp.

Jag vill tro gott om människor. Jag vill tro att det engagemang som justitieminister Gunnar Strömmer visar här i kväll är genuint, för det låter genuint. Jag vill tro att justitieminister Strömmer förmår expandera sin verktygslåda och förhindra att vi snart står här igen och debatterar ännu fler vräkt barn. Jag hoppas att jag inte kommer att bli besviken, och jag hoppas verkligen att jag slipper få rätt, för jag menar att barn i välfärdslandet Sverige 2023 förtjänar något otroligt mycket bättre än det här.

Anf. 113 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar för alla vittnesbörd om den utsatthet som många ekonomiskt svårt trängda familjer upplever, i synnerhet barnfamiljer för vilka utsattheten till och med tar sig uttryck i vräkningar eller andra dramatiska konsekvenser.

Jag vill kanske ändå inte riktigt instämma i beskrivningen att verktygslådan skulle gapa tom. Tvärtom har jag gett exempel på flera olika fronter som måste samspela för att man ska kunna möta den här situationen. När det gäller den mest omedelbara plånboksdimensionen handlar det exempelvis om förlängningen av extratillskotten och bostadsbidragen. Detta riktas rakt mot den situation som många beskriver här och innebär betydande ekonomiska lättnader. Det är ekonomiskt bistånd ägnat att möta personer som sitter i en utsatt ekonomisk situation och göra det möjligt för dem att bekosta sin bostad.

Den något mer långsiktiga insatsen görs i samspel mellan myndigheter på statlig nivå och kommuner. Kommunerna ska få rätt verktyg och rätt vägledning för att i sin rådgivning, sitt arbete och sitt biståndsarbete för de familjer vi talar om få så goda förutsättningar som möjligt. Den något mer långsiktiga insatsen är nämligen att på olika sätt förebygga och förhindra överskuldssättningen. Jag säger gärna att den utredning som nu är föremål för beredning i Regeringskansliet lyfter fram många av de förslag som diskuterats här i kväll och som också under lång tid lyfts fram i den allmänna debatten. Vart för sig och i samspel med varandra har de goda förutsättningar att i varje fall minska riskerna för överskuldssättning framöver.

När det sedan gäller de olika delarna i utredningen ska jag vara lite försiktig med att gå in för djupt i var och en av dem. Men när det gäller skuldregistret är jag bekant med den kritik som förs fram av Angelica Lundberg. Det finns även andra synpunkter på registret och det förslag som lämnats. Det finns samtidigt goda skäl, tycker vad jag förstår flera remissinstanser, som talar för det förslag som utredaren lämnat. Exakt var vi ska landa i frågan ska jag be att få återkomma till.

Vad vi i alla fall kan vara överens om är att syftet med registret är att det ska få en verklig effekt. Det ska få en verklig förebyggande effekt på det viset att färre personer än i dag ska hamna i en situation där den ena krediten läggs på den andra tills man hamnat i en situation som man inte kan hantera. Hur vi än kommer att utforma ett eventuellt register i slutändan ska det vara utformat på ett sådant sätt att det uppnår det syftet och den effekten.

Anf. 114 ANGELICA LUNDBERG (SD):

Fru talman! Överskuldssättningen är ett akut problem som det behöver vidtas kraftfulla åtgärder mot omgående. I den kontexten är förslaget om ett nytt skuldregister dåligt. Det bör inte läggas fram på riksdagens bord i den form som utredningen nu föreslår. Eftersom jag och mitt parti har varit ytterst drivande i frågan om ett skuldregister beklagar jag att direktiven utformats på det sätt som skett. Det har lett till ett halvhjärtat, urvattnat förslag där effekten inte är klargjord. Vissa remissinstanser menar till och med att det här förslaget kan ha motsatt effekt på överskuldssättningen, vilket naturligtvis vore förödande.

Ett Skri-register som inte är heltäckande och inte är tvingande att använda blir således ett slag i luften. Det blir en typiskt socialdemokratisk lösning där man tar någonting som redan fungerar hyfsat men behöver förbättras, redigerar lite grann i det och landar i ett förslag som inte får någon reell effekt. Jag förväntar mig mer av den här regeringen.

Fru talman! Det som regeringen nu behöver göra är att omgående gå fram med de åtgärder om ränte- och kostnadstak för krediter som finns i utredningen men också ta förslaget om ett skuldregister tillbaka till ritbordet. Vi har en möjlighet att rädda människoliv genom att säkerställa att den som inte har råd inte heller kan försätta sig i överskuld.

Tack till justitieministern för debatten! Jag hoppas att vi tillsammans kan gå fram med förslag som på riktigt kommer att göra skillnad för att bromsa överskuldssättningen.

Anf. 115 IDA EKEROTH CLAUSSE (S):

Fru talman! Allt fler har svårt att få ihop sin ekonomi. Var femte person i Sverige lever i ett hushåll på marginalen och skulle enligt statistik från SCB inte klara av att betala en större oväntad utgift. Sverige och svenska folket har blivit fattigare det senaste året, vilket även är ett resultat av den politik som Sverigedemokraterna har fått regeringen att föra.

Fru talman! Den ekonomiska krisen får inte leda till ökade vårdköer, till att mammor inte kan sätta mat på bordet eller till att pensionärer inte kan betala sina räkningar. Regeringen måste förstå allvaret i situationen. Marginaler som tidigare var små är nu slut. Agerar inte regeringen riskerar konsekvenserna av den ekonomiska politiken att hålla i sig och fördjupas under överskådlig tid. Många svenskar lever under en ekonomisk stress så

allvarlig att de till och med drar ned på maten för att kunna bo kvar i sina hem och för att slippa bli skuldsatta hos Kronofogden.

Jag ser fram emot att skuldutredningen kommer tillbaka och att man genomför flera av förslagen. Men redan nu måste regeringen göra mer för att bryta utvecklingen. De med minst marginaler ska inte behöva vara de som tar den hårdaste smällen i inflationsbekämpningen samtidigt som höginkomsttagare kompenseras med skattesänkningar.

Anf. 116 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar återigen interpellanterna och övriga debatttagare för en utmärkt diskussion i ett angeläget ämne.

Låt oss när det gäller överskuldssättningen och de reformförslag som ligger på bordet vara överens om att det underlag som nu bereds i Regeringskansliet rymmer en hel del som antingen i befintligt skick eller möjligtvis bearbetat kommer att kunna göra skillnad i de frågor som vi nu diskuterar. Jag vill återigen understryka betydelsen av de uppdrag som finns hos relevanta myndigheter som Kronofogden, Konsumentverket och andra, inte minst gällande det viktiga samspelet med den kommunala nivån, som ju ligger närmast de familjer och hushåll som vi har talat om här i kväll.

Jag ska nämna en annan långsiktigt betydelsefull åtgärd – det får möjligt bli den enda partipolitiskt polemiska synpunkten. Det fanns en tid när socialdemokrater framför allt talade om inflationsbekämpning och arbetslinje. Jag har inte hört vare sig det ena eller det andra nämnas här i afton. En otroligt viktig sak är förstås att säkerställa att varje hushåll som i dag är pressat snart får möta en framtid där kostnaderna i matbutiken inte skenar, där värdet på det man har i plånboken inte urholkas och där reallönerna stärks och inte försvagas på grund av att ekonomin är i gungning.

Därför måste jag säga, även om jag inte är finansminister utan justitieminister, att jag som medborgare är utomordentligt tacksam för en ekonomisk politik som sätter inflationsbekämpningen i främsta rummet, liksom att få fler människor i arbete. Det är det som långsiktigt kommer att göra att familjer med små marginaler får större marginaler och större egenmakt och också en bättre framtid.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2023/24:54 om ekonomisk brottslighet och kriminellas användning av företag som brottsverktyg

Anf. 117 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Lars Isacson, för möjligheten att diskutera dessa frågor i afton!

Lars Isacson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen ämnar vidta för att öka tillsynen och regleringen av företag inom särskilt utsatta sektorer, såsom hälso- och sjukvården, för att förhindra att dessa utnyttjas av kriminella organisationer. Han har också frågat på vilket sätt regeringen och jag planerar att stärka Ekobrottsmyndighetens kapacitet och resurser för att myndigheten effektivt ska kunna undersöka och bekämpa ekono-

misk brottslighet och företagsrelaterade brott. Han har även frågat mig vilka initiativ regeringen och jag tänker ta för att förbättra samarbetet mellan olika myndigheter, som Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och polisen, för att effektivisera kampen mot ekonomisk brottslighet, och också om det är aktuellt att alla myndigheter får ett utpekat brottsförebyggande uppdrag. Slutligen har han frågat om regeringen och jag ämnar vidta åtgärder för att förstärka kontrollen av legitimitet i samband med företagsbildning och transaktioner mellan företag, särskilt i de sektorer där kriminella grupperingar har visat intresse.

Låt mig först konstatera att den organiserade brottsligheten i Sverige är systemhotande. Den får inte bara allvarliga konsekvenser för enskilda brottsoffer, utan den hotar samhälleliga värden.

För att trycka tillbaka de kriminella nätverken behöver vi göra flera saker samtidigt: slå hårt mot det grova våldet, stoppa nyrekryteringen av barn och unga till de kriminella gängerna och, inte minst, strypa den kriminella ekonomin. Gängen drivs av pengar, och den kriminella ekonomin visar hur brottsligheten också infiltrerar våra legala strukturer. Genom att strypa ekonomin för de kriminella kan vi slå sönder gängens strukturer.

Regeringen ser mycket allvarligt på uppgifter om att oseriösa aktörer etablerar sig inom hälso- och sjukvården. Frågan är prioriterad inom ramen för regeringens arbete mot den organiserade brottsligheten.

Det är viktigt att de brottsbekämpande myndigheterna har rätt förutsättningar för att kunna verka effektivt. Detta gäller inte minst Ekobrottsmyndigheten. Regeringen gav därför i juni i år en särskild utredare i uppdrag att se över Ekobrottsmyndighetens förutsättningar att bekämpa den ekonomiska brottsligheten på ett ännu mer effektivt sätt i framtiden.

Frågan om att ge fler myndigheter ett brottsförebyggande uppdrag är också befogad. Det brottsförebyggande arbetet måste vara strukturerat och långsiktigt och omfatta relevanta aktörer. Fler myndigheter kommer att få sådana uppdrag, och regeringen avser att återkomma i den frågan.

Förutom att skapa effektiva strukturer och organisationer är det förstås avgörande med ett nära samarbete mellan alla involverade aktörer samt att dessa kan utbyta nödvändig information. Regeringen vill förbättra möjligheterna till informationsutbyte och därigenom sätta stopp för den ekonomiska brottsligheten. I mitten av oktober tillsatte vi en utredning som fick i uppdrag att överväga och föreslå en generell möjlighet att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till en annan myndighet, såväl på begäran som på eget initiativ.

Jag får också nämna att regeringen i somras mottog betänkandet *Bolag och brott*, där det föreslås att Bolagsverket ska få en tydligare kontrollerande roll, bland annat vid registrering av nya företag, för att kunna identifiera brottsliga upplägg. Det är viktigt att uppgifterna i Bolagsverkets register är korrekta och att verket har rätt verktyg för att effektivt kunna bidra till arbetet mot den ekonomiska brottsligheten. I betänkandet föreslås även att företagskapning ska kriminaliseras och att straffet för brott mot målvaktsförbudet ska skärpas. Förslagen är för närvarande ute på remiss. Jag är för egen del mycket positivt inställd till stora delar av utredningen.

Att slå sönder den kriminella ekonomin är av största vikt för att trycka tillbaka den samhällshotande organiserade brottsligheten. Regeringen har därför lagt och kommer att fortsätta att lägga ett utomordentligt stort fokus på att bekämpa ekonomisk brottslighet av alla slag.

Anf. 118 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka justitieminister Gunnar Strömmer för svaret på min interpellation. Jag håller helt med om att den grova organiserade brottsligheten är systemhotande.

Under de senaste åren har den ekonomiska brottsligheten och dess påverkan på samhället blivit alltmer framträdande. Ekobrottsmyndigheten varnar för att kriminella element infiltrerar näringslivssektorer såsom hälso- och sjukvård och använder företag som verktyg för att tvätta pengar och dölja illegala aktiviteter. Flera rapporter, inklusive uppgifter från Sveriges Radios *Ekot*, indikerar att kriminella nätverk ägnar sig åt bedrägerier och skattebrott genom att bland annat driva vårdföretag och företag inom familjehemsverksamhet.

Ekobrottsmyndigheten uppger om att tecken på att kriminella grupper börjar etablera sig inom vården är synliga; det inkluderar drift av vårdcentraler och vaccinationsmottagningar. Vidare har brottsvinsterna från bedrägerier beräknats uppgå till nästan 6 miljarder kronor per år, vilket är mer än dubbelt så mycket som brottsvinsterna från narkotika. Svarta pengar beräknas kosta samhället 100 miljarder per år och välfärdsbrott 30 miljarder per år.

Denna typ av ekonomisk brottslighet utgör ett hot mot samhällets struktur, medför avsevärda kostnader och finansierar till stor del grov organiserad brottslighet. Det är tydligt att den nuvarande situationen kräver en förstärkt insats och nya strategier för att bekämpa ekonomisk brottslighet och förebygga kriminellas inflytande över legitima företag.

Utifrån detta ställde jag fyra frågor till statsrådet Strömmer. En av mina frågor gällde hur regeringen och ministern planerar att stärka Ekobrottsmyndighetens kapacitet och resurser. På den frågan har justitieministern gett ett fullt rimligt svar: Det har getts ett uppdrag till en särskild utredare att se över Ekobrottsmyndighetens förutsättningar att bekämpa ekonomisk brottslighet. Efter den utredningen förutsätter jag att vi kommer att höras mer i frågan. Jag förutsätter också att regeringen och ministern prioriterar att komma med snabba åtgärder när utredningen är klar.

En annan av mina frågor gällde vilka åtgärder regeringen och ministern ämnar vidta för att öka tillsynen och regleringen av företag inom särskilt utsatta sektorer, såsom hälso- och sjukvård. Ministern bekräftar i sitt svar att frågan är prioriterad och lyfter fram allvaret i situationen med oseriösa aktörer i hälso- och sjukvården. Dock ger statsrådet ingen beskrivning av specifika åtgärder för att öka tillsynen och regleringen inom dessa sektorer. Jag skulle vilja ge ett konkret exempel på hur ökad tillsyn och transparens kan åstadkommas.

Fru talman! Jag skulle vilja fråga statsrådet hur han ser på att riva sekretesshindren mellan privata välfärdsföretag och kommuner och regioner. Det är orimligt att kommuner och regioner inte får ha insyn i de välfärdsföretag som de finansierar. Vi har i tidigare interpellationsdebatter haft samsyn om vikten av att riva sekretesshinder mellan kommuner och myndigheter i det brottsförebyggande arbetet. Jag skulle gärna se att vi kunde ha samsyn även när det gäller offentlighetsprincipen och välfärdsföretag. I detta exceptionella, oacceptabla läge behöver även regeringspartierna ompröva sin politik och bättre skydda kommuner och regioner mot oseriösa eller kriminella aktörer i vår gemensamma välfärd.

Anf. 119 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar Lars Isacson för möjligheten att diskutera dessa frågor i dag.

Jag vill först instämma i beskrivningen av problemets vidd. Detta kan beskrivas på en rad olika sätt, naturligtvis. Polisen uppskattar att brottsvinsterna från de kriminella nätverken numera uppgår till svindlande 100 till 150 miljarder, att ekonomiska bedrägerier har gått om narkotika som den huvudsakliga intäktskällan och att bedrägeriverksamheten är allt från sådan verksamhet som riktar sig mot våra äldre föräldrar runt om i landet per telefon till den väldigt systematiska verksamhet som ofta bedrivs i företagsform riktad mot våra välfärdssystem.

Allt understryker bara beskrivningen av detta som en systemhotande brottslighet. Utöver de stora ekonomiska värden som vi talar om finns det andra, väldigt väsentliga samhällsvärden som äventyras på det här sättet, inte minst medborgarnas tillit till våra välfärdssystemens integritet och för den delen att skattemedel går till det som de är ägnade att gå till. Medborgarna är beredda att betala skatt om de vet att det går till exempelvis den gemensamma välfärden.

Det är ingen som helst tvekan om att det är betydelsefullt att slå mot den kriminella ekonomin, att strypa den kriminella ekonomin, både för att dränera de ekonomiska resurserna för de kriminella nätverken och, i samspel med det, för att värna medborgarnas tillit till välfärdsstaten och till vårt öppna och fria samhälle.

Detta måste man göra på olika sätt. Några delar som jag själv bedömer som utomordentligt betydelsefulla handlar om sekretessen. Nu rivs sekretessen på alla längder och bredder, höll jag på att säga. Det kommer snart en proposition från Finansdepartementet som specifikt handlar om a-kassan. Vi tillsatte nyligen en utredning som vill använda den modell som föreslås där generellt när det gäller informationsdelning mellan myndigheter.

Jag tycker att det väldigt intressant att se vilka som är mest drivande i det arbetet. Det är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och andra myndigheter som på olika sätt har möjligheter att med bättre samspel bidra till att strypa den kriminella ekonomin.

Jag tog själv häromdagen emot en utredning som handlar om olika andra samhällsaktörers relation till brottsbekämpande myndigheter, där man lite förenklat kan säga att vi går från en modell där man inte ska dela information till en modell där det finns en skyldighet att dela information för att förhindra och förebygga brottslighet.

Får jag också bara beröra frågan om de privata aktörerna. Där kan jag säga att vi kommer att komma tillbaka lite mer systematiskt till frågan om vad som bör göras. Jag hör till dem som tycker att det finns ett stort värde med att både företagare och civilsamhällesaktörer bidrar till vår gemensamma välfärd och erbjuder en valfrihet till medborgarna. Det råder dock ingen som helst tvekan om att den modellen, som också i hög grad bygger på tillit, utnyttjas av kriminella aktörer. Lars Isacson har nämnt några av de sammanhang där vi nu ser det. Det är alltifrån vårdcentraler och apoteksverksamhet till familjehem och avhopparverksamheter.

Det råder ingen som helst tvekan om att vi på olika sätt, genom tillståndsplikter, effektiv tillsyn och genom en förstärkt offentlighetsprincip, måste komma åt detta. Exakt hur detta kommer att se ut konkret avser regeringen att återkomma till i närtid.

Anf. 120 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret! Jag delar justitieministerns bild att detta hotar tilliten till välfärdsstaten och att det är allvarligt. Jag delar också bilden av att vi har varit överens om att riva sekretess på alla längder och bredder, som statsrådet uttryckte det. Jag uppskattar att justitieministern också öppnar för att titta på sekretessen mellan privata välfärdsföretag och kommuner och regioner. Det tror jag är ett nödvändigt steg framåt.

Jag hade också en fråga om vilket initiativ regeringen tänker ta för att förbättra samarbetet mellan olika myndigheter som Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket och polisen och om det är aktuellt att alla myndigheter får ett utpekat brottsförebyggande uppdrag. I svaret säger statsrådet att regeringen vill förbättra samarbetet mellan de myndigheter som bekämpar ekonomisk brottslighet. Ministern nämner en utredning för att öka möjligheten till informationsutbyte. Det är bra. Något som jag ofta hör när jag träffar medarbetare från till exempel Ekobrottsmyndigheten är just möjligheten, eller snarare bristen på möjlighet, till informationsutbyte med till exempel Skatteverket.

Vad gäller frågan om att i den exceptionella situation som vi är i ge alla myndigheter ett brottsförebyggande uppdrag är svaret att frågan är befogad. Det väljer jag att tolka väldigt positivt. Jag tror att det inte är en symbolfråga. Jag tror att det är en fråga som skulle ge ytterligare fokus och tyngd åt denna viktiga fråga för vårt land. Bolagsverket är en viktig nyckel i detta. De förslag om kriminalisering av företagskapning samt skärpta straff för brott mot målvaktsförbudet som ministern lyfte fram är bra.

I utredningsbetänkandet *Bolag och brott*, som ministern nämner, finns även ett resonemang om återinförande av revisionsplikt som inte nämns i svaret. Ekobrottsmyndigheten analyserade 2016 och 2020 vilka effekter som avskaffandet av revisionsplikten hade fått på den ekonomiska brottsligheten. Några av de iakttagelser som gjordes var att det fanns indikationer på att reformen kan ha underlättat ekonomisk brottslighet och skatteundandragande och att avskaffandet av revisionsplikten är en riskfaktor för att bolag används som brottsverktyg.

Fru talman! Min fråga till justitieministern är nu om revisionsplikt – ett förslag i utredningsbetänkandet *Bolag och brott* – är något som justitieministern vill gå vidare med?

Anf. 121 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Låt mig hugga tag i några av de berättigade frågor som Lars Isacsson lyfter upp.

När det gäller samspel mellan olika myndigheter vill jag verkligen ta fasta på den, som jag uppfattar det, genuina viljan att samverka som finns mellan statliga myndigheter. För att börja med dem som är omedelbart berörda av de frågor som vi diskuterar kan återigen nämnas Skatteverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Kronofogden, och man kan fortsätta väldigt brett.

Det finns ett samspel mellan myndigheter när det gäller den grova ekonomiska brottsligheten som har kommit långt. Den efterfrågan som nu finns är att få ännu effektivare verktyg och att olika hinder för samspel ska rivas ned. Vi har en viktig gemensam uppgift att åstadkomma det.

Jag vill gärna ha det sagt att vi vet att det finns motstående intressen när det gäller sekretessfrågor. Det finns integritetskänslig information i andra änden. Det måste göras på ett rättssäkert och balanserat sätt. Jag känner mig ändå rätt trygg när efterfrågan kommer från myndigheter av det här slaget som har en stor erfarenhet av att hantera det och som verkar i en miljö där vi värderar både offentlighet och sekretess väldigt högt.

Låt mig också säga att vi kommer att återkomma till riksdagen med en ny nationell strategi mot den grova organiserade brottsligheten. En väldigt viktig del där kommer att handla om att strypa den kriminella ekonomin och på olika sätt understödja en bättre samverkan mellan olika aktörer på det här området.

När det gäller det brottsförebyggande uppdraget hade ledamoten helt rätt i att det var en kanske något rund formulering i svaret att det är en berättigad fråga. Det är det.

Jag vill inte här och nu strössla ut de här uppdragen, men låt mig bara bekräfta att ett par av de myndigheter som Lars Isacson har nämnt också är sådana som har efterfrågat ett tydligare brottsförebyggande uppdrag. Bolagsverket hör dit. Jag har träffat Lantmäteriet som har en mycket viktig roll när det gäller fastighetsrelaterade frågor. Jag vet att fastighetsköp är ett utmärkt sätt att tvätta pengar. Man kan också bli förvånad när man inser hur svag regleringen kring fastighetsköp är när det gäller till exempel kontroll av den bakomliggande identiteten hos både företag och privatpersoner som köper fastigheter.

Både sakfrågorna som de här myndigheterna bevakar och myndigheterna i sig talar för att fler myndigheter bör få ett sådant uppdrag. Sedan ska det ske i nära samspel med de aktuella myndigheterna så att det blir rätt, effektivt och målrationellt.

Men låt oss återkomma till konkretiseringen av svaret på den mycket berättigade frågan. Revisionsplikten tycker jag är en mycket intressant fråga, för här ser vi också en målkonflikt. Bakgrunden till de reformerna har förstås inte handlat om att göra det enklare för kriminella aktörer att ta sig in och använda företag som brottsverktyg, utan det är att vi som land har ett väldigt starkt intresse av att skapa långsiktigt goda förutsättningar för företagande, tillväxt och stärkt konkurrenskraft.

De bakomliggande motiven när det gäller förändringar av revisionsplikten har jag lätt att förstå och instämma i. Jag kan också notera att det finns iakttagelser som kan tyda på att en mindre grad av kontroll också har kunnat användas av kriminella aktörer för att ta sig in i företagsamhet, och jag tycker att de frågor som Lars Isacson väcker är berättigade också på det området.

Exakt hur detta ska hanteras framöver får vi återkomma till, men det är en realitet att revision och tillsyn, också av den privata företagsamheten, är en otroligt viktig sak för de enskilda företagen men också för att undvika att företag används som verktyg för brottslighet.

Anf. 122 LARS ISACSSON (S):

Fru talman! Tack, justitieministern, för debatten! Det framgår klart att bekämpande av den ekonomiska brottsligheten är prioriterat för ministern.

Jag tänker på det här med revision. Som gammalt kommunalråd var det inte alltid man tyckte att revision var jättebra när de kom och ställde en massa svåra frågor. Men det är också kvalitet för både kommuner och bolag att ha revision.

Jag tycker att vi behöver öka tempot när det gäller att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Som konstruktiv och ansvarstagande opposition vill vi gärna driva på detta arbete med flera konkreta förslag. Jag tror att man skulle behöva titta mer på en höjning av minsta aktiekapital i bolagen. Vi sänkte från 50 000 till 25 000. Det skulle försvåra för kriminella att etablera skenföretag och öka företagens finansiella stabilitet.

Jag tror också på en integrering av kommuner och regioner i MUR, där 22 myndigheter samverkar för att motverka ekonomisk brottslighet. Detta skulle stärka det gemensamma arbetet mot brottslighet i välfärdssystemen, vilket lyfts fram av både Försäkringskassan och Brottsförebyggande rådet.

Jag tror även att vi skulle behöva ha strängare regelverk vid företagsbildning. Detta skulle förhindra att företag bildas för olagliga syften.

Och så har vi det som kanske är viktigast av allt, nämligen att öka transparensen vid offentliga upphandlingar, implementera en öppen databas över alla offentliga upphandlingar och begränsa antalet led för underleverantörer. Det skulle minska risken för korruption och brott vid offentliga inköp och arbetslivskriminalitet, och det skulle också vara en stor hjälp för kommuner och regioner att kunna ta det ansvar som de behöver ta.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga stort tack till justitieminister Gunnar Strömmer för debatten. Jag ser fram mot att återkomma i frågan. (Applåder)

Anf. 123 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Tack, Lars Isacsson, för möjligheten att diskutera de här frågorna denna afton.

Jag tycker att det återigen är viktigt att bekräfta att vi ser samhällsproblemet utifrån våra respektive utsiktspunkter och att vi är överens om betydelsen av att med full kraft mobilisera mot den kriminella ekonomin.

Jag säger det igen: Utöver de enorma ekonomiska värden som står på spel handlar det i förlängningen om medborgarnas tillit till välfärdssystemen och, skulle man kunna tänka sig, i förlängningen av detta om tilltron till vårt demokratiska system. Det har därför otroligt stor betydelse att vi lyckas med det här.

När vi sedan återkommer till vår konkretisering i de frågor där jag kanske har svarat lite vagt är jag övertygad om att Lars Isacsson och andra som har ett genuint engagemang i dessa frågor kommer att uppfatta seriositeten i ansatsen och skärpan i åtgärderna.

Jag tycker att det finns några avvägningar som är lite luriga. Jag kan exempelvis ta det konkreta förslag som Lars Isacsson nämnde, att höja minimiinsatsen från 25 000 till 50 000 vid bildandet av bolag. Man kan naturligtvis säga att de kriminella aktörer som vi nu talar om sitter på ekonomiska resurser som gör att de inte kommer att ha några problem med att hantera en sådan höjning. Men frågan är vad den skulle innebära för den lilla, hederliga entreprenör som vill dra igång.

Det är sådana avvägningar vi måste göra när det gäller de långsiktiga villkoren för företagsamhet och konkurrenskraft å ena sidan och effektfulla verktyg mot de aktörer som vill använda våra system för kriminella syften å andra sidan.

Jag är övertygad om att vi kommer att hitta en gemensam väg framåt, gärna i den anda som har präglat kvällens meningsutbyte.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2023/24:55 om icke-medborgares rösträtt i svenska val

Anf. 124 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Pontus Andersson Garpvall har frågat civilministern om regeringen och han har för avsikt att ta bort icke-medborgares möjlighet att rösta i kommun- och regionvalen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Först en kort bakgrund: Vi kan konstatera att utländska medborgare har haft rösträtt i valen till kommun- och regionfullmäktige sedan 1976. Medborgare i något av EU:s medlemsländer och medborgare i Island och Norge har rösträtt i dessa val under samma förutsättningar som svenska medborgare. Övriga utländska medborgare måste ha varit folkbokförda i Sverige minst tre år i följd före valdagen och omfattas därmed av en så kallad treårsregel. Vid val till riksdagen gäller dock att bara svenska medborgare har rösträtt.

Frågan om utländska medborgares rösträtt i kommun- och regionvalen har varit föremål för utvärdering och överväganden av flera parlamentariskt sammansatta kommittéer. Grundlagsutredningen övervägde i sitt betänkande från 2008 om den så kallade treårsregeln skulle slopas men bedömde att den skulle finnas kvar.

Vidare kan man säga att den svenska regleringen motsvarar den som finns i våra nordiska grannländer. Den utgår från en enligt min uppfattning sund grundprincip, alltså att det finns skäl att göra skillnad mellan å ena sidan lokala och regionala angelägenheter och frågor, där alla som har en tillräckligt stark anknytning till kommunen eller regionen där de bor har ett berättigat anspråk på politiskt inflytande, och å andra sidan nationella angelägenheter, där medborgarskapet är den principiella förutsättningen för direkt politiskt inflytande över samhällsutvecklingen.

I sammanhanget kan också nämnas att Sverige har ingått olika internationella förpliktelser som har betydelse för denna fråga. När det gäller medborgare i andra EU-länder ska, enligt EU:s fördrag, varje unionsmedborgare som är bosatt i en medlemsstat där personen inte är medborgare ha rösträtt och vara valbar vid kommunala val på samma villkor som medborgarna i den staten. Och när det gäller andra utländska medborgare har Sverige ratificerat Europarådets konvention om utlänningars delaktighet i samhällslivet på kommunal nivå, enligt vilken utländska medborgare ska ha rätt att rösta och ställa upp i kommunala val.

Frågan om rösträtten i kommun- och regionvalen har genom åren förankrats i bred parlamentarisk enighet. Med hänsyn till detta och till våra internationella förpliktelser har jag inte någon avsikt att ta några initiativ på detta område.

Anf. 125 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Regeringen och Sverigedemokraterna har aviserat att det svenska medborgarskapet ska stärkas. För att göra detta har en mängd åtgärder presenterats för att göra det svårare att bli svensk medborgare.

Vistelsetiden i Sverige ska förlängas från fem till minst åtta år, man ska ha egen försörjning och en hederlig vandel, man ska vara ostraffad och inte minst ska det finnas krav på kunskaper i både svenska och samhällskunskap.

Men frågan handlar inte bara om att kvalificera sig för medborgarskapet utan också om vilka förmåner som följer med ett medborgarskap. Man ska behöva kvalificera sig för delar av välfärden. Det gamla uttrycket att Sverige är hela världens socialtjänst blir ett minne blott med den nya regeringen.

Medborgarskapet ska också kunna återkallas för den som har begått systemhotande brottslighet eller vars medborgarskap beviljats på felaktiga grunder.

Fru talman! Det är med glädje som vi sverigedemokrater ser hur vårt parti och regeringen steg för steg inför åtgärder som kommer att ta Sverige åt rätt håll.

Trots att Tidöavtalet är långtgående vad gäller att stärka medborgarskapets betydelse finns det fortfarande många politikområden där regeringen och Sverigedemokraterna inte är överens. En av dessa frågor är just icke-medborgares rösträtt i svenska val. I dag räcker det att ha varit folkbokförd i en kommun i Sverige i tre år i följd före valdagen för att ha rösträtt i kommun- och regionval. Med andra ord kommer människor som invandrade till Sverige i somras att vid valet hösten 2026 ha en röst i kommun- och regionval som är lika mycket värd som en svensk medborgares.

Vi anser att detta är en principiellt viktig fråga, inte minst därför att det är svenskar som ska avgöra Sveriges framtid. I valet till riksdagen är det just enbart svenska medborgare som har rösträtt, och så bör fallet vara även i val till kommuner och regioner. Det är i mitt tycke inte rimligt att personer som saknar medborgarskap ska vara med och besluta om huruvida människor som befinner sig i Sverige illegalt ska få försörjningsstöd, om moskéer ska få byggas eller om bidrag till islamistiska studieförbund.

Min uppfattning är att dagens system skadar förtroendet för det demokratiska systemet. Regeringen och Sverigedemokraterna är, som sagt, överens om att man ska kvalificera sig för delar av välfärden. Min uppfattning är att man också ska kvalificera sig för att fullt ut få ta del av vårt demokratiska system.

Fru talman! För att man ska ha rösträtt i kommun- och regionval är det enda som krävs att man ska ha varit folkbokförd i en svensk kommun i tre år före valdagen. Tre år är en kort tid. Enligt SCB har enbart drygt hälften av invandrare jobb efter tio år i Sverige. För 20 procent av deltagarna på sfi krävs det över tre år för att klara den första kursen. Dessa personer skulle inte kvalificera sig för svenskt medborgarskap när vi gör det svårare för människor att bli medborgare i Sverige. Men enligt regeringen är det

rimligt att dessa personer har rösträtt i kommun- och regionval på samma sätt som svenska medborgare.

Jag vill därför fråga justitieministern följande: Har regeringen för avsikt att se över hur vi har implementerat de internationella förpliktelser och konventioner som Sverige har ingått om utlänningars delaktighet för att på så sätt ta bort icke-medborgares möjlighet att rösta i svenska val?

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på
interpellationer

Anf. 126 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Det är ett problem att utländska medborgare som formellt inte har blivit medlemmar i den svenska samhällsgemenskapen får utöva politisk makt i Sverige. Det är precis vad man gör när man röstar i kommun- och regionval; man utövar politisk makt.

Att utländska medborgare får rösta är riskabelt i vår tid. Det islamistiska partiet Nyans hade sina starkaste fästen just i de områden där det bor många utländska medborgare med muslimsk bakgrund. Det är riskabelt att människor som ofta inte kan det svenska språket och inte får ta del av en hel del information om samhällsutvecklingen får rösta i Sverige med tanke på att man kan manipuleras. Det är en risk att människor som ofta inte känner en lojalitet gentemot det svenska samhället får påverka samhället genom att rösta i kommun- och regionval.

Begreppet demokrati betyder ungefär folkstyre. Att få vara en del av det folk som styr måste åtminstone innebära ett medborgarskap. Det kan inte vara så att vem som helst kan komma till Sverige och påverka våra politiska val. Det kan inte vara en mänsklig rättighet att manipulera svenska val.

Att bli svensk medborgare innebär att man fullt ut får de rättigheter och skyldigheter som kommer med medborgarskapet. Politiskt utövande är en av de tyngsta rättigheterna man kan ha som en del av samhället. Det ska följa ett tungt ansvar när man har rättigheten att rösta. Då är det märkligt att man får rösta redan innan man har blivit medborgare.

Fru talman! Det kan inte vara rätt att en person som inte ser sig själv som en del av detta land ska få rösta i kommun- och regionval. Vad är argumentet för att vi tillåter ett sådant regelverk gällande rösträtten?

Medborgarskap måste innebära en viss exklusivitet och gemenskap. Vi pratar om svenska medborgare och inte om världsmedborgare. Var finns gemenskapen om även utländska medborgare kan rösta i våra kommun- och regionval och påverka vår svenska gemenskap? En medborgare har ofta en långsiktig och stabil koppling till Sverige. Detta innebär att man kanske tänker på sina barn och barnbarn när man röstar. Man kanske tänker på vad som ligger i nationens intresse. Det är svårt att upphöja det gemensamma när man röstar om man inte är en del av det gemensamma genom medborgarskapet.

Argumenten för att all rösträtt ska begränsas till att endast gälla svenska medborgare är många. Men det viktigaste argumentet är kanske att vi har vissa partier i detta land som använder sig av utlänningar som lever i kulturellt utanförskap för att höja sina röstsiffror. Det kan inte vara rättvist att vissa partier använder sig av utländska medborgares politiska makt i Sverige för att kunna bestämma över svenska medborgare. Det är inte utländska medborgare som ska bestämma i Sverige. Det är svenska medborgare som ska bestämma över detta land.

Anf. 127 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att diskutera dessa viktiga frågor i afton.

När det gäller medborgarskapets betydelse vill jag verkligen instämma med både interpellant och meddebattör om betydelsen av att stärka medborgarskapets värde, och det av en rad olika skäl. Det handlar om värdet för medborgarskapet i sig men också om medborgarskapets symboliska betydelse för ett samhälle. Det sker nu också på olika sätt, både när det gäller hemvisttid och när det gäller de krav som ska ställas på den som ska bli medborgare. Det handlar om allt från vandel till kunskaper om det svenska samhället.

Redan i dag följer med medborgarskapet vissa rättigheter som just är exklusiva för medborgarskapet. Att få rösta i nationella val hör utan tvekan dit. Att ha olika förtroenderoller i samhället, att sitta i en regering, att sitta i riksdagen, att vara militär, polis eller domare är förtroenderoller i samhället som bara kan komma i fråga för den som är medborgare, och det är en väldigt rimlig ordning.

När det gäller det politiska inflytandet lokalt är det inte så att Sverige sticker ut på något sätt. Vi kan till exempel luta oss mot våra nordiska grannländer och säga att det är en nordisk modell att skilja på å ena sidan den nationella politiken, där utrikes- och säkerhetspolitiken finns och där hela lagstiftningsmakten finns, och å andra sidan frågor som rör tillvaron som medlem i lokalsamhället.

Vissa av dessa förpliktelser kommer vi inte runt. Vårt EU-medlemskap bygger exempelvis på att var och en av oss som deltar i denna debatt i kväll och flyttar till ett annat EU-land inte kommer att kunna rösta i nationella val men däremot i de lokala val där vi bor och verkar. Det finns också nordiska länder som inte är med i EU som är en del av denna gemenskap, och det tycker jag i grund och botten är en rimlig ordning.

Det råder ingen tvekan om att det finns människor som lever i vårt samhälle och som inte vill bli en del av vårt samhälle. Man skulle också kunna tänka sig människor som inte vill Sverige väl. Men jag tycker också att man ska se alla människor som vill bli en del av vårt samhälle, där också möjligheten till delaktighet i beslutsfattandet och det som angår medborgarna lokalt är en viktig väg in i det svenska samhället.

Om man tittar på olika länder ser man olika aspekter på hur de hanterar också detta inflytande. Och man kan absolut diskutera exakt hur denna modell ska se ut. Men när vi diskuterar den principiella frågan menar jag att vi finns i en nordisk tradition och i en nordisk gemenskap där vi har skilt på å ena sidan nationella angelägenheter som är exklusiva för medborgarna och å andra sidan att man efter en tid kan släppa in människor att bli delaktiga i lokalsamhället i de beslut som just påverkar människor lokalt men som inte är avgörande för landet Sveriges vägval framåt.

Anf. 128 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Jag håller som bekant inte med Moderaterna och justitieministern i deras ställningstagande. Min uppfattning är att det helt enkelt inte är intressant hur våra grannländer gör i frågan eller vilka konventioner som på något sätt skulle förbinda oss till detta ställningstagande, förutom eventuellt EU-frågan där vi är lite mer bundna med tanke på vårt EU-medlemskap.

Icke-medborgares möjlighet att rösta i svenska val kommer dock från en annan tid – 1976, då Sverige såg ut på ett helt annat sätt än det gör nu. De utlänningar som bodde i Sverige då var i hög grad människor som kom till Sverige enbart för att jobba. De flesta var på så sätt redan fullt delaktiga i samhällslivet, och då kanske det fanns bra argument för att de skulle ha någonting att säga till om i den lokala demokratin.

Men samhället har som bekant förändrats. Inför valet 2022 syntes exempelvis en socialdemokratisk riksdagsledamot med starka kopplingar till Hamas i en video på sociala medier där han på sitt hemspråk basunerade ut uppmaningar till sina landsmän att rösta på Socialdemokraterna. Han betonade tydligt i videon att man inte behöver vara svensk medborgare för att göra detta.

När man nu ser dessa stora demonstrationer i Sverige till stöd för Hamas, där det sjungs antisemitiska ramsor, kan man ju tänka sig att många av dessa människor inte är medborgare i Sverige. Likväl har många av dem rätt att rösta i svenska val. Många av dem som deltog i korankravalerna var inte svenska medborgare men ska få rösta i våra val. I kommuner där många folkbokförda saknar svenskt medborgarskap, som Botkyrka och Landskrona, blev Nyans invalt i kommunfullmäktige. I Malmö var partiet bara några hundra röster från att lyckas med samma sak.

Fru talman! Jag tror inte att detta är vad politikerna ville 1976 när möjligheten för utlänningar att rösta i svenska val infördes. Och jag är ledsen, men jag kan faktiskt inte förstå regeringens ställningstagande här. Regeringen och Sverigedemokraterna är som sagt överens om väldigt mycket när det kommer till medborgarskapets betydelse, men jag lyfter denna fråga just för att jag tycker att regeringen har landat väldigt fel. Jag kan inte heller tänka mig att regeringens väljare jublar över detta beslut.

Vad jag däremot tror att väljarna är positiva till är det vi är överens om inom Tidöavtalet, så jag tar det en gång till. Vistelsetiden för att få medborgarskap i Sverige ska ökas från fem år till åtta år. Man ska ha en egen försörjning och uppvisa hederlig vandel. Man ska vara ostraffad, och man ska ha kunskaper i svenska och samhällskunskap för att bli medborgare. Det är bra. Man ska kvalificera sig för välfärden. Det ska också gå att ta medborgarskapet ifrån dem som begått systemhotande brottslighet eller fått det på falska grunder.

Finns det några andra åtgärder som regeringen kan tänka sig att vidta för att stärka det svenska medborgarskapets betydelse?

Anf. 129 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD):

Fru talman! Nu har vi lagt bakom oss en sommar då många här i Sverige har bevittnat hur antagonistiska aktörer ser på våra rättigheter och friheter i Sverige. De ser dem som verktyg de kan använda för att påverka landet i destabiliserande riktning. Det gäller inte bara yttrandefriheten utan även andra friheter och rättigheter som påverkar landet – till exempel rösträtten i kommunala och regionala val.

Vi vet redan att många moskéer finansieras av främmande makt, och det finns institutioner och stiftelser i Sverige som finansieras av främmande makt. De skulle kunna mobilisera utländska medborgare, ofta genom påtryckningar, att rösta på ett visst sätt. Det är en risk, och det är en risk vi inte behöver.

Världen är inte som den brukade vara. Sverige är i dag ett land som har fiender – tyvärr. Samtidigt har vi många utländska medborgare som gång på gång visar lojalitet med andra länder och aktörer än Sverige. Firandena efter Hamas terrorangrepp mot Israel är ett exempel, och korankravaller är ett annat exempel.

Utländska medborgare ska inte ha makt över den politiska styrningen i detta land. Vill man ha politisk makt och kunna rösta ska man lära sig det svenska språket, lära sig mer om det svenska samhället och beviljas ett medborgarskap. Det är det rättvisa, och det är så det borde gå till. Det finns ingen anledning att låta utlänningar påverka Sverige innan de blivit medborgare.

Anf. 130 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! Till att börja med tycker jag att det är oerhört angeläget att stärka det svenska medborgarskapets ställning och betydelse. Det gör vi inte i ett vakuum, utan vi gör det i hög grad genom att se vad andra länder, som vi normalt sett lutar oss mot, gör. Det gäller inte minst den nordiska gemenskapen, och det gäller den europeiska gemenskapen. Genom att titta på hur andra länder gör får vi vägledning i våra egna vägval.

Det är därför det är rimligt att det ska ta längre tid innan man kan bli svensk medborgare, i linje med hur det ser ut i jämförbara länder. Det är därför det är rimligt att höja de krav man måste nå upp till för att bli svensk medborgare. Det gäller alltifrån vandelsprövningen till kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället. Det är också därför det är rimligt att värna exklusiviteten i medborgarskapet, rösträtten i nationella val, olika förtroenderoller i samhället etcetera.

När det gäller de problem som har lyfts och som vi har sett i vårt samhälle – alltifrån korankravaller till, på senare tid, manifestationer där människor stöder terrororganisationer, förmedlar antisemitiska budskap eller sprider vanföreställningar om svensk socialtjänst – är allt sådant ägnat att öka otryggheten i vårt land och underminera den nationella säkerheten. Men det är också sådant vi ska angripa på andra sätt; det skulle kunna ligga till grund för eller vara en del av bedömningen när det gäller exempelvis vandel inför ett medborgarskap. Det är också sådant som i vissa delar redan i dag är olagligt och bör leda till lagföring och straff.

Jag vill betona att den historiska åtskillnaden mellan det nationella och det lokala innebär att medborgarskapet exklusivt hanterar exempelvis den nationella lagstiftningen. Men det är också så att regeringens position i frågan inte är unik på något sätt. Till att börja med är detta det grundackord som har gällt för det svenska samhället i snart 50 år, och det är ett grundackord som gäller för andra nordiska länder. Det är också en utgångspunkt i den europeiska gemenskapen som vi inte kommer undan med mindre än att vi lämnar den europeiska gemenskapen, och det tror jag kanske ändå inte ligger i korten i kvällens debatt.

Människor som är medborgare i andra EU-länder och bor i Sverige har en rättighet enligt våra EU-fördrag att delta kommunalt och regionalt i det demokratiska samtalet och genom sin rösträtt vara med och ta ansvar för det lokalsamhälle de bor i. Det är en rättighet som också tillkommer svenska medborgare om vi bosätter oss i Italien, Spanien, Portugal, Österrike eller vilket land det nu kan handla om.

Dessutom måste vi i vår målmedvetenhet när det gäller att trycka tillbaka både brottslighet och annan aktivitet som är ägnad att underminera värden vi sätter högt i vårt land också komma ihåg att väldigt många människor som kommer till vårt land *vill* bli en del av det svenska samhället. Vi har en mycket mer restriktiv migrationspolitik nu, vilket vi är överens om att vi ska ha, och vi kan i framtiden utgå från att färre personer än i dag kommer att bedömas ha rätt att stanna i Sverige. Men har vi väl gjort bedömningen att någon har rätt att vara i Sverige har vi också ett starkt intresse av att denne kommer in i vårt samhälle. Att kunna vara delaktig i det beslutsfattande som sker lokalt har då ett stort värde både för de enskilda människorna och för Sverige som samhälle.

Jag tycker att den grundläggande modellen, där vi stärker medborgarskapets betydelse och värnar det nationella beslutsfattandet som en del av medborgarskapet men ändå har möjlighet att släppa in människor som har rätt att stanna i Sverige i det lokala beslutsfattandet, är en balanserad modell som det finns mycket beprövad erfarenhet bakom.

Anf. 131 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Enligt mitt sätt att se på detta måste utgångspunkten vara att det är svenskar och de som vill vara en del av det svenska samhället som ska avgöra Sveriges framtid.

Demokratin vi har i Sverige är inget vi kan ta för givet. Vi svenskar fick den ju inte till skänks efter en treårig väntan, utan den är vunnen genom århundraden av kamp för frihet och folkstyre. Sverige blev ju vad Sverige är genom det svenska folkets strävan. Det var våra förfäder som slet på åkrarna, i fabrikena och i hemmen och som krävde och till slut fick demokrati, yttrandefrihet och alla andra friheter vi i dag tar för givna.

Ett land formas av sin befolkning och inget annat. Att Sverige är det fantastiska land som det är i dag beror på svenskarnas gemensamma val historiskt. Sverige har ju varit så fattigt att en femtedel av invånarna lämnade landet för andra sidan havet och åkte till USA. De som stannade kvar valde hårt slit framför förlorarmentalitet, sekularism före religiöst förtryck och demokratiska reformer före revolution.

Ett land formas av sin befolkning, och när befolkningen förändras måste vi hålla ögonen öppna. Min uppfattning är att det nu är viktigare än någonsin att rösträtten ska vara enbart för svenska medborgare. Jag kan bara beklaga att regeringen inte håller med i denna fråga.

Anf. 132 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M):

Fru talman! För egen del tycker jag att det är utomordentligt viktigt att stärka medborgarskapets betydelse. Detta har ju varit ett av grundackorden för kvällens debatt.

Det finns många skäl till detta. Det är inte minst betydelsefullt för ett samhälle att det erkännande som ligger i medborgarskapet förutsätter att man når upp till högt ställda krav. Att ha en längre hemvistid eller ett längre hemvistkrav än vad vi har i dag är mycket rimligt i det ljuset. Att ställa höga krav på kunskaper i svenska språket och om det svenska samhället är mycket rimligt med den utgångspunkten. Att ha högt ställda krav på vandel, alltså på ett hederligt levnadssätt, är också mycket rimligt ur den synvinkeln.

Det är även mycket rimligt att införa en möjlighet att ompröva ett medborgarskap. Där sticker Sverige ut i en internationell jämförelse. Att inte kunna ompröva ett medborgarskap i en situation där någon har lämnat felaktiga uppgifter eller har mutat sig till ett medborgarskap – eller för den delen om någon har begått ett väldigt allvarligt brott, till exempel ett terrorbrott som riktar sig mot Sverige – är ägnat att underminera värdet av medborgarskapet.

Det är också mycket viktigt och riktigt att vissa rättigheter är exklusiva för medborgare. Det gäller rösträtten i de nationella valen och inflytandet över den svenska lagstiftningen, den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken och den ekonomiska politiken, alltså sådant som rör hela vårt samhälle. Det gäller även vissa förtroenderoller i samhället, alltifrån nationella politiska förtroenderoller till roller som domare, militär eller polis.

Men det är också så att vi har ett starkt intresse av att människor som bedöms ha rätt att stanna i Sverige gradvis kommer in i vårt samhälle. Att kunna erbjuda delaktighet i lokalt beslutsfattande är enligt mitt förmenande en del i detta. Där har vi en lång tradition i Sverige, om vi nu ska tala om svensk tradition. Det finns dessutom en lång nordisk tradition, om vi nu ska tala om det nordiska sammanhanget. Jag känner mig trygg i att detta är en erfarenhet som vi kan luta oss mot även när vi blickar framåt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2023/24:78 om effekter av omläggningen av svenskt bistånd

Anf. 133 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har ställt flera frågor om regeringens reformagenda för svenskt bistånd.

Regeringen har i budgetpropositionerna för 2023 och 2024 aviserat att en reformagenda för biståndet tas fram med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet. Jag ser fram emot att presentera den under hösten.

Utrikesutskottet har informerats om arbetet, och samtliga partier har varit inbjudna till konsultationer på UD.

Reformagendan är ingen lagstiftning. Blir det fråga om lagstiftning i ett senare skede kommer det naturligtvis att gå via riksdagen. Med den omvärld vi har i dag, och med ett krig i vårt närområde, måste vi kunna ställa om biståndet snabbt.

I svenskt bistånd, som uppgår till 56 miljarder kronor, ingår kostnader som klassificeras som offentligt utvecklingsbistånd (ODA, Official Development Assistance). Biståndet står således inte i konflikt med OECD-Dacs regelverk. Svenska biståndsinsatser har fortsatt som huvudsyfte att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Att regeringen exempelvis väger in migrationspolitiska faktorer i valet av mottagare av svenskt bistånd står inte i konflikt med OECD-Dacs regelverk för ODA. Varje givare har rätt att välja med vem, var och hur man ingår utvecklingssamarbete.

Sverige är en stark röst för demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och rättsstatens principer i syfte att öka människors frihet och för att bekämpa förtryck, lindra nöd och bygga välstånd.

Anf. 134 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation. Jag är dock djupt oroad över utvecklingen på biståndsområdet, och jag blir inte helt lugnad av ministerns svar.

Sverige ska enligt min uppfattning vara en röst för solidaritet, demokrati och mänskliga rättigheter världen över. Vi ska ha ett väl fungerande bistånd som utgår från mottagarens villkor. Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna presenterat en politik som jag tycker går i motsatt riktning. Att man redan tidigare har övergett enprocentsmålet och därmed sänkt biståndet i en tid när globala kriser överlappar varandra och behoven är som allra störst är ett hårt slag mot de människor som har det allra svårast i världen.

För första gången på tre årtionden ökar återigen den extrema fattigdomen i världen. I slutet av förra året rörde det sig om närmare 700 miljoner människor, enligt Världsbanken. I detta svåra läge väljer regeringen att skära ned det svenska biståndet. Jag tycker att det är skamligt.

Vänsterpartiet står däremot upp för världens fattiga i sitt budgetförslag och avsätter 1 procent av bni till bistånd. Det går att göra om den politiska viljan finns.

Ministern sa i sitt svar att en reformagenda för biståndet ska tas fram med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet och att den ska presenteras under hösten. Jag tycker dock att processen för att ta fram agendan tvärtom har präglats av brist på just transparens och dialog. Detta är också en uppfattning som delas av en överväldigande majoritet av de organisationer från civilsamhället som jag har träffat.

Ministern sa i sitt svar att utrikesutskottet har informerats om arbetet, vilket stämmer, och att samtliga partier har varit inbjudna till konsultation på UD angående agendan. Jag deltog själv på mötet på UD. Jag uppfattade det mer som ett informationsmöte och inte som något som kan kallas för dialog med ett givande och tagande.

Vänsterpartiet beklagar att reformagendan inte kommer till riksdagens bord som en proposition eller åtminstone en skrivelse. En så stor omläggning av svenskt bistånd som nu sjösätts måste ske i en så öppen och transparent ordning som det bara är möjligt.

Regeringen har inte heller presenterat en tidpunkt för när arbetet ska vara klart utan har bara sagt att det ska vara färdigt någon gång under hösten. Att få diskutera innehållet i den kommande reformagendan på annat sätt än i en begärd interpellationsdebatt tycks vara uteslutet.

Varför är regeringen så rädd för en ordentlig debatt om reformagendan i riksdagen? Jag tycker att det är ett stort demokratiskt underskott angående en fråga som engagerar så många människor i vårt land.

Ett utkast till reformagendan har dock läckt ut, och jag har tagit del av innehållet i detta. I den föreslagna texten sätts det paradigmskifte som regeringen tidigare har talat om på pränt. Regeringens och Sverigedemokraternas politik bryter mot en lång tradition av svensk biståndspolitik. Med migrationspolitiska villkor och en tätare koppling mellan bistånd och handel går Sverige på tvärs mot principen om ett effektivt bistånd.

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på
interpellationer

Att koppla bistånd till svenska företags export är varken tillåtet enligt OECD:s överenskomna rekommendationer eller särskilt effektivt. Siffror från OECD visar att det blir uppemot 30 procent dyrare för biståndets mottagare. Jag tycker inte att denna inriktning är ett effektivt bistånd.

Anf. 135 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag tackar ledamoten för interpellationen.

Jag ske ge Lotta Johnsson Fornarve rätt på en punkt: Vi vill förändra det svenska biståndet. Det var ju detta mandat vi fick av svenska folket i valet. Vi vill förändra biståndet och ta det bort från det ensidiga fokus som har präglat mycket av vänsterns biståndspolitik och som väl i ärlighetens namn fortfarande gör det.

Det har handlat för mycket om hur mycket resurser vi kan lägga på bistånd och alldeles för lite om vad vi egentligen uppnår. Vilka resultat når vi? Hur ser vi till att de 56 miljarder kronor som svenska skattebetalare – läkare, lärare, sjuksköterskor, poliser och brandmän – arbetar ihop varje år och som läggs på bistånd används på ett så effektivt sätt som möjligt?

Hur ser vi till att biståndet, varje satsad krona, gör så stor skillnad ute i världen som möjligt? Det gäller för flickan som inte får gå i skolan, den svältande pojken, att kunna möta klimatförändringarna etcetera. Det är det stora paradigmskiftet i detta. Vi ska bort från det ensidiga fokuset på hur mycket resurser vi gör av med och mer se till vad vi egentligen vill uppnå. Hur ser vi till att uppnå just den kvaliteten och effektiviteten?

Med det sagt kan man säga att Sverige kommer att fortsätta att vara en mycket generös biståndsgivare. Tittar man på biståndsramen i fjol, i år och även nästa år, den treårsperioden, ser man att de årliga avsättningarna till bistånd uppgår till 56 miljarder kronor.

Sverige lägger faktiskt mer på bistånd de tre åren än under de tidigare tre åren med socialdemokratisk regering stödd av Vänsterpartiet. Man kanske ska hyfsa diskussionen något här. Men visst står Vänsterpartiet upp för enprocentsmålet och budgeterar för det. Det är ärligt.

Sedan kan man konstatera att med den retorik som Lotta Johnsson Fornarve har finns det ingenting som hindrar att lägga 2 procent om man vill det, eller 3, 4 eller 5 procent. Behoven är i den delen oändliga.

Fru talman! Jag och regeringen ser en väldigt stor potential i att modernisera biståndet. Det gäller inte minst att hitta viktiga synergier med handelspolitiken. Jag kan konstatera att det är hela den diskussion som präglar väldigt mycket av egentligen alla internationella sammanhang man kommer till.

Det gäller kanske inte så mycket den här typen av interpellationsdebatter. Vi har haft ett antal om ungefär samma frågor, och Lotta Johnsson Fornarve har fått ungefär samma svar. Men tittar man till exempel på generalförsamlingens öppnande i New York för bara några veckor sedan ser man att detta var frågan.

Hur ska vi se till att kunna mobilisera mer av privat kapital, mer av innovationer, och mer av företagande? Det är en utopi att tro att de behov som finns i världen skulle kunna fyllas bara med bistånd. Det är möjligt att man kan stå i riksdagens talarstol och säga sådant. Men det har egentligen ganska lite att göra med den verklighet vi möter därför att behoven är så enormt stora.

Här ser vi som regering en väldigt stor potential. Vi kommer att presentera våra steg framåt i den reformagenda som vi har adresserat och som vi har informerat om. Det gjorde vi så sent som i dag i utrikesutskottet, där jag fick en del frågor om detta.

Jag ska korrigera Lotta Johnsson Fornarve på en punkt. Det här är ingen lagstiftning och ingen proposition. Det har det inte heller varit tidigare i den delen.

För det fall det skulle bli lagstiftning om det framöver kommer förslaget naturligtvis att skickas ut på remissrundor, landa i riksdagen och behandlas enligt konstens alla regler. En reformagenda är vad vi har utlovat väljarna. Det kommer vi också att presentera under höstterminen.

Anf. 136 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman! Ministern vill förändra biståndet bland annat genom att minska resurserna till biståndet. Jag har sällan sett en verksamhet bli bättre för att verksamheten får mindre resurser till sitt förfogande. Det brukar snarare vara tvärtom. Det svenska biståndet har ett väldigt gott anseende. Det har fått oerhört bra betyg i globala mätningar. Jag förstår inte den enorma iveren att förändra något som har fungerat riktigt bra.

I utkastet till reformagendan är man tydlig med att svenska intressen ska ligga till grund för den nya biståndspolitik. Det går helt emot principerna om hur bistånd ska bedrivas. Kan handelspolitiken användas för att lyfta människor ur fattigdom är det naturligtvis välkommet. Men man ska vara tydlig med att det inte är detsamma som bistånd.

Handelspolitiken och biståndspolitik har olika syften och mål. Behoven är som allra störst i fattiga eller konfliktdrabbade länder. Svenska intressen och affärsmöjligheter gynnas däremot främst i medelinkomstländer. Biståndspolitik ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv och utgå från fattigas behov. Ett fokus på svenska intressen sätter hela biståndspolitik i gungning.

Att regeringen i sitt utkast ensidigt skriver om hur det endast är marknadsekonomisk näringslivsutveckling som kan skapa förutsättningar att nå biståndspolitikens övergripande mål visar en bristande insikt om bland annat vikten av en fungerande rättsstat, starka och oberoende institutioner, en stark generell välfärd, utvecklad hälso- och sjukvård och social trygghet som omfattar alla. Barns möjligheter till en god skolgång nämns nästan inte över huvud taget. Vi vet att god skolgång och bra utbildning är en oerhört viktig framgångsfaktor som inte kan underskattas, inte minst när det gäller unga flickor.

Jag besökte i veckan Zambia tillsammans med riksdagens SRHR-nätverk för att studera det svenska biståndet på plats när det gäller dessa frågor. Jag kunde se att vårt bistånd gör nytta för att förhindra till exempel barnäktenskap och tonårsgraviditeter och för att stödja flickor och kvinnor som utsatts för könsbaserat våld. Den typen av bistånd måste öka och inte minska. Jag är rädd att det inte kommer att bli fallet med den nya biståndspolitik.

Med migrationspolitiska villkor och en tätare koppling mellan bistånd och handel går Sverige på tvärs mot principerna om ett effektivt bistånd. Strax före årsskiftet enades OECD:s biståndskommitté Dac om ett förtydligande av de befintliga riktlinjerna för internationellt bistånd i migrationsfrågor. På punkt efter punkt synliggörs hur den politik den svenska reger-

ingen och Sverigedemokraterna kommit överens om står i direkt strid med det internationella regelverket.

I utkastet till reformagendan liksom i den förda politiken koncentreras fokus i biståndet till Europa och framför allt Ukraina. Situationen i Ukraina är akut. Rysslands folkrättsvidriga anfallskrig har orsakat en omfattande förödelse, och tiotusentals civila har dödats och skadats.

Ukraina behöver självklart internationellt stöd. Sverige har alla möjligheter att spela en viktig roll när det gäller både humanitärt stöd och stöd till återuppbyggnad. Samtidigt pågår en rad andra kriser, krig och konflikter runt om i världen. Den pågående konflikten mellan Hamas och Israel har till exempel lett till tusentals civila dödsoffer, och hungerkrisen i Somalia och fattigdomen i Myanmar är bara några exempel. Därför menar vi att stödet till Ukraina ska ske i form av additionella medel, det vill säga utöver den befintliga biståndsbudgeten.

På samma sätt väljer regeringen att öka svenskt klimatbistånd volymmässigt samtidigt som man skär ned biståndet i dess helhet. Det innebär att viktiga insatser på andra områden går förlorade.

Även andra viktiga områden tar stryk av regeringens omsvängning. Det märks bland annat på det minskade stödet till civilsamhället, en drastisk neddragning på informationsstödet och en kraftig minskning av anslaget till forskningsbistånd. Det är inte heller ett effektivt bistånd.

Anf. 137 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Regeringens politik innebär att vi inte bara ställer oss frågan: Hur kan vi göra av med så mycket pengar som möjligt på bistånd? Man kan nästan få intrycket att det är det övergripande målet för Vänsterpartiet, som det har varit tidigare. Snarare är frågan: Hur ser vi till att använda de resurser vi har på ett så effektivt sätt som möjligt?

Vi lämnade enprocentsmålet. Samtidigt kan man konstatera att Sverige är ett av fem länder globalt som når upp till FN:s mål om 0,7 procent. Att ge intryck av att vi på något sätt skulle ha någonting att skämmas för är helt enkelt inte sant. Vi är fortfarande i en helt annan liga än de allra flesta länder i hela världen i den delen.

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarves svar här att bistånd och handel ska ses som olika delar förvånar mig inte. Det är möjligen ett uttryck för den biståndspolitik som har gällt i Sverige under så många år och som jag invänder emot.

Det finns väldigt goda grunder att göra det. Jag menar att det är en väldigt förlegad syn på bistånd. Det är väldigt gammalmodigt. Det har inte heller uppnått de resultat vi vill att det ska göra.

Det är inte bara min uppfattning. Man kan tittat på många av de utvärderingar som har gjorts. Till exempel har Expertgruppen för biståndsanalys tittat noggrant på detta. Det har inte bara gällt några av de största mottagarländerna under några år eller två utan till och med under flera decennier. Vi kan tyvärr se att på flera sätt har just effekterna på fattigdomsbekämpningen inte varit tillräckligt bra. De har ibland inte ens varit mätbara.

Då har man som ansvarig politiker ett val att göra. Antingen fortsätter man på samma sätt som tidigare med just den gamla biståndspolitik, fortsätter att fokusera på enprocentsmål och så vidare. Eller så ställer vi oss frågan: Finns det verkligen inte utrymme för förbättringar? Finns det inte utrymme för att göra förändringar? Kan vi till exempel använda de

världsledande svenska företag vi har på ett mer aktivt sätt i vårt utvecklingsarbete? Kan vi hitta synergier med biståndspolitiken? Kan vi uppmontra till mer av företagande och entreprenörskap?

För en sak vet vi, fru talman: Bistånd kan vara effektivt för att lindra fattigdom, men för att bygga en väg till välstånd – vilket måste vara målet för hela vår utvecklingspolitik – handlar det om satsningar på marknads ekonomi, företagande, entreprenörskap, innovation, forskning och utveckling. Det visar historien med all önskvärd tydlighet.

Det intressanta är också att när man träffar representanter för de här länderna är det väldigt ofta precis detta de efterlyser allra först: mer av handel och företagande och att inte vara beroende av svenskt utvecklingsbistånd är ut och är in. Det är precis detta vi ska lägga fast i reformagendan.

Jag vill bara återigen till Lotta Johnsson Fornarve, för vad jag tror är fjärde eller möjligen femte interpellationsdebatten, understryka det jag har sagt tidigare. Att Sverige väljer vilka länder vi vill samarbeta med står naturligtvis inte på något som helst sätt i motsats till ett effektivt bistånd och innebär inte heller att vi skulle bryta mot några riktlinjer. Det är vi i Sverige själva som avgör vilka länder vi vill samarbeta med och vilka faktorer vi vill väga in i beslutet. Det är vårt beslut.

Det är ingen mänsklig rättighet att få bistånd av Sverige, utan det är vi som avgör detta utifrån en lång rad olika beslut. Det handlar till exempel om att stater respekterar den folkrättsliga förpliktelsen att ta emot sina egna medborgare. Att länderna motarbetar korruption är ett annat exempel. Den typen av krav kommer vi att förstärka framöver i vår reformagenda.

Anf. 138 LOTTA JOHANSSON FORNARVE (V):

Fru talman och biståndsministern! Jag hör hela tiden ministern tala om hur svenska intressen ska gynnas med hjälp av biståndet. Det är inte så biståndet är tänkt att användas. Biståndet ska genomsyras av ett rättighetsperspektiv som ska utgå från fattigas behov och inte ha ett fokus på svenska intressen. Det sätter hela biståndspolitiken i gungning, och jag är djupt orolig för vad som kommer att hända.

Jag hör inte heller att ministern ser vikten av andra viktiga insatser som att bygga en stark rättsstat och satsa på en generell välfärd med bra utbildning för barn, SRHR-aktiviteter, resurser för kvinnor och flickor och så vidare. Det här är ett långsiktigt bistånd som är så otroligt viktigt om man på allvar vill komma till rätta med de stora orättvisor som finns i världen.

Jag vill uppmana ministern att tänka om ifall han menar allvar med att reformagendan för bistånd ska tas fram med fokus på långsiktighet, transparens och effektivitet. Lägg då åtminstone reformagendan för bistånd på riksdagens bord för att ge oss möjlighet att på allvar diskutera frågan! Det är det minsta man kan begära när det nu sker ett paradigmskifte runt biståndet. En så stor omläggning av svenskt bistånd som den som nu sjösätts måste ske i en så öppen och transparent ordning som möjligt.

Jag är fortfarande oroad över utvecklingen på biståndsområdet. Sverige ska vara en röst för solidaritet, demokrati och mänskliga rättigheter världen över. Vi ska ha ett väl fungerande bistånd som utgår från mottagarens villkor, inte från att gynna svenska intressen. Regeringen har med stöd av Sverigedemokraterna presenterat en politik som går i motsatt riktning. Det oroar mig fortfarande.

Anf. 139 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Det finns naturligtvis väldigt många olika saker i biståndspolitikerna som vi tycker är oerhört viktiga. SRHR är en sådan. Det framgår också i flera av de dokument som vi har pekat på och i de olika strategier som vi har lagt fram. Men det gäller inte denna interpellation, så jag har inte uppehållit mig så mycket kring det utan mer kring de frågor jag har fått i interpellationen.

Handel och bistånd är *en* viktig prioritering för oss, för vi ser att det finns en oerhört stor potential i att modernisera biståndet och att göra det mer effektivt. Som jag har sagt handlar det om att mobilisera privat kapital men också om att få in mer av handel och investeringar i mottagarländerna, som de ju själva efterfrågar.

Men, fru talman, det är naturligtvis inte vår enda prioritering. SRHR är en sådan, och vi har förstärkt det humanitära stödet. När vi ser en omfattande svältkatastrof, till exempel på Afrikas horn, har vi ökat det humanitära stödet. Vi har ökat satsningarna på demokrati och människorättsförsvare, det som vi kallar för demokratimiljarden. Det finns väldigt många olika delar i vår biståndspolitik.

Vi har skurit bort en del annat. Informationsanslaget nämndes av Lotta Johnsson Fornarve. Man kan tycka olika om det och om det var den viktigaste prioriteringen eller inte. För regeringen är det självklart – det var inget svårt beslut – att 155 miljoner kronor gör större nytta i Ukraina, för att öka det humanitära stödet eller för satsningar på SRHR än för att användas till informationsinsatser i Sverige om bistånd. 155 miljoner kronor är väldigt mycket för att göra informationsinsatser om bistånd i Sverige. Se där ett exempel på hur man kan använda resurser mer effektivt än tidigare! Det är inte bara hur mycket pengar man lägger som är det viktiga utan också hur man använder dem.

Vi har haft flera interpellationsdebatter, och vi hade ett möte om detta i utrikesutskottet i dag. Jag är helt övertygad om att debatten om reformagendan kommer att fortsätta med oförminskad styrka framöver.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2023/24:91 om landsbygdens förutsättningar

Anf. 140 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Eric Palmqvist har frågat mig på vilket sätt jag avser att verka för att vända urbaniseringen och öka kompetensförsörjningen som ett led i att stärka Sveriges landsbygdens förutsättningar och om jag är öppen för att utreda, prova och utvärdera nya grepp i syfte att uppnå detta.

Landsbygdernas utveckling är avgörande för hela Sveriges framgång. Här har regeringen ett samlat fokus: Hela Sverige ska fungera. Villkoren för att bo, leva och verka i hela landet behöver förbättras.

Landsbygdernas förutsättningar skiljer sig åt i olika delar av landet, vilket ställer krav på olika insatser och olika lösningar. För att uppnå målet för landsbygdspolitikerna behövs därför en bredd av insatser inom många politikområden.

Det är inte en helt entydig bild som visar sig gällande flyttmönster inom riket. Medan några storstadskommuner har haft ett negativt inrikes flyttnetto har många landsbygdskommuner samtidigt haft ett positivt. Denna trend var särskilt tydlig under pandemiåren. Med det sagt skiljer det sig mycket åt för olika landsbygdskommuner, där många kommuner har haft en minskande befolkning. Denna utveckling tillsammans med ett stort behov av arbetskraft med rätt kompetens är en stor utmaning för kompetensförsörjningen.

Det ska finnas tillgång till vård, skola, omsorg och kultur i hela landet. Kompetensförsörjning och möjligheterna till kompetensutveckling ska främjas, vilket är av betydelse för både näringslivet och välfärden.

Den digitala uppkopplingen är viktig på landsbygderna. Digitaliseringen ger ökade möjligheter till distansarbete och distansstudier, vilket kan leda till en ökad rekryteringsbas i gles- och landsbygder. Det förutsätter snabbt bredband, där skillnaderna mellan glesbebyggda och tätbebyggda områden fortsätter att minska.

För att möta de fortsatt stora kompetensbehoven i hela Sverige, möjliggöra näringslivets och samhällets omställning och främja matchningen på arbetsmarknaden har regeringen i budgetpropositionen 2024 bland annat föreslagit att totalt över 1,7 miljarder kronor tillförs för att förstärka regional yrkesvux och yrkeshögskoleutbildning.

Ytterligare medel föreslås också satsas på omställningsstudiestöd, som liksom validering är viktiga verktyg för omställning och kompetensutveckling. Även flera olika satsningar på utbildning och forskning som ska stärka ingenjörsländet Sverige görs för att klara de stora kompetensbehoven.

På landsbygderna är bilen viktig för att ta sig till såväl arbete, utbildning och service som till kultur- och fritidsaktiviteter. Under 2024 sänks skatten på bensen och diesel, och under 2025 sänks skatten på bensen ytterligare. Den utökade nedsättningen av skatten på så kallad jordbruksdiesel förlängs under 2024. Regeringen föreslår även en sänkning av reduktionsplikten till 6 procent för bensen och diesel från och med den 1 januari 2024. Det är också viktigt att upprätthålla framkomligheten och trygga en tillförlitlig infrastruktur. Regeringen fortsätter att prioritera medel till ett stärkt vägunderhåll, inklusive det enskilda vägnätet.

Detta är ett par exempel på områden som regeringen gör satsningar inom, vilka bidrar till att stärka förutsättningarna på landsbygderna och därmed kompetensförsörjningen i hela landet. Regeringen följer även utvecklingen av Sveriges landsbygder och genomförandet av landsbygdspolitik kontinuerligt. Denna uppföljning och aktuella samhällsförändringar ligger till grund för regeringens utveckling av landsbygdspolitik så att den leder till stärkta förutsättningar att bo, leva och verka i hela landet.

Anf. 141 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret på min interpellation. Den här interpellationsdebatten kommer från min sida inte att bli så konfrontatorisk som den kanske blir från de andra som har anmält sig till den.

Jag noterar att ministern belyser flera bra saker som vi inom Tidösamarbetet gör tillsammans för att kompensera för inte minst de missgärningar Miljöpartiet och Socialdemokraterna ägnat sig åt under tidigare mandatperioder. Men jag vill ändå uppehålla mig en del kring kompetensförsörj-

ningen och de grepp och idéer som behövs för att komma framåt och lösa situationen utanför våra storstadsregioner. För så är det: Sverige består till stor del av landsbygd – på ett eller annat sätt, beroende på hur man definierar det. Vi har storstadsregioner, och sedan har vi landsbygd.

Jag kommer under debatten att göra en del betraktelser som handlar om Norrbotten. Jag vet dock att situationen är väldigt snarlik på många andra håll, oavsett om man hamnar i Kronoberg, i Jämtland, i Värmland eller i någon liknande bygd.

Vi betalar alla skatt och förväntar oss att få en samhällsservice för det. Men om vi tittar på situationen i Norrbotten kan vi konstatera att det är brist på läkare, tandläkare, sjuksköterskor, lärare, bilprovningpersonal, länsveterinärer, socionomer, uppkörningsinspektörer och så vidare. Det är dessutom brist på kvalificerad arbetskraft till industrin. Det är ett stort problem om folk inte känner att de kan bo och leva i sina hembygder för att samhällsservicen inte fungerar.

Jag tror att de modeller vi har haft för subsidier, skattelättnader, bidrag och så vidare har nått vägs ände. Vi måste börja titta på andra lösningar. Det är den pucken jag vill ta i den här debatten: Det är dags att börja tänka utanför boxen.

Vi har haft idéer som har ratats av Socialdemokraterna, exempelvis, och som vi dessutom har fått överge därför att vi har ett gemensamt budgetsamarbete med M, KD och L. Jag tror inte ens att *en* reform räcker. Jag tror att det behövs en rad reformer för att ändra trenden och komma framåt. Ytterst gäller denna fråga om det ska gå att bo och leva i hela landet och också självbilden för de människor som väljer att göra det. Ses man som en bidragstagande eller någon som behöver stöd tappar man i stolthet och känner inte samma samhörighet som om man ser att man klarar av att leva på egen förmåga, så att säga.

Det kan man också göra, exempelvis i Norrbotten. Där finns fantastiska rikedomar och liknande, men alla vinster och alla fördelar hamnar inte där. Det är ett problem som är nedärvt och som handlar om hur skattesystemet är uppbyggt i grunden. Det härstammar från en tid när man tyckte att det räckte att de som arbetade i gruvan, skogen eller industrin betalade kommunalskatt. I dag bor de många gånger inte i samma kommun, och det är färre som jobbar i industrin. Därför blir skatteintäkterna mindre trots att produktionen alltjämt är väldigt hög.

Detta är alltså mest en uppmaning om att vi ska kroka arm, tänka utanför boxen, komma på nya lösningar och verka för det vi har som gemensamt mål. Jag är helt övertygad om att våra målbilder är tämligen lika.

Anf. 142 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Eric Palmqvist för en viktig fråga: Finns det kreativa lösningar på landsbygdernas problem? Jag tycker att det är en suveränt välställd fråga. Det är bara synd att debatten här kommer att handla om allt annat än kreativa lösningar. En stor del av de problem som räknas upp i interpellationen och som berörs i ministerns svar bygger ju på den samlade högerns strukturrationalisering av samhällskontraktet.

Låt mig förklara. Eric Palmqvist tar några exempel i sin interpellation: utbildning, tandvård, sjukvård, bilbesiktning och veterinärservice. Man kan fortsätta listan över avreglerade och privatiserade verksamheter med apotek, bredband, järnvägsunderhåll, vägunderhåll, skola, elhandel, arbetsförmedling och förskola – det tar aldrig slut.

Högerns enda sätt att driva igenom sina skattesänkningar är att effektivisera dessa verksamheter. Avregleringar och privatiseringar bygger på marknadsmässig grund, och marknaden trivs som bekant bäst där det finns många och köpstarka kunder. Då kan man fråga sig varför dessa avreglerade och privatiserade verksamheter som bedrivs på marknadsmässig grund inte levererar service där människor bor glest. Jag skulle vilja höra Eric Palmqvist svara på frågan: Vilka av de uppräknade verksamheterna, som nu är styrda med effektivitet och drivs på marknadsmässig grund, tycker Eric Palmqvist ska återregleras och styras av andra värden än effektivitet?

Förresten kan Kullgren svara på samma fråga: Finns det verksamheter och service som samhällskontraktet, bara att man är medborgare i landet och betalar skatt, ska ge en tillgång till oberoende av om man bor i stad eller i glesbygd? I så fall borde Kullgren också vara för att återreglera ett antal av de uppräknade verksamheterna.

Det är mitt inlägg i den här debatten. Jag tycker att den på riktigt skulle kunna handla om kreativa lösningar. Hur ska vi se till att det finns jämlik tillgång till läkemedel i hela landet? Hur ska vi se till att järnvägsunderhållet, vägunderhållet och skolan fungerar i hela landet?
(Applåder)

Anf. 143 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Jag skulle i den här debatten vilja belysa landsbygdens förutsättningar utifrån frågan om välfärdens långsiktiga finansiering kopplat till olika kommuners förutsättningar.

Behovet av att stärka kommuners ekonomiska förutsättningar att bedriva en jämlik välfärd över hela landet är fortsatt stort. Den svenska välfärden vilar på kommunernas axlar. Förskola, grundskola, gymnasieskola, vuxenutbildning, hemsjukvård, äldreomsorg, försörjningsstöd, kultur och fritid för barn och unga, bibliotek och en del av vägunderhållet är bara några exempel på det kommunala ansvaret.

Dessa verksamheter finansieras framför allt av den kommunala skatten och till viss del av statsbidrag. Trots att förutsättningarna ser väldigt olika ut mellan kommuner med hänsyn till geografi, demografi och skatteunderlag har samtliga kommuner samma ansvar för att leverera dessa samhällsfunktioner till sina invånare. Det är i grunden bra, fru talman. Välfärden ska ju se likadan ut. Oavsett var du bor har du rätt till samma tillgång till välfärd.

Vi kan dock konstatera att skillnaderna mellan kommunernas förutsättningar alltså är stora. Vi kan till exempel titta på arbetstillfällena, som i allt högre utsträckning koncentreras till de större städerna och deras kranskommuner. Samtidigt är behovet av välfärd många gånger större i de kommuner där skattekraften är lägre, bland annat till följd av utflyttning och en åldrande befolkning.

Det här leder till stora utmaningar. Man ska med en allt lägre skattekraft och högre kostnader klara av att leverera invånarnas behov av

välfärd. Om vi vill ha ett samhälle som håller ihop är det inte rimligt att invånare i vissa kommuner successivt får betala alltmer kommunalskatt för att få den välfärd som de ska kunna förvänta sig samtidigt som det motsatta gäller i andra kommuner, inte minst kring våra större städer.

Min fråga till statsrådet blir därför: Ser statsrådet att staten kan ta ett större ansvar än i dag för att skapa en mer jämlik fördelning av resurser och tillgodose hela landets behov av välfärd?

Anf. 144 ISAK FROM (S):

Fru talman! Statsrådet, landsbygdsminister Peter Kullgren, och jag hade en liknande debatt för snart två veckor sedan. Svaren skiljer sig inte särskilt mycket åt. Då räknades det också upp lite om lanthandlarstöd och grejer som inte riktigt är med här. I övrigt lägger statsrådet stor vikt vid den bensin- och dieselskattesänkning och sänkning av reduktionsplikten som regeringen nu gör. Dessa gynnar till stora delar storstadsområdena.

Man hade kunnat göra precis som statsrådet säger i sitt svar här när det gäller att det behövs olika insatser i olika delar av landet. Man hade med fördel kunnat göra som Socialdemokraterna och rikta ett stöd till de boende på landsbygden. Med socialdemokratisk politik skulle de få ett direkt stöd, som vi vet inte skulle ätas upp av vare sig världsmarknadspris eller de stora bensin- och dieselbolagen.

Är det ett direkt stöd till dem som faktiskt behöver det, eller är det ett stöd till storstadsområdena? Det är tydligt vad Tidöpartierna prioriterar. Det är stödet till storstadsområdena.

I den debatten lyfte jag också upp en viktig fråga som faktiskt gör livet värt att leva, inte minst i Norrlands inland. Det är studieförbundens verksamhet. Det är ABF och Studieförbundet Vuxenskolan som möjliggör att kurser kan hållas för att ta snöskoterkort, vattenskoterkort och AM-kort. Man kan ta en kurs i färklippande, potatisodling och språk som engelska och franska. Människor som faktiskt flyttar från Mellaneuropa till Norsjö eller Lycksele får genom studieförbundens verksamhet möjlighet att komma in i samhället och förstå hur det är att leva och bo i Norrlands inland. Men det ska Tidöpartierna kraftigt skära ned på.

Det är också studieförbunden som möjliggör att annan kulturverksamhet, som Norrlandsoperan, Norrbottensteatern eller andra verksamheter, kan ta sig ut till befolkningen i hela landet, även de små kommunerna. Det är en ganska stor skillnad.

Jag ser fortfarande ingenting i regeringens budget som pekar på en decentralisering som skulle möjliggöra för större flexibilitet, större handlingskraft och en förmåga för kommuner och regioner ute i landet att fatta egna beslut. När man ser på helheten och de utredningar som den här regeringen tillsätter ser man snarare en centraliseringspolitik.

Det är fokus på storstadskultur. Det är fokus på att sjukvården ska centraliseras. Det är också större fokus på de privatiseringar som genomförts och som gör det besvärligare att göra en registreringsbesiktning om man bor i Malå. Tillgängligheten på registreringsbesiktningar är liten. För att besiktiga ett tungt släp som man ska dra efter sin timmerbil får många åka väldigt många mil, ibland 60 mil tur och retur. Är det ett hållbart företagsklimat? Det är det naturligtvis inte.

Det här är skillnader som finns i Sverige i dag.
(Applåder)

Anf. 145 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Ett budskap som jag vill skicka med i debatten gäller det här med urbanisering. Det är inte längre en så tydlig tendens som tidigare. Det finns en falsk bild i den allmänna debatten av döende landsbygder och att storstäderna har en orubblig dragningskraft. Den är inte sann.

När Sifo frågar svenskarna vad deras drömboende är svarar 28 procent landsbygden. 14 procent svarar skärgården, och 12 procent svarar storstaden. Och när man frågar unga hur de helst skulle vilja bo om de fick drömma helt fritt utan några begränsningar över huvud taget är det mest populära svaret: en herrgård på svensk landsbygd. Bara hälften så många föredrar en paradvåning i Stockholms innerstad. Landsbygden har alltså en stor dragningskraft.

Det sker som sagt inte heller någon nettoinflyttning till Stockholm från övriga riket, utan tvärtom. De senaste åren har fler valt att flytta från Stockholm än till Stockholm. Varje vecka lämnar nu motsvarande två till tre busslaster med familjer Stockholms län för att bosätta sig i övriga landet.

Många landsbygdskommuner har också haft ett positivt inrikes flytt-netto. Den trenden var särskilt tydlig under pandemiåren. Det säger oss något viktigt. Om vi skapar möjligheter för människor att stanna kvar på eller flytta till landsbygden kommer fler människor att göra det. Men då får landsbygden inte bli strykpojke när vi ska genomföra omställningar som vi behöver göra.

Därför är sänkningen av reduktionsplikten viktig för regeringen. Den är ett viktigt exempel på att den här regeringen står upp för jord- och skogsbruket. Någonstans är de näringarna så viktiga och många gånger grunden för företaget och arbetstillfällena på den svenska landsbygden.

Anf. 146 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för de svar vi har fått så här långt!

Jag håller med om att det finns en falsk bild av landsbygden. Det hörs kanske på dialekten att jag är en Malmöpåg som har flyttat till Norrbottens inland. Jag är alltså en av dem som har flyttat i just den riktningen. Om jag flyttar därifrån kommer det inte att bero på att jag tycker att det är dåligt att bo på landsbygden. Det kommer kanske att bero på att skolgången inte är som den borde vara, eftersom det inte går att rekrytera lärare. Det går inte heller att rekrytera sjuksköterskor. Tandvården fungerar också dåligt.

Jag är inte statsråd, men jag fick ändå en fråga här. Det blir lite märkligt när man tillämnar den ordningen. Någon ordning får det väl vara i ett parti, som någon minister sa. Det gäller kanske även för ett parti som stöder al-Fatah och tycker att det är ett systerparti.

När det gäller just stöd och liknande har man hört: stöd, stöd och åter stöd. Det är just det som jag upplever är problemet. Man betraktar landsbygden som något tärande som är i behov av stöd. I själva verket produceras det på landsbygden massor som landet lever gott på.

Det handlar om att det behövs nya modeller. Jag säger inte att jag sitter på facit för detta. Om jag hade gjort det hade vi löst det, och allting hade varit klart. Men så är det inte.

Men det finns ändå grejer man kan notera. Ett exempel är tandvården. I dag har vi ett system där privattandläkare väljer att ha dyra lokaler i Stockholm. De har inte fulla liggare, men det hade de kunnat ha om de var etablerade i exempelvis Malmfälten. Det handlar inte om att det behövs

stöd till dem, utan det handlar om hur de ersättningsmodeller som funnits i decennier är utformade. Någonstans är det ju fel när man väljer att etablera sig där det redan är överetablerat. Det handlar inte om att behöva stöd utan om att det måste skapas incitament som gör det lönsamt att verka även på landsbygden. Det ska finnas en pull-faktor ditåt.

Vi har föreslagit en regionaliserad fastighetsskatt för industrifastigheter och elproduktionsanläggningar. Jag tror att det skulle vara fantastiskt bra. Många Norrlandslän skulle vinna mycket på det, men de flesta regioner skulle gå plus. Jag är öppen för en översyn av om det var en lyckad reform att flytta det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna till regionerna. Jag är en av dem som tror att det var en dålig reform, men jag säger inte med säkerhet att det skulle förändra någonting i sak om man ändrade tillbaka.

Det finns en rad olika faktorer som man måste titta på i det här. Jag tror att vi har nått vägs ände när det gäller att bara justera med stöd och titta på lite differentierade avgifter. Jag tror att vi måste göra mycket och många saker samtidigt. All heder till oss som har lyckats driva igenom en sänkning av reduktionsplikten! Vi har höga ambitioner när det gäller att bygga ut fiber och så vidare, men det är inte hela lösningen. Det finns mycket annat som behövs för att man ska kunna ta del av det vi gemensamt betalar via skattsedeln oavsett om man bor på småländska höglandet, i Norrbottens inland eller i Värmlandsskogarna.

Anf. 147 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Eric Palmqvist och jag deltar i samma debatt, och han ingår i den partigrupp i den här kammaren som håller i kopplet på den där regeringen. Därför får han faktiskt tåla att jag efterfrågar hans uppfattningar också.

Jag tycker att man kan ana av Eric Palmqvists senaste inlägg i debatten att han tycker att tandvården kan regleras, det vill säga att man kan styra hur etableringar av ny tandvård ska få gå till, och att han också tycker att bredbandsutbyggnad eventuellt kan regleras, eftersom han har ambitionen att bygga ut den även där det är glest befolkat. Det borde betyda att man inte ska behöva göra det på marknadsmässig grund. Det var de två embryon till svar som jag tycker att Eric Palmqvist gav. I övrigt gav han irrelevanta kommentarer om våra systerpartier.

Jag tycker att ministern ignorerade mina frågor om det finns någon av alla de verksamheter jag räknade upp – apotek, bredband, järnvägsunderhåll, vägunderhåll, sjukvård, äldreomsorg, personlig assistans, skola, elhandel, bilbesiktning, arbetsförmedling, förskola och tandvård – som ministern tycker det skulle vara värt att reglera, så att samhällskontraktet håller även för dem som bor i glesbygden. Då kan man få en tid hos bilbesiktningen, få tag i dyra läkemedel som den avreglerade apoteksmarknaden inte vill lagerföra eller få vård i tid. Finns det någon av dessa verksamheter som Peter Kullgren skulle tycka att det var viktigt att man styrde hårdare så att samhällskontraktet håller?

Anf. 148 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Anser statsrådet att det är rimligt att invånare i landsorten och glesbygden får betala allt högre kommunalskatt för att få den välfärd de kan förvänta sig, samtidigt som det motsatta gäller i andra kommuner

där skattekraften är hög men behovet av välfärd kanske är lägre? Det här leder ju ofrånkomligen till att klyftan mellan stad och land förstärks.

Det är tydligt att samhället i större utsträckning behöver ta hänsyn till de ökade kostnader som följer av gleshet och svagare socioekonomi och till utmaningen som finns i vikande skatteunderlag. Situationen ser såklart olika ut i olika kommuner, som statsrådet också var inne på. Jag omformulerar alltså min fråga. Hur tänker statsrådet verka för att skapa mer jämlika förutsättningar för landets kommuner givet de skilda förutsättningarna, samtidigt som alla kommuner har samma ansvar gentemot sina invånare?

(Applåder)

Anf. 149 ISAK FROM (S):

Fru talman! Nästa gång vi har den här debatten kanske Peter Kullgren kan lägga in att regeringen också jobbar med att stärka den lokala och regionala rådigheten.

Det finns ett positivt exempel som jag gärna vill lyfta fram, och det är R10. Tio kommuner i Västerbotten och Norrbotten möjliggör nu gemensamt med Umeå universitet polisutbildning på distans. Man ska kunna bo i Vilhelmina, Dorotea, Arvidsjaur eller Arjeplog och studera på deltid för att bli polis. Det är för att det har visat sig väldigt svårt för många att gå en vanlig polisutbildning eftersom man efter utbildningen först hamnar någon annanstans, i ett storstadsområde. Det har varit väldigt svårt att få poliser att vara kvar, men det har nu möjliggjorts tack vare initiativet till lokal rådighet så att kommunerna själva kan styra över det här. Det är motsatsen till en centraliseringspolitik där allting flyttar mot en större del.

Norra Sverige har begåvats med både Linus Sköld och Eric Palmqvist. Det är norra Sverige väldigt tacksamma över, och det finns plats för många fler. Välkommen till norra Sverige – det är där framtiden finns!

En sak som landsbygdsministern kan göra någonting åt är att kapitalet – skogen – håller på att försvinna från norra Sverige. Stora privata plånböcker köper upp skog. Jag pratar om Akelius, till exempel, som köper stora mängder skog på ett sätt som skogsbolag inte har fått göra men som bedriver skogsbruk på samma sätt. Det utarmar den regionala rådigheten och tar bort kapital från landsbygden.

(Applåder)

Anf. 150 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det känns lite som om man skulle kunna ha fyra fem olika interpellationsdebatter inom det här området. Jag välkomnar såklart diskussionen, och ledamöterna får gärna skriva fler motioner. Jag får väldigt få interpellationer från socialdemokrater. Välkomna att skriva, så kan vi fördjupa oss i enskilda ämnen också på detta viktiga område som är landsbygdspolitik!

Jag tänker skicka tillbaka en fråga. Vad vill Socialdemokraterna reglera? Varför återreglerade Socialdemokraterna inte bilprovning, apotek och allt annat som ledamöterna nämnde, under de åtta år som de ledde det här landet och satt i regeringsställning? Vad återreglerade Socialdemokraterna? Varför ställs frågan nu, efter tolv och en halv månad, till den här regeringen?

Generellt sett tror inte Kristdemokraterna eller något av de andra regeringspartierna särskilt mycket på att staten ska styra allt och att allt därmed blir bra. Det är en ideologisk skillnad som vi har. Jag är väldigt nyfiken på varför Socialdemokraterna inte reglerade mer, om det nu är lösningen på landsbygdens alla problem.

För att det ska gå att leva på landsbygden måste det självklart finnas tillgång till service. Det är helt centralt för alla människor. Kommunerna är oerhört viktiga servicegivare till medborgarna. Därför förbättrar också regeringen förutsättningarna för kommuner och regioner. Vi förstärker de generella statsbidragen med 10 miljarder kronor från 2024, och förutom de generella statsbidragen avsätter regeringen även 6 miljarder kronor i riktade statsbidrag till kommunsektorn för nästkommande år. Sammantaget är det ett tillskott på nära 16 miljarder kronor.

För att stärka kommuners utvecklingskapacitet får vissa glesbygd- och landsortskommuner statsbidrag. Statsbidraget uppgår till 675 miljoner kronor för perioden 2018–2027 till 30 kommuner med socioekonomiska utmaningar, framför allt på landsbygden. Till det kommer 510 miljoner under perioden 2018–2024 till 39 kommuner, främst i Norrlands inland. De här medlen har såklart haft stor betydelse för kapaciteten att hantera utmaningar, kriser och samhällsförändringar i kommuner som präglas av långa avstånd och liten befolkning.

Vi stöder från regeringens sida också utvecklingen mot en nära och tillgänglig vård med fokus på primärvården. För att särskilt stärka vården på landsbygderna satsar regeringen 300 miljoner kronor årligen mellan åren 2023 och 2025.

För att det ska vara attraktivt att bo på landsbygderna måste det också finnas tillgänglighet till dagligvarubutiker och drivmedelsstationer. Det är av stor vikt för ett robust samhälle som fungerar i både vardag och kris. Regeringen avsätter därför årligen medel för att upprätthålla kommersiell service. Under 2023 uppgår detta belopp till 162 miljoner, och för 2024 beräknas motsvarande belopp fördelas.

Jag delar interpellantens engagemang för kompetensförsörjningen. Vi kan skjuta till medel till välfärden, men det måste också finnas människor med rätt kompetens som kan utföra uppgifterna. Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är därför ett av fyra strategiska områden inom den regionala utvecklingspolitiken för 2021–2030. De utbildningar som erbjuds inom gymnasieskolor och kommunal vuxenutbildning ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen av arbetslivet.

Anf. 151 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill informera om att debattörerna från Socialdemokraterna inte har möjlighet till ytterligare inlägg och därför inte kan besvara frågorna i dag. Det kanske kan ske i framtida interpellationsdebatter.

Anf. 152 ERIC PALMQVIST (SD):

Fru talman! Jag tackar ministern för de svar som avgivits under aftonen.

Under de år jag körde långträdare i Sverige hamnade jag ibland i glesbygd. Där fanns det små företag som hade stora verksamheter, entreprenöriell anda och framtidstro. Det var företag som gjorde de mest fantastiska

saker som man knappt hade hört talas om. Som exempel kan vi ta Aimpoint i Gällivare, som exporterar rödpunktssikten över hela världen.

Jag tror på en landsbygd där man ger förutsättningar för människor att växa. Det jag hör från den andra sidan i politiken handlar om reglering. Pratas det om att se över regelverket för ersättningarna till tandläkare tolkar man det som en vilja att reglera. Man pratar om skatter och bidrag. Man pratar inte någonting om att de värden som produceras ska stanna kvar där de är.

Talande för detta är en träff tidigare i år då vi diskuterade vårt förslag om en regionalisering av fastighetsskatten. Då var den socialdemokratiska ryggmärgsreflexen: Det är statens pengar! Det är vi som ska ha pengarna! Man är alltså inte öppen för att se att den modell som vi har i dag härstammar från en tid när det var mycket folk som jobbade på bruken, brukspatronen i princip bodde granne med bruket och folk inte arbetspendlade. Man är inte öppen för att titta på en annan modell. Jag säger inte att vårt förslag till modell är det bästa, men jag säger att det behövs något annat än det vi har nu. Ryggmärgsreflexen från socialdemokratin är dock reglering, skatter och bidrag. Jag hoppas att vi tillsammans med de andra Tidöpartierna kan komma fram till vettiga förslag för att lösa den här problematiken.

Anf. 153 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! När regeringen tillträdde stakade vi ut en väg framåt med en tydlig prioritering av den alltför ofta förbisedda landsbygden. Bildandet av det sammanhållna Landsbygds- och infrastrukturdepartementet är ett initialt exempel på det här. Det nya departementet har många frågeställningar som berör varandra och är avgörande för Sverige bortom våra tre största städer. Det gäller frågor om landsbygdsutveckling, regional utveckling, infrastruktur, bostäder och samhällsplanering men också jordbruk och skogsbruk. Genom att samla de här frågorna i ett och samma departement vill regeringen visa att det är frågor som ska prioriteras.

Regeringen följer såklart utvecklingen av Sveriges landsbygder och genomförandet av landsbygdspolitiken kontinuerligt. Det sker bland annat genom olika indikatorer som redovisas i budgetpropositionen men även i andra uppdrag, exempelvis den systematiska uppföljning som Tillväxtverket gör. Det verket har också i uppdrag att arbeta med metodikstöd för landsbygdsanalys och konsekvensbedömningar hos verksamheter i de statliga myndigheterna. Tillväxtverket ska även följa aktuell forskning, analyser och utvärderingar inom landsbygdsområdet.

På Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har en översyn av den samlade landsbygdspolitiken påbörjats. Syftet är att vi ska lägga fram förslag för att stärka landsbygdernas förutsättningar. I det arbetet välkomnar jag alla förslag, nya som gamla, om lösningar och insatser, eftersom landsbygdernas utveckling är avgörande för att hela Sverige ska ha fortsatt framgång. Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2023/24:89 om regeringens engagemang i kulturskolan

Anf. 154 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Linus Sköld har frågat mig hur jag avser att agera för att undvika att den ekonomiska krisen i kommunerna blir en kulturskolekris samt hur jag ska tillse att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet.

Jag vill inleda med att betona att den kommunala kulturskolans betydelsefulla verksamhet för barn och unga är enormt viktig. Den möjliggör för barn och unga att ta del av och utöva olika konstformer samt bidrar till en meningsfull fritid. För att stödja den kommunala kulturskolan föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2024 en förlängning av det statliga utvecklingsbidraget till den kommunala kulturskolan med 100 miljoner kronor för perioden 2024–2026, alltså samma nivå som gällde före pandemin.

Genom utvecklingsbidraget stöder staten särskilda satsningar för att förnya och utveckla verksamheten och nå nya målgrupper, inte minst barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden och även glesbygd. Det är viktigt att påminna om att den kommunala kulturskolan är just kommunal och att det statliga stödet finns till för att stödja särskilda insatser, inte för att finansiera den löpande verksamheten.

När det gäller att tillse en jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet antog riksdagen våren 2018 nationella mål för statliga insatser till stöd för den kommunala kulturskolan. Kulturskolans möjligheter att erbjuda barn och unga undervisning av hög kvalitet i kulturella och konstnärliga uttrycksätt ska främjas, liksom möjligheterna till såväl fördjupning som bredd i undervisningen, naturligtvis med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar. Utöver det statliga utvecklingsbidraget har det initierats ett antal statliga insatser för att nå de nationella målen. Insatserna är naturligtvis fortfarande aktuella. Till exempel har Kulturskolecentrum inrättats vid Statens kulturråd, med uppdrag att stödja den kommunala kulturskolan genom att bland annat fördela bidrag och identifiera utbildnings- och utvecklingsbehov. Därutöver har en satsning på Kulturskoleklivet genomförts, vilken syftar till att möta bristen på utbildade pedagoger i kulturskolan.

I de nationella kulturpolitiska målen framgår det att barns och ungas rätt till kultur särskilt ska uppmärksammas. I min roll som kulturminister är det därför viktigt att främja barns och ungas möjlighet att på olika sätt uppleva och skapa kultur. I det arbetet är naturligtvis den kommunala kulturskolan en viktig pusselbit.

Anf. 155 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Jag tackar ministern för att vi i den här sena timmen får debattera en så viktig fråga som kulturskolan.

Jag noterar att ministern i huvudsak lämnar två svar på min fråga om hur hon ska agera för att uppnå en jämlik tillgång till kulturskola för alla barn.

Det första svaret är att den är kommunal. Det andra svaret är att det finns ett antal statliga insatser som fortsatt är aktuella. De räknas upp som målsättningar för statens stöd till kulturskolorna: utvecklingsbidraget, Kulturskolecentrum och Kulturskoleklivet – alla insatser som infördes av den socialdemokratiska och miljöpartistiska regering som föregick statsrådets ämbetsperiod.

Därför kvarstår frågan: Vad ska statsrådet göra framöver för att tillse att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolan? Jag tycker att det är rimligt att hon levererar ett svar på detta. Handlar det bara om att vidmakthålla det som är socialdemokratisk politik på detta område?

Kulturskolorna är kommunala, understryker statsrådet. Hur går det då? Jo, var tredje kommun prognostiserar underskott med den finanspolitik som den moderatledda regeringen har aviserat för 2024 – totalt 7 miljarder i underskott för kommunsektorn.

Det riktade statsbidraget, som i budgetpropositionen för 2023 halverades till 100 miljoner, infördes 2016, då på samma nominella nivå som gäller för innevarande år och som nu har aviserats i budgetpropositionen för 2024, nämligen 100 miljoner. Om statsbidraget skulle värdesäkras så att det räckte till samma saker som 2016 hade det behövt vara 129 miljoner 2023 och sannolikt ytterligare några miljoner 2024. Jag tror att regeringen har antagit 4-procentiga kostnadsökningar i sin budget, så det betyder ytterligare 4 procent. Någonstans just under 135 miljoner skulle förmodligen behövas för att statsbidraget 2024 skulle räcka till samma saker som det räckte till 2016, när det infördes.

Det kommunala ansvaret, som ministern understryker, leder till stor ojämlikhet när det gäller tillgången till kulturskolan. Vissa kommuner bedriver ingen kulturskola alls. Andra tar ut jättehöga avgifter. Ytterligare andra har avreglerad verksamhet. Vissa har en eldsjäl, som utgör hela kulturskolan, och andra har en stor bredd av instrument och aktiviteter som man kan välja mellan som elev.

När man tittar statistiskt på vilka som deltar i kulturskolans verksamhet blir det uppenbart att typeleven är en flicka i åldern nio till elva, med föräldrar med eftergymnasial utbildning och med etniskt svensk bakgrund. År 2020 deltog 177 000 elever i kulturskolan. Statsbidraget 2022 på 200 miljoner räckte enligt regeringens egna budgettexter till att 58 000 nya elever fick ta del av kulturskolans verksamhet. En halvering av bidraget lär alltså få dramatiska konsekvenser sett till hur många som blir utan möjlighet att delta i kulturskolans verksamhet.

Min fråga kvarstår alltså. Hur ska ministern agera för att den ekonomiska kris som kommunerna nu upplever inte ska bli en kulturskolekris? Och hur ska hon se till så att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet?

(Applåder)

Anf. 156 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Fru talman! Tack till Linus Sköld för en viktig interpellation! Och god afton till ministern denna sena timme!

Kulturskolan är fantastisk! Den lyfter människor och ger den enskilda eleven möjlighet att växa. Men det går inte heller att överskatta den vikt som kulturskolan har för Sverige som en stark musikexportnation. Kultur-

skolan, de estetiska programmen på gymnasieskolan, studieförbunden, folkhögskolorna och våra konstnärliga högre utbildningar hänger alla ihop i samma ekosystem och är en omistlig del för fortlevnaden av professionell musik och kultur i Sverige. Kulturskolan måste därför vara tillgänglig på jämlika villkor i hela landet för alla barn oavsett bakgrund.

Jag och ministern har haft denna debatt tidigare. Men regeringen fortsätter nu med en politik som även i år slår dubbelt mot landets kulturskolor. Man fortsätter att vidhålla ett halverat statligt utvecklingsbidrag till barnens kulturskola samtidigt som kommunernas ekonomi blir mer och mer ansträngd när regeringen inte ger kommunerna tillräckliga statsbidrag. Det blir inte bara färre anställda inom vården, skolan och omsorgen med regeringens politik, utan det får också konsekvenser för kulturskolan.

Uppföljningar som Statens kulturråd har genomfört visar att det statliga utvecklingsbidraget har använts för att bredda kulturskoleverksamheten genom att till exempel starta uppsökande verksamhet och nya undervisningsformer för att nå barn och unga som vanligtvis inte söker sig till kulturskolan. I bidragsgivningen har särskilt socioekonomiskt utsatta områden och lands- och glesbygd prioriterats. Det är dessa barn vi pratar om.

Socialdemokraterna vill öka förutsättningarna för barn och unga att hitta till kulturskolans fantastiska verksamhet. Vi vill därför bibehålla utvecklingsbidraget till kulturskolan och se mer resurser till kommunerna för att undvika stora neddragningar.

När vi debatterade denna fråga förra året menade kulturministern att ”Socialdemokraterna visserligen vill dubblera nivån på utvecklingsbidraget till kulturskolan till 200 miljoner kronor. Men det vi ska komma ihåg är att det Socialdemokraterna gör är att man höjer skatten för 1 miljon svenskar.”

Ministern syftade då på att Socialdemokraterna inte höjde brytgränsen för statlig inkomstskatt förra året. Nu har ministern själv valt att bedriva samma socialdemokratiska politik. Ministern och hennes kollegor i regeringen har valt att lyssna på oss socialdemokrater och höjer därför inte brytpunkten för statlig inkomstskatt kommande år. Det är bra, fru talman. Men när Moderaterna nu höjer skatten för 1 miljon svenskar, för att använda ministrarnas egen terminologi, väljer man ändå inte att prioritera barnens kulturskola.

Givet detta och under förutsättning att ministern delar min bild av kulturskolans betydelse instämmer jag i Linus Skölds frågor till ministern: Hur avser kulturministern att agera för att undvika att den ekonomiska krisen i kommunerna blir en ännu djupare kulturskolekris? Och hur ska kulturministern tillse att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet?

(Applåder)

Anf. 157 ISAK FROM (S):

Fru talman! Tack till Linus Sköld för en väldigt viktig interpellation!

Statsrådet Parisa Liljestrand svarar inte på Linus Skölds huvudfråga om hur man ska tillse att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet. Det är faktiskt så, kulturministern, att skillnaderna i landet är ganska stora. På vissa håll har man valt att prioritera detta ganska ordentligt med kommunala medel och har en väldigt bra verksamhet medan man

på andra håll inte gör det alls eller har privatiserat med höga avgifter, för dem som har föräldrar som har resurser. Detta är inte likvärdiga förutsättningar – om alla barn ska ha samma förutsättningar.

Parisa Liljestrand sitter i en högerregering som kraftigt skär ned på studieförbunden. I den del av landet som jag kommer från har studieförbunden ABF och Vuxenskolan verksamhet i alla kommuner och bidrar till att skapa förutsättningar så att kulturskolan kan variera och få in andra aktörer. Samverkan mellan studieförbunden och kommunerna runt om på landsbygden, i glesbygd och i småkommunerna är helt avgörande för att barnen där ska få olika former av kultur. Detta väljer den här regeringen att skära ned på, vilket ger negativa effekter och ökar skillnaderna.

Den här regeringen, där Parisa Liljestrand är kulturminister, centraliserar kulturpolitiken. Det görs satsningar på storstadsområdena. Sanningen är att barnen i den här regionen får större möjligheter och utbud medan all den verksamhet ute i landet som faktiskt blomstrar nu kanske kommer att sakta in eller upphöra. Detta ger inte samma förutsättningar.

Kulturministern kan svara på Linus Skölds fråga.
(Applåder)

Anf. 158 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Fru talman! Det var både högt och lågt. Jag ska försöka göra mitt bästa för att svara på i alla fall några av synpunkterna.

Ledamoten Sköld sa här alldeles nyss att den här regeringen fortsätter samma politik som den socialdemokratiska regeringen lade grunden för. Jag tycker att det finns något ganska fint i det. Jag tycker inte att det är något som man ska rygga tillbaka för. För mig finns det alltså ingen prestige i att behöva ändra sådant som är fungerande och bra, oavsett vilken regering som har genomfört de besluten.

Jag tror dessutom ärligt talat att både medborgarna i Sverige och politiken skulle tjäna på om vi var lite mer uppgiftsorienterade i stället för att fastna i sådana här politiska prestigefajter. Jag tycker inte att det är ett dugg konstigt att den här regeringen står upp för flera av de saker som den socialdemokratiska regeringen genomförde, som var kloka och bra och som har visat sig fungera.

Men förutom att framhålla och fortsätta redan gjorda kloka satsningar på kulturskolan gör regeringen ytterligare saker. En av de sakerna är införandet av fritidskortet som ska ge barn och unga möjlighet att välja olika typer av både kultur- och fritidsintressen oavsett vad de har för möjligheter hemifrån. Det ska kunna vara ett stöd till framför allt barn i ekonomiskt utsatta områden och ska balansera upp möjligheten att delta i kulturlivet och fritidslivet på lika villkor. Det är ett sätt att tillgängliggöra både kulturskolan och kulturen för fler.

Ett annat sätt är naturligtvis att vi i den föreslagna budgeten höjer de generella statsbidragen till kommunerna med 10 miljarder kronor. Det är ytterligare ett sätt att tillse att kommunerna kan göra prioriteringar i tuffa tider, för pengapåsen är inte ousinlig. Vi måste kunna prioritera.

Jag fick också höra att vi inte höjer brytpunktsnivån och därmed höjer skatten. Men det var ju bara halva sanningen, för anledningen till att vi inte höjer brytpunktsnivån just nu är att vi även här ser behovet av att prioritera i tuffa ekonomiska tider.

Det vi har gjort i stället är att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare. Det glömde ledamoten att säga. Det är det som ligger till grund för beslutet att inte höja brytpunktsnivån – att kunna möjliggöra en sänkning av skatten för låg- och medelinkomsttagare och därmed möjliggöra för fler föräldrar framför allt i socioekonomiskt utsatta områden, föräldrar som har låga inkomster eller är medelinkomsttagare, att få sätta sina barn i olika typer av aktiviteter för att de ska få en meningsfull fritid – däribland kulturskolan.

Anf. 159 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag tackar Parisa Liljestränd för svaret. Jag måste säga att det hedrar ministern att hon kan omfamna vad som är socialdemokratiska reformer och driva dem vidare när de är viktiga och bra.

Det jag har efterfrågat i den här interpellationen är dock ministrarnas ambitioner. Regeringens engagemang är rubriken på den här interpellationen. När den enda reformen i regeringens egen politik på kulturskoleområdet är att halvera utvecklingsbidraget framstår det inte som att det finns särskilt mycket engagemang från den sittande regeringen, utan det handlar om att förvalta bra förslag som den socialdemokratiska regeringen lade fram.

Jag undrar om den moderata partistämman är så nöjd med det eftersom den senast antog som en av ståndpunkterna att alla barn och unga ska få del av konst och kultur. Jag tycker fortfarande att Parisa Liljestränd borde besvara både sina egna partimedlemmars och min fråga: Hur ska Parisa Liljestränd se till att det blir på det viset?

Det är tuffa ekonomiska tider, säger ministern. Det är tuffast ekonomiska tider för välfärden och för de ekonomiskt utsatta barnfamiljerna. År 2022, när enligt regeringen 58 000 fler elever hittade till kulturskolan, hände också en annan grej, nämligen att Haparanda stad avskaffade elevavgifterna i kulturskolan.

Jag har tagit del av uppföljningen som de har gjort av vad det fick för resultat. Det är otroligt betydelsefullt för tillgängligheten till kulturskolan att man kan hålla avgifterna nere. Elevunderlaget för kulturskolan i Haparanda stad ökade med 30 procent när avgifterna avskaffades. Antalet elever som finns inskrivna och som står i kö, alltså antalet elever som visar intresse för att delta i kulturskolans verksamhet, ökade med 30 procent när man avskaffade en så pass låg avgift som 550 kronor per termin. Men för vissa familjer är det skillnaden på att ha råd att köpa vinterjacka det året eller sätta barnet i kulturskola.

När det gäller en underfinansierad kulturskola tänker jag att en pressad kommunpolitiker i en ekonomiskt pressad situation som har kulturskolan framför sig, som inte är lagreglerad och inte har fastlagda avgiftsnivåer, kommer att vara frestad att antingen göra nedskärningar på kvalitet och tillgänglighet eller höja avgifterna. När regeringen på det här viset underfinansierar välfärden kommer det att pressa kommunpolitiker att fatta det ur kommunpolitikerns perspektiv helt rationella, men för barnens tillgång till att utöva kultur förödande beslutet att spara på icke lagreglerad verksamhet som kulturskolan.

Parisa Liljestrand är mig fortfarande svaret skyldig. Hon kan säga att regeringen tillför generella statsbidrag. Ja, det gör de nominellt, men för att värdesäkra de generella statsbidragen skulle det krävas betydligt mer än vad den här regeringen presterar. SKR:s senaste prognos säger att trots att regeringen tillför generella statsbidrag kommer var tredje kommun att gå med underskott – totalt över 7 miljarder kronor, och då har jag inte börjat med regionerna.

Parisa Liljestrand – hur ska alla barn kunna få jämlik tillgång till att delta i kulturskolans verksamhet med den här politiken?
(Applåder)

Anf. 160 KRISTOFFER LINDBERG (S):

Herr talman! Jag hade inte fått klarhet tidigare i att fritidskortet kommer att kunna användas för att bekosta kulturskoleavgiften, så jag vill börja med att säga att jag tycker att det var ett välkommet och intressant besked.

Det är tuffa ekonomiska tider. Det behöver vi nog inte debattera, för det tror jag att vi alla är överens om. Men att bibehålla nivån på det statliga utvecklingsbidraget handlar inte om några stora pengar, särskilt inte när vi vet vilken stor nytta det gör.

Nu väljer ministern att fortsätta med halveringen av det statliga utvecklingsbidraget även kommande år. I stället prioriterar ministern och regeringen sänkt skatt på snus nästa år. Det är 130 miljoner kronor som i stället hade kunnat gå till barnens kulturskola.

Barns och ungas tillgång till kultur och fritid är inget som kommer av sig självt. Barn och unga är beroende av sin familjesituation. Ekonomiska förutsättningar och föräldrarnas arbetssituation, kunskap och egna erfarenheter har betydelse. Det krävs en medveten, aktiv och långsiktig politik och en vilja från politiskt håll att ge förutsättningar för en aktiv och värdefull fritid för barn och unga.

Ministerns eget parti beskriver det till och med på sin egen webbplats: ”Moderaterna vill att alla barn och unga ska få del av konst och kultur. De kommunala kulturskolorna spelar här en mycket viktig roll, där arbetet med att nå även barn och unga i socioekonomiskt utsatta områden, bör utvecklas.”

Herr talman! Utvecklingsbidraget uppfyller exakt det som Moderaterna säger sig stå för. Ändå vidhåller ministern neddragningen på utvecklingsbidraget. Ministern lyfter i sitt svar upp att kulturskolan är viktig och radar sedan upp ett antal socialdemokratiska satsningar. Det är kul och välkommet att vi är överens om detta, men frågan är: Har ministern någon egen politik utöver detta?

Och nu när regeringen i stället prioriterar att sänka skatten på snus: Vad tänker ministern göra konkret för att tillse att alla barn har jämlik tillgång till kulturskolans verksamhet?

(Applåder)

Anf. 161 ISAK FROM (S):

Herr talman! Värdefull fritid kanske är något av det allra viktigaste just nu. Det är ett kallt klimat för många unga, och många unga som är utan fritidsintressen eller möjlighet till fritid, idrott eller kultur hamnar i dag

tyvärr i sämre miljöer. Från andra partier i regeringsunderlaget är orden väldigt hårda: Trettonåringar ska läsas in på livstid.

Vore det inte bättre att då prata lite mer om förebyggande åtgärder? Då blir det ganska små pengar. Att Parisa Liljestrånd och högerregeringen nu behåller samma nivå som före pandemin är en ganska kraftig sänkning och en tydlig fingervisning om hur lite man prioriterar denna verksamhet.

Samtidigt har vi ett ganska stort land med skilda förutsättningar, där små kommuner slåss mot kraftigt höjda kostnader i alla verksamheter, där studieförbunden är den enskilt viktigaste orsaken till att de kan ha verksamhet som dans, teater och måleri och där man kan komma till Dorotea, Vilhelmina eller någon annan inlandskommun och bidra till kulturskolans verksamhet. Detta vill kulturministerns parti skära ned på.

Anf. 162 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag vet inte riktigt var jag ska börja, för återigen känns det som att det inte spelar någon roll vad jag säger i talarstolen därför att man egentligen inte lyssnar på hela meningarna.

Jag har tydligt talat om vilka insatser som införlivades av en tidigare regering och som regeringen avser att fortsätta med och vilka ytterligare prioriteringar som regeringen gör i kommande budget för att stärka upp bland annat kulturskolan.

I det socialdemokratiska budgetförslaget finns det ett förslag gällande kulturskolan, och det är att ge 200 miljoner kronor i stället för 100 miljoner kronor i utvecklingsbidrag. Är detta att ge jämlik tillgång?

Regeringen gör en betydande satsning på bland annat fritidskortet. Det kommer att röra sig om mer än en halv miljard kronor för att tillgängliggöra kultur för ännu fler barn och unga. Dessutom sänker vi skatten för låg- och medelinkomsttagare och ger generella statsbidrag till kommunerna. Om inte detta är satsningar på att tillgängliggöra kulturen och göra den mer jämlik för fler vet jag inte vad som är det.

Anf. 163 LINUS SKÖLD (S):

Herr talman! Jag tänkte i mitt slutanförande göra en kort sammanfattning av vad jag har hört Parisa Liljestrånd säga i denna debatt. Det är att regeringen kommer att fortsätta med de socialdemokratiska reformer som genomfördes på kulturskolepolitikens område, och det är vällovligt.

Man kommer att hålla fast vid att underfinansiera kommunerna. Man kommer att hålla fast vid ett halverat kulturskolebidrag, och sedan kommer man att säga att kommunerna får lösa denna underfinansiering därför att det är ett kommunalt ansvar.

Ja, kommunerna kommer ju att få lösa det, men de som får betala det är barn och unga genom försämrad tillgång till kulturskolornas verksamhet, bland annat. Det finns såklart en massa annat också, men eftersom det finns många andra verksamheter som kulturskolorna konkurrerar med, som finansieras och som är ett kommunalt ansvar kommer de lagreglerade verksamheterna att ha företräde i rimliga kommunpolitikens prioriteringar. Därför kommer kulturskolorna sannolikt att få betala ett dyrt pris när ministern säger att man underfinansierar välfärden och att kommunerna får lösa det. Det är barn och elever som kommer att få betala detta.

Slutligen: Den enda ytterligare insats som jag har hört kulturministern nämna var att fritidskortet, som såvitt jag vet ännu inte finns på plats, också ska kunna användas för kulturskoleavgifter. Är detta rätt uppfattat?

Anf. 164 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M):

Herr talman! Jag vet inte om det är för att det är sent på kvällen eller för att jag är mycket otydlig i mina anföranden, men det verkar som att ledamoten inte har uppfattat ens hälften av det som jag har sagt att regeringen de facto gör. Det är synd och tråkigt.

Jag tycker att politik behöver vara prestigelös, att vi behöver kunna berömma varandra för sådant som man gör bra, oavsett partifärg, och att vi också behöver kunna erkänna när det finns politik som genomförs av det andra blocket och som faktiskt är bra.

I det här fallet lägger regeringen i en svår tid fram en budget som prioriterar barns och ungas möjlighet till en meningsfull fritid genom att bland annat möjliggöra för fritidskortet, som kommer att kosta staten över en halv miljard kronor. Det är betydligt mer än de 100 miljoner kronor som Linus Sköld och hans parti vill lägga på utvecklingsstödet i kulturskolan utöver det som regeringen redan lägger.

Jag har talat om att vi har sänkt skatten för låg- och medelinkomsttagare. Jag har också talat om att vi ger generella statsbidrag till kommunerna för att stärka upp i en svår tid och att vi gör prioriteringar som siktar in sig på att möjliggöra för barn och unga att i en tuff ekonomisk tid för många föräldrar ha tillgång till en meningsfull fritid med både idrott och kultur.

Jag får helt enkelt tacka ledamoten för frågan och inse att vi kommer att behöva debattera detta igen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2023/24:31 Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende

2023/24:36 Vissa ändringar i regelverket om säkerhetsärenden enligt utlänningslagen

EU-dokument

COM(2023) 528 Förslag till rådets direktiv om inrättande av ett huvudkontorsbaserat skattesystem för mikroföretag samt små och medelstora företag och om ändring av direktiv 2011/16/EU

COM(2023) 638 Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén SAMT Regionkommittén Kommissionens arbetsprogram 2024 Nå resultat i dag, stå redo i morgon

Prot. 2023/24:25

7 november

Svar på

interpellationer

Prot. 2023/24:25
7 november

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:24 Sänkt skatt på bensin och diesel och
sänkt skatt på jordbruksdiesel

2023/24:2766 av Helena Lindahl m.fl. (C)

2023/24:2767 av Ilona Szatmári Waldau m.fl. (V)

2023/24:2768 av Linus Lakso m.fl. (MP)

med anledning av prop. 2023/24:27 Pausad uppräkningsgräns
för statlig inkomstskatt för beskattningsåret 2024

2023/24:2764 av Helena Lindahl m.fl. (C)

med anledning av prop. 2023/24:28 Sänkning av reduktionsplikten för
bensin och diesel

2023/24:2758 av Kajsa Fredholm m.fl. (V)

2023/24:2760 av Elin Söderberg m.fl. (MP)

2023/24:2761 av Anna-Caren Säterberg (S)

2023/24:2763 av Rickard Nordin m.fl. (C)

med anledning av skr. 2023/24:22 Riksrevisionens rapport om statlig bi-
dragsgivning till civilsamhället

2023/24:2759 av Lawen Redar m.fl. (S)

2023/24:2762 av Jonas Andersson m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2023/24:26 Riksrevisionens rapport om regeringens
styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet

2023/24:2765 av Mikael Larsson och Niels Paarup-Petersen (båda C)

§ 23 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 oktober

2023/24:132 Bakgrundskontroll av personal inom offentlig sektor

av *Ludvig Aspling* (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

den 1 november

2023/24:133 Anonyma vittnen

av *Rasmus Ling* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:134 Regeringens målsättning med arbetsmarknadspolitiken

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:135 Besparingar på sjukvården

av *Yasmine Bladelius* (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

den 2 november

Prot. 2023/24:25

7 november

2023/24:136 Företagshälsovårdens framtid

av *Ciczie Weidby* (V)

till statsrådet *Paulina Brandberg* (L)

den 3 november

2023/24:137 Bankernas övervinster

av *Gunilla Carlsson* (S)

till finansminister *Elisabeth Svantesson* (M)

den 6 november

2023/24:138 Dödsolyckorna på väg 56 i Gävleborg

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:139 Sveriges arbete för att skydda barn i Israel–Gaza-konflikten

av *Azra Muranovic* (S)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 oktober

2023/24:164 Betaltider

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:165 Norrköpings flygplats som beredskapsflygplats

av *Clara Aranda* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:166 Tågtrafiken Stockholm–Göteborg

av *Linda W Snecker* (V)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:167 Bevarande av kulturarvet svensk fotokonst

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till kulturminister *Parisa Liljestränd* (M)

2023/24:168 Höjd kunskapsnivå om hormonbehandling vid klimakteriebesvär

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till utbildningsminister *Mats Persson* (L)

2023/24:169 Sämre tillgång på sjökalk

av *Isak From* (S)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:170 En fortsatt strategi för att stärka godstransportnäringen

av *Åsa Karlsson* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:171 Studieplatserna på officersutbildningen

av *Mikael Larsson* (C)

till försvarsminister Pål Jonson (M)

2023/24:172 Stopp för statsstöd till trossamfund som inte lever upp till demokratiska principer

av *Lawen Redar* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2023/24:173 Konsekvensanalys av nedskärningarna på folkbildningen

av *Lawen Redar* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:174 Naturhistoriska riksmuseets nedstängning

av *Lawen Redar* (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2023/24:175 Lagändring om fördelning av statsbidrag till folkbildningen

av *Lawen Redar* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:176 Studieförbund som tvingas lägga ned sin verksamhet

av *Magnus Manhammar* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:177 Sekretess mellan myndigheter och arbetet mot arbetslivskriminaliteten

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:178 Möjlighet att få ett jobb efter slopande av lån till körkort

av *Carina Ödebrink* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:179 Regeringens satsningar på ökat vägunderhåll

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:180 Utbyggd laddinfrastruktur

av *Carina Ödebrink* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:181 Arbetsförmedlingens deltagande i arbetet mot arbetslivskriminalitet

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:182 Försäkringskassans deltagande i arbetet mot arbetslivskriminalitet

av *Jim Svensk Larm* (S)

till statsrådet Anna Tenje (M)

2023/24:183 Varsel inom pappersindustrin

av *Jim Svensk Larm* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:184 Framkomlighet och trafiksäkerhet från Ystad hamn

av *Stina Larsson* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:185 Begränsning av öppettider för statens servicecenter i Huddiksvall

av *Jim Svensk Larm* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:186 Hantering av EU:s ELV-förordning

av *Isak From* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

den 29 oktober

2023/24:187 Kapaciteten på Västra stambanan

av *Fredrik Olovsson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:188 Vägbelysning på Europaväg 16 mellan Gävle och Valbo

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:189 Cykelbidrag till barn med funktionsnedsättning

av *Jim Svensk Larm* (S)
till statsrådet Camilla Waltersson Grönvall (M)

den 30 oktober

2023/24:190 Kvalitetsgranskning av Forum för levande historia

av *Staffan Eklöf* (SD)
till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

den 31 oktober

2023/24:191 Om Stångådals- och Tjustbanans anslutning till Ostlänken

av *Ulrika Heie* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:192 Förstärkningar av transmissionsnätet i Gävleborg

av *Mattias Eriksson Falk* (SD)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

den 1 november

2023/24:193 Likvärdighet mellan nämndemän i Sveriges domstolar

av *Mattias Vepsä* (S)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:194 Sexuella trakasserier från tredje part

av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2023/24:195 Nedlagd röst om eldupphör

av *Jamal El-Haj* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:196 Konsekvensbeskrivning av ett system med anonyma vittnen

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

Prot. 2023/24:25
7 november

Prot. 2023/24:25
7 november

2023/24:197 Konsekvenser av stormen Babet på den skånska sydkusten

av *Adrian Magnusson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

2023/24:198 Villkoren för utländska bärplockare i Sverige

av *Cicie Weidby* (V)
till statsrådet Maria Malmer Stenergård (M)

2023/24:199 Yrkesutbildningar på folkhögskolorna

av *Ewa Pihl Krabbe* (S)
till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:200 Digital arkivering av kvitton

av *Martin Westmont* (SD)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:201 Tvister

av *Anna-Belle Strömberg* (S)
till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:202 Pengar till investeringar till Kalmar län

av *Laila Naraghi* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

den 2 november

2023/24:203 Initiativ för demokratin i Guatemala

av *Tomas Eneroth* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:204 Remissförfarandet av utredningen om anonyma vittnen (SOU 2023:67)

av *Rasmus Ling* (MP)
till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:205 Åtgärder för säkrare dricksvattenförsörjning

av *Martin Westmont* (SD)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:206 Synen på beskattning enligt energiinnehåll i stället för volym

av *Rickard Nordin* (C)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:207 Kycklingindustrin och djurvälståndet

av *Kajsa Fredholm* (V)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

den 3 november

2023/24:208 Afghaner som tvingas lämna Pakistan

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

den 6 november

2023/24:209 Mottagaren av Nobels fredspris Narges Mohammadi

av *Kadir Kasirga* (S)
till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:210 Västra stambanans kontaktledningsupprustning

av *Patrik Jönsson* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:211 Tågfärjeförbindelsen från Ystads hamn till kontinenten

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:212 Etablering av havsvindkraft vid södra Skånes kust

av *Adrian Magnusson* (S)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:213 Irans ordförandeskap i FN:s råd för mänskliga rättigheters sociala forum

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister *Tobias Billström* (M)

2023/24:214 EU:s avtal med och finansiering av Kubas regim

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet *Johan Forssell* (M)

2023/24:215 Bortförda barn och orosanmälningar

av *Laila Naraghi* (S)

till statsrådet *Camilla Waltersson Grönvall* (M)

2023/24:216 Ålders- och identitetskontroller vid distanshandel

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet *Erik Slottnér* (KD)

Prot. 2023/24:25

7 november

§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 1 november

2023/24:121 EU-direktivet om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet

av *Aida Birinxhiku* (S)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:142 Förutsättningarna för nyinvesteringar i Sverige

av *Tobias Andersson* (SD)

till energi- och näringsminister *Ebba Busch* (KD)

2023/24:144 Trafikverkets halkbekämpning

av *Thomas Morell* (SD)

till statsrådet *Andreas Carlson* (KD)

2023/24:145 Extremavel av hundar

av *Sofia Skönnbrink* (S)

till landsbygdsminister *Peter Kullgren* (KD)

2023/24:146 Behovet av att minska utsläppen av metangas

av *Elin Söderberg* (MP)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:149 Lokala incitament till utbyggnad av ny elproduktion

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet *Romina Pourmokhtari* (L)

2023/24:151 Punktskatten på desinfektionsmedel

av *Tobias Andersson* (SD)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2023/24:148 Revideringen av detergentförordningen

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:154 Mänskliga rättigheter i Palestina

av *Daniel Vencu Velasquez Castro* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:147 Effektivitet och transparens i biståndet

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:150 Indraget stöd till konsumentorganisationer

av *Katarina Luhr* (MP)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2023/24:152 Id-kontroller på tåg

av *Linda W Snecker* (V)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2023/24:156 Besparingskrav på Statens servicecenter och konsekvenser för Arbetsförmedlingens lokala närvaro

av *Serkan Köse* (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Johan Pehrson (L)

2023/24:153 Utbildningsministerns uttalanden om ABF Botkyrka-Salem

av *Serkan Köse* (S)

till utbildningsminister Mats Persson (L)

2023/24:155 Sidas framtid i Härnösand

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:158 Sanktionerna mot Ryssland

av *Tomas Eneroth* (S)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:159 Finansiering av bostadsprojekt

av *Denis Begic* (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2023/24:157 Bidraget till UNRWA

av *Erik Hellsborn* (SD)

till statsrådet Johan Forssell (M)

2023/24:160 Samverkan med Taiwan inom områdena klimat och miljö

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:161 Drivmedel och reduktionsplikten

av *Monica Haider* (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:162 Beskattning enligt energigünehåll i stället för volym

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 55 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.59,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 17 anf. 119 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 158 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Återrapportering från Europeiska rådets möte den 26–27

oktober	1
Anf. 1 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	1
Anf. 2 MATILDA ERNKRANS (S).....	3
Anf. 3 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	4
Anf. 4 MATILDA ERNKRANS (S).....	4
Anf. 5 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	4
Anf. 6 LUDVIG ASPLING (SD).....	5
Anf. 7 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	5
Anf. 8 LUDVIG ASPLING (SD).....	6
Anf. 9 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	6
Anf. 10 HÅKAN SVENNELING (V)	6
Anf. 11 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	7
Anf. 12 HÅKAN SVENNELING (V)	8
Anf. 13 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 14 ANNA LASSES (C)	8
Anf. 15 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	8
Anf. 16 ANNA LASSES (C)	9
Anf. 17 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	9
Anf. 18 REBECKA LE MOINE (MP).....	10
Anf. 19 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	10
Anf. 20 REBECKA LE MOINE (MP).....	11
Anf. 21 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	11
Anf. 22 JAN ERICSON (M).....	11
Anf. 23 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	12
Anf. 24 JAN ERICSON (M).....	12
Anf. 25 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 26 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	13
Anf. 27 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	13
Anf. 28 MAGNUS BERNTSSON (KD).....	14
Anf. 29 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	14
Anf. 30 ELIN NILSSON (L).....	14
Anf. 31 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	15
Anf. 32 ELIN NILSSON (L).....	16
Anf. 33 ERIK HELLSBORN (SD)	16
Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
Anf. 35 ERIK HELLSBORN (SD)	16
Anf. 36 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)	16
§ 2 Justering av protokoll	17
§ 3 Meddelande om frågestund	17
§ 4 Meddelande om EU-politisk partiledardebatt	17
§ 5 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	17
§ 6 Anmälan om faktapromemorior	20
§ 7 Ärenden för bordläggning	20
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:86 om uran i kommande mineralstrategi	20

Anf. 37 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	20
Anf. 38 ERIC PALMQVIST (SD)	21
Anf. 39 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	21
Anf. 40 ERIC PALMQVIST (SD)	22
Anf. 41 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	23
Anf. 42 ERIC PALMQVIST (SD)	24
Anf. 43 Energi- och näringsminister EBBA BUSCH (KD)	25
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:38 om rut och rot	25
Anf. 44 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	25
Anf. 45 EVA LINDH (S)	26
Anf. 46 SOFIE ERIKSSON (S)	27
Anf. 47 PEDER BJÖRK (S)	28
Anf. 48 ISAK FROM (S)	28
Anf. 49 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	29
Anf. 50 EVA LINDH (S)	30
Anf. 51 SOFIE ERIKSSON (S)	31
Anf. 52 PEDER BJÖRK (S)	31
Anf. 53 ISAK FROM (S)	32
Anf. 54 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	32
Anf. 55 EVA LINDH (S)	33
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:43 om punktskatter i budgetpropositionen för 2024	34
Anf. 56 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	34
Anf. 57 SOFIA AMLOH (S)	34
Anf. 58 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	35
Anf. 59 SOFIA AMLOH (S)	36
Anf. 60 SOFIA AMLOH (S)	37
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:62 om förhandlingar med Portugal om ett nytt skatteavtal.....	37
Anf. 61 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	37
Anf. 62 FREDRIK OLOVSSON (S)	38
Anf. 63 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	39
Anf. 64 FREDRIK OLOVSSON (S)	40
Anf. 65 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	40
Anf. 66 FREDRIK OLOVSSON (S)	41
§ 12 Svar på interpellation 2023/24:72 om jämställd ekonomi	41
Anf. 67 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	41

Anf. 68 EVA LINDH (S).....	42
Anf. 69 SANNE LENNSTRÖM (S).....	43
Anf. 70 HANNA WESTERÉN (S).....	44
Anf. 71 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	44
Anf. 72 EVA LINDH (S).....	45
Anf. 73 SANNE LENNSTRÖM (S).....	46
Anf. 74 HANNA WESTERÉN (S).....	46
Anf. 75 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	47
Anf. 76 EVA LINDH (S).....	48
Anf. 77 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	48
Ajournering.....	49
Återupptaget sammanträde.....	49
§ 13 Svar på interpellation 2023/24:73 om styrningen av Vattenfall AB.....	49
Anf. 78 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	49
Anf. 79 FREDRIK OLOVSSON (S).....	49
Anf. 80 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	50
Anf. 81 FREDRIK OLOVSSON (S).....	51
Anf. 82 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	52
Anf. 83 FREDRIK OLOVSSON (S).....	53
Anf. 84 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	53
§ 14 Svar på interpellation 2023/24:82 om trav och ekonomisk verksamhet.....	53
Anf. 85 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	53
Anf. 86 IDA EKERO TH CLAUS SON (S).....	54
Anf. 87 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	55
Anf. 88 IDA EKERO TH CLAUS SON (S).....	55
Anf. 89 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	56
Anf. 90 IDA EKERO TH CLAUS SON (S).....	56
Anf. 91 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	57
§ 15 Svar på interpellation 2023/24:95 om besparingar i sjukvården.....	57
Anf. 92 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	57
Anf. 93 SOFIA AMLOH (S).....	58
Anf. 94 MALIN LARSSON (S).....	59
Anf. 95 EVA LINDH (S).....	60
Anf. 96 ISAK FROM (S).....	61

Anf. 97 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	61
Anf. 98 SOFIA AMLOH (S).....	63
Anf. 99 MALIN LARSSON (S).....	64
Anf. 100 EVA LINDH (S)	64
Anf. 101 ISAK FROM (S)	65
Anf. 102 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	65
Anf. 103 SOFIA AMLOH (S).....	66
Anf. 104 Statsrådet ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD)	67
§ 16 Svar på interpellationerna 2023/24:53 och 81 om skulder och ökat antal vräkningar av barn	68
Anf. 105 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	68
Anf. 106 ANGELICA LUNDBERG (SD)	69
Anf. 107 IDA EKEROTH CLAUSSON (S)	70
Anf. 108 HANNA WESTERÉN (S)	71
Anf. 109 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	71
Anf. 110 ANGELICA LUNDBERG (SD)	72
Anf. 111 IDA EKEROTH CLAUSSON (S)	73
Anf. 112 HANNA WESTERÉN (S)	74
Anf. 113 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	74
Anf. 114 ANGELICA LUNDBERG (SD)	75
Anf. 115 IDA EKEROTH CLAUSSON (S)	75
Anf. 116 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	76
§ 17 Svar på interpellation 2023/24:54 om ekonomisk brottslighet och kriminellas användning av företag som brottsverktyg	76
Anf. 117 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	76
Anf. 118 LARS ISACSSON (S).....	78
Anf. 119 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	79
Anf. 120 LARS ISACSSON (S).....	80
Anf. 121 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	80
Anf. 122 LARS ISACSSON (S).....	82
Anf. 123 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	82
§ 18 Svar på interpellation 2023/24:55 om icke-medborgares rösträtt i svenska val.....	83
Anf. 124 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	83
Anf. 125 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	84
Anf. 126 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	85
Anf. 127 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	86
Anf. 128 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	86
Anf. 129 NIMA GHOLAM ALI POUR (SD).....	87
Anf. 130 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	88
Anf. 131 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD).....	89
Anf. 132 Justitieminister GUNNAR STRÖMMER (M)	89
§ 19 Svar på interpellation 2023/24:78 om effekter av omläggningen av svenskt bistånd	90
Anf. 133 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M).....	90
Anf. 134 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V).....	91

Anf. 135 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	92
Anf. 136 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	93
Anf. 137 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	94
Anf. 138 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	95
Anf. 139 Statsrådet JOHAN FORSSELL (M)	96
§ 20 Svar på interpellation 2023/24:91 om landsbygdens förutsättningar	96
Anf. 140 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	96
Anf. 141 ERIC PALMQVIST (SD)	97
Anf. 142 LINUS SKÖLD (S)	98
Anf. 143 KRISTOFFER LINDBERG (S)	99
Anf. 144 ISAK FROM (S)	100
Anf. 145 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	101
Anf. 146 ERIC PALMQVIST (SD)	101
Anf. 147 LINUS SKÖLD (S)	102
Anf. 148 KRISTOFFER LINDBERG (S)	102
Anf. 149 ISAK FROM (S)	103
Anf. 150 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	103
Anf. 151 ANDRE VICE TALMANNEN	104
Anf. 152 ERIC PALMQVIST (SD)	104
Anf. 153 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	105
§ 21 Svar på interpellation 2023/24:89 om regeringens engagemang i kulturskolan	106
Anf. 154 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	106
Anf. 155 LINUS SKÖLD (S)	106
Anf. 156 KRISTOFFER LINDBERG (S)	107
Anf. 157 ISAK FROM (S)	108
Anf. 158 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	109
Anf. 159 LINUS SKÖLD (S)	110
Anf. 160 KRISTOFFER LINDBERG (S)	111
Anf. 161 ISAK FROM (S)	111
Anf. 162 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	112
Anf. 163 LINUS SKÖLD (S)	112
Anf. 164 Kulturminister PARISA LILJESTRAND (M)	113
§ 22 Bordläggning	113
§ 23 Anmälan om interpellationer	114
§ 24 Anmälan om frågor för skriftliga svar	115
§ 25 Anmälan om skriftliga svar på frågor	119
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 22.19.	121